

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE ÇEVİRİMİÇİ OYUN VE SOSYAL
MEDYA BAĞIMLILIĞI DÜZEYLERİNİN ÖZ
YETERLİK VE RİSKLİ DAVRANIŞLAR BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hasna Nur AŞÇI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yücel YILMAZ

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR AD SOYADI** : Hasna Nur AŞCI
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Ergenlerde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin öz yeterlik ve riskli davranışlar bakımından incelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 02.07.2021
- SAYFA SAYISI** : 121
- TEZ DANIŐMANI** : Dr. Öğr. Üyesi Yücel YILMAZ
- DİZİN TERİMLERİ** : Çevrimiçi Oyun, Sosyal Medya, Bağımlılık, Öz Yeterlik, Riskli Davranış
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmanın temel amacı; 14-17 yaş arası ergenlerin çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin öz yeterlik ve riskli davranışlar bakımından ilişkisini incelemektir. Araştırmada Sosyodemografik Bilgi Formu, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Riskli Davranışlar Ölçeği ve Çocuklar için Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Hasna Nur AŞCI

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE ÇEVİRİMİÇİ OYUN VE SOSYAL
MEDYA BAĞIMLILIĞI DÜZEYLERİNİN ÖZ
YETERLİK VE RİSKLİ DAVRANIŞLAR BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hasna Nur AŞÇI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yücel YILMAZ

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hasna Nur AŞÇI

..../..../ 2021

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hasna Nur AŞÇI'nın “Ergenlerde Çevrimiçi Oyun ve Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeylerinin Öz Yeterlik ve Riskli Davranışlar Bakımından İncelenmesi” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Dr. Öğr. Üyesi Yücel YILMAZ
(Danışman)

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Selim ARPACIOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Teknolojinin ilerlemesiyle beraber internet kullanımı beklenen sınırların çok ötesinde bir artış göstermiştir. Günümüzde teknolojinin içine doğan ve hali hazırda ergenlik döneminde olan çocuklar arasında internet kullanımının ne denli sık ve yaygın olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir. Özellikle çevrimiçi oyun ve sosyal medya ergenler arasında sıkça kullanıldığı bilinen internet bağlantılarıdır ve bağımlısı olan genç sayısının giderek arttığı gözlemlenmektedir. İnternet bağımlılığının neden olduğu düşünülen birçok faktörden söz edilebilir. Yapılan bu araştırmanın amacı 14-17 yaş arasındaki belirli bir grup ergende çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeyini belirlemek ve belirlenen bağımlılık düzeyi ile ergenlik döneminde önemli rol oynayan riskli davranışlar ve öz yeterlik düzeyleri arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu incelemektir. Çalışmanın örneklemi, İstanbul ilinde bulunan bir Anadolu Lisesinde öğrenim gören 14-17 yaş arasındaki 80 ergenden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan gönüllü katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar için Öz-Yeterlik Ölçeği, Riskli Davranışlar Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlara göre; çevrimiçi oyun bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasında istatistiksel olarak pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çevrimiçi oyun bağımlılıkları artarken sosyal medya bağımlılıklarının da arttığı sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde öğrenciler arasında çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılık düzeyleri arttıkça riskli davranış düzeylerinin de arttığı sonucu elde edilmiştir. Öte yandan karşıt bir biçimde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılıkları arttıkça öz yeterliliğin ise düştüğü saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, çevrimiçi oyun, sosyal medya, riskli davranış, öz yeterlik

SUMMARY

With the advancement of technology, internet usage has increased far beyond the expected limits. Today, it is very clear how common and common internet use is among children born into technology and who are already in adolescence. Online gaming and social media are known to be frequently used by adolescents, and it is observed that the number of addicted young people is gradually increasing. There are many factors that are thought to cause internet addiction. The aim of this study is to determine the level of online gaming and social media addiction in a certain group of adolescents aged 14-17 and to examine the relationship between the determined addiction level and the risky behaviors and self-efficacy levels that play an important role in adolescence. The sample of the study consists of 80 adolescents between the ages of 14-17 studying at an Anatolian High School in Istanbul. Sociodemographic Information Form, Online Game Addiction Scale, Social Media Addiction Scale for Adolescents, Self-Efficacy Scale for Children, and Risky Behaviors Scale were applied to the volunteer participants participating in the study. According to the results obtained within the scope of the study; It was determined that there is a statistically positive relationship between online game addiction and social media addiction. It was concluded that while students' online game addiction increased, their social media addiction also increased. Similarly, it was found that as the online gaming and social media addiction levels increased among the students, their risky behavior levels also increased. On the other hand, it was found that as online gaming and social media addiction increased, self-efficacy decreased.

Keywords: Addiction, online gaming, social media, risky behavior, self-efficacy

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1.Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Varsayımları	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Problemi	4

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Bağımlılık	6
2.2.Bağımlılık Türleri	6
2.2.1.Tütün bağımlılığı	6
2.2.2. Alkol bağımlılığı.....	7
2.2.3. Madde bağımlılığı.....	7
2.2.4. Davranışsal bağımlılık	7
2.3. Davranışsal Bağımlılık Türleri	8
2.3.1.Kumar bağımlılığı.....	9
2.3.2. Alışveriş bağımlılığı	10
2.3.3.Seks bağımlılığı	10
2.3.4. Egzersiz bağımlılığı	11
2.3.5.İnternet bağımlılığı	11
2.4. Oyun Bağımlılığı	15
2.4.1. Çevrimiçi oyun	18
2.4.2. Çevrimiçi oyun türleri.....	19
2.5. Sosyal Medya	21

2.5.1. Sosyal medya türleri	24
2.5.2. Sosyal medya bağımlılığı.....	26
2.6. Risk.....	29
2.6.1. Riskli davranış	30
2.6.2. Ergenlerde riskli davranış	31
2.6.3. Riskli davranışların alt boyutları.....	33
2.6.3.1. Antisosyal davranışlar	34
2.6.3.2. Sigara ve alkol kullanımı	34
2.6.3.3. Beslenme alışkanlıkları.....	35
2.6.3.4. İntihar eğilimi	36
2.6.3.5. Okul terki	36
2.6.3.6. Uygun olmayan cinsel davranışlar	37
2.7. ÖZ YETERLİK	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli	41
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	41
3.3. Veri Toplama Araçları.....	41
3.3.1. Çevrim içi Oyun Bağımlılığı Ölçeği.....	41
3.3.2. Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	42
3.3.3. Riskli Davranışlar Ölçeği.....	42
3.3.4. Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği.....	43
3.4. Verilerin Toplanması.....	43
3.5. Verilerin İstatiksel Analizi	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA	81
EKLER.....	93

KISALTMALAR

APA American Psychological Association

DDK Devlet Denetleme Kurulu

DSM Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

MR Manyetik Rezonans Görüntüleme

MUD Multi User Dungeon

ODTÜ Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SPSS Statistical Package For The Social Sciences

TÜBİTAK Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜVEKA Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Tao ve arkadaşlarının geliştirdiği internet bağımlılığı tanı ölçütleri.....	14
Tablo 2.2. Young'un internet bağımlılığı için önerdiği tanı ölçütleri	15
Tablo 2.3 Oyun platformlarının pazar payları değişimi	17
Tablo 3.4. Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğinin Normallik Analizi Sonuçları	44
Tablo 3.5. Korelasyon Katsayısına İlişkin Sayısal Sınırlar.....	45
Tablo 4. 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	46
Tablo 4. 2 Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	47
Tablo 4. 3 Katılımcıların En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamalara ve Oyunlara İlişkin Dağılım	48
Tablo 4. 4 Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular	48
Tablo 4. 5 Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular	49
Tablo 4. 6 Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular.....	50
Tablo 4. 7 Riskli Davranışlar Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular.....	50
Tablo 4. 8 Cinsiyet Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	51
Tablo 4. 9 Yaş Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	52
Tablo 4. 10 Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 4. 11 Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 4. 12 Günlük İnternet Kullanımı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	58
Tablo 4. 13 Disiplin Cezası Alma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	60
Tablo 4. 14 Zorbalığa Uğrama Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 4. 15 Ailede Adli Öykü Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	63
Tablo 4. 16 Psikolojik Yakınma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	65

Tablo 4. 17 Katılımcıların Kendini Ne Kadar Başarılı Bulduğuna İlişkin Dağılımları	66
Tablo 4. 18 Kendini Başarılı Bulma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal Medyanın Yapı Taşları 1	22
---	----

EKLER LİSTESİ

EK-A SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

EK-B ÇEVİRİMİÇİ OYUN BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ

EK-C ERGENLER İÇİN SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ

EK-Ç ÇOCUKLAR İÇİN ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

EK-D RİSKLİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ

EK-E ANKETLERİN UYGULANMASI İÇİN ETİK KURUL RAPORU

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın planlanmasında ve yürütülmesinde, yönlendirmeleriyle çalışmama ışık tutarak bilimsel temeller etrafında oluşturan sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Yücel YILMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca beni her zaman destekleyen, bana emek veren, sevgileri ve duruşlarıyla bana rehberlik eden, kıymetli babam Hasan AŞCI' ya, annem Nursel AŞCI' ya ve daima yanımda olan kız kardeşlerime sabır ve sevgileri için sonsuz teşekkür ederim.

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle beraber internet kullanım oranı günden güne artmış ve sınır konulamayan bir hal almıştır (Köseliören, 2017). Gençler, internet erişim olanaklarının artması ve henüz psikolojik olgunluğa erişmemiş olmaları nedeniyle bağımlılık geliştirmeleri açısından önemli bir risk grubu olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sosyal medya genç ergen bireylerin oldukça sık kullandığı ve kendileri adına paylaşımlar yaptıkları bir iletişim kanalı haline gelmiştir (Yayman, 2019). Çevrimiçi oyunlarda da durum farklı değildir. Hem iletişim hem de sanal arkadaşlıkların kurulduğu bir kanal olarak kullanılmaktadır. Önceden park ve bahçelerde yaşlılarıyla yüz yüze iletişim kurularak oynanan oyunların yerini sanal ortamdaki oyunlara bırakmasına neden olmuştur. Aynı zamanda oyun içerisinde elde edilen başarı ve sanal kazançlar gerçek hayattaki başarılar gibi önem arz etmektedir. Bu kanallar zaman içerisinde davranışsal bağımlılıklar halini almakta ve bu bağımlılıklar bireyin ruhsal ve sosyal hayatını, akademik başarısını hatta biyolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Mete, 2019). Bireyin gündelik yaşamı ve hayat kalitesi sekteye uğramakta ve zarar görmektedir.

Risk, istem dışı davranışlarla birlikte sağlık açısından olumsuz etkileri ortaya çıkabilecek, belirli ve kestirilebilir sonuçları olmayan davranış olarak tanımlanmaktadır (Irwin, 1993; akt. Gullone, 2000). Riskli davranışlar ise; doğrudan ya da dolaylı olarak gençlerin sağlık ve iyilik hallerini ve yaşamlarını etkileyen olumsuz sonuçları olabilecek davranışlar olarak tanımlanır (Jessor, 1998). Son zamanlarda ergenlik dönemindeki bireylerin riskli davranış düzeylerinde artış görülmektedir. Bununla beraber araştırmalara da konu olmaktadır ve nasıl önlenebileceğine yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Danış 2019, Polatkan 2007, İzgi 2018, Yemen 2018).

Türkiye'deki literatüre bakıldığında ergenlerin yeterlik algılarını ölçmeye yarayan Ergenler İçin Yeterlik Algısı Ölçeği, Gençtanırım ve ark., tarafından geliştirilmiştir(2016). Araştırmacılar çocuk ve ergenlerde riskli davranışlarla baş etmede akademik ve sosyal yeterlik alanları üzerinde durmaktadır. Araştırmada yeterliğin yüksek olmasının sosyal ve psikolojik risklerden ya da olumsuzluklardan ergenleri koruduğu saptanmıştır (Gençtanırım ve ark. 2016).

İnternet bağımlısı olan, çevrimiçi oyunlarda sanal oyun arkadaşlıkları edinip asosyalleşen, tehlikeli uygulamalara ve içeriklere maruz kalan ve daha birçok alanda internette olumsuz anlamda etkilenen genç birey sayısı giderek artmaktadır. Bu vakalarda özellikle online oyun ve sosyal medya bağımlılığı üzerine yoğunlaşması nedeniyle internet kullanımına ilişkin başlıca bu iki konu araştırmanın ana unsuru olarak incelenmek istenmiştir. Bağımlılığı online oyun ve sosyal medya olarak iki alanda incelenmesinin sebebi; her iki türde de tamamen farklı içeriklerin bulunması ve bunları kullanan kitlede cinsiyet farklılıkları olduğunun ampirik olarak gözlemlenmesi ve araştırma sonuçlarınınca saptanmasıdır (Yayman, 2019, Köseliören, 2017). Bununla beraber internet bağımlılığının alt başlıklar halinde, daraltılarak araştırılmasının, daha spesifik ve daha sağlıklı veriler elde edilmesi sağlayacağı düşünülmüştür. Bütün bunlar doğrultusunda, bu çalışmada; çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlısı olan ve olmayan ergenlerin öz yeterlik ve riskli davranış düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ergenlerin çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin öz yeterlik ile riskli davranış arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, bu değişkenlerin demografik özelliklere göre nasıl farklılaştığını incelemektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle beraber internet kullanım oranı günden güne artmış ve sınır konulamayan bir hal almıştır (Köseliören, 2017). Bu durum çağımızda teknolojinin içine doğan ve hali hazırda ergenlik döneminde olan çocuklarda çok açık bir şekilde kendisini göstermektedir. Özellikle çevrimiçi oyun ve sosyal medya ergenlerin sıkça kullandığı internet alanlarıdır. Bunları kullanan ve bağımlısı olan genç sayısı giderek artmaktadır (Bayrak, 2020).

İnternet bağımlısı olan ve çevrimiçi oyunlarda sanal oyun arkadaşlıkları edinip asosyalleşen, tehlikeli uygulamalara ve içeriklere maruz kalan ve daha birçok alanda internette olumsuz etkilenen genç birey sayısının giderek artıyor olmasından hareketle böyle bir çalışmaya yönelinmiştir. Özellikle internet kullanımına ilişkin online oyun ve sosyal medya kullanımının genel olarak riskli davranışlar ve öz yeterlik kavramları ile ilişkisi incelenmesi hedeflenmiştir.

Bağımlılığı online oyun ve sosyal medya olarak iki alana ayırıp incelememizin sebebi; her iki türde de tamamen farklı içeriklerin bulunması ve bunları kullanan kitlede cinsiyet farklılıkları olduğunun ampirik olarak gözlemlenmesi ve araştırma sonuçlarınca saptanmasıdır (Yayman, 2019, Köseliören, 2017). Bununla beraber internet bağımlılığının alt başlıklar halinde, daraltılarak araştırılmasının, spesifik olmasına ve daha sağlıklı veriler elde edilmesine imkân sağlayacağı düşünülmüştür.

Ülkemizde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı çeşitli değişkenlerle ve farklı yaş gruplarıyla incelendiği araştırmalar bulunmaktadır (Dönmez, 2018, Odabaşı, 2016, Yayman 2019). Ancak incelemek istediğimiz değişkenleri bütünüyle odağına alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan çalışmamızın, gelecek nesillerde bu

konudaki bilinçliliğin arttırılmasını sağlayacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

1-Seçilen örneklem grubunun evrenin tümünü temsil yeteneğine sahip olduğu varsayılmıştır.

2-Araştırmaya dahil olan bireylerin soruları dürüstçe cevaplayacakları varsayılmaktadır.

3-Araştırmada kullanılan "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği", "Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği", "Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği" ve "Riskli Davranışlar Ölçeği"nin değişkenleri geçerli ve güvenilir bir şekilde test edeceği varsayılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma İstanbul ilinde bulunan bir lisedeki 14-17 yaşları arasındaki lise 1,2 ve 3. sınıfta öğrenim gören 80 birey ile sınırlıdır.

Araştırma, görüşme yapılan öğrencilerin yanıt verdikleri zaman dilimi içindeki görüşlerini oluşturmaktadır ve zamanla meydana gelebilecek değişimleri tespit etme imkânına sahip değildir.

1.5. Araştırmanın Problemi

Bu çalışmada ele alınan problem;

Ergenlerde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleriyle öz yeterlik ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler;

- Ergenlerde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile öz yeterlik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Ergenlerde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılık düzeyleri demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

- Öz yeterlik ve riskli davranışlar demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Bağımlılık

Bağımlılık kavramını ilk kez literatüre 1976 yılında Melvin DeFluer ve Sandra Ball-Rokeach yaptıkları çalışma ile sokmuşlardır (Işık, 2007). Bağımlılık, kişinin yaşamını oldukça kısıtlamasına rağmen ısrarcı bir biçimde keyif verici maddeyi kullanma ya da keyif verici bir davranışı sürdürme halidir (DSM-5, 2013). Bununla beraber alanda bağımlılığın birçok tanımı bulunmaktadır.

Tarhan (2011) bağımlılığı, zararlı sonuçlarına rağmen, dürtüsel olarak madde veya sanal alıştırıcı arayışı ve kullanımı ile karakterize, nüksedici, kronik bir beyin hastalığı olarak tanımlamıştır. Beyin hastalığı olarak düşünülür, çünkü maddeler ve sanal alıştırıcılar beynin yapısını ve işleyiş tarzını değiştirmektedir. Bu da insan davranışlarını etkileyen ödül ceza sistemine etki etmektedir.

Bağımlılık bir anda ortaya çıkan bir durum değildir. Bir süreç dahilinde ilerlemektedir. Bağımlılık hali gelişene kadar kişi sürekli kendini kontrol edebileceğine ve kullanılan maddeyi istediği anda bırakabileceğine inanmaktadır. Ancak birey bir süre sonra çevresi ve kendisinin de farkındalığıyla bağımlı olduğunu kabul ettiğinde, tedaviye adım atmak daha zorlayıcı olmaktadır (Ögel ve Tamar, 1996).

Bağımlılık zaman içerisinde farklı boyutlarda kendini göstermeye başlamaktadır. Tütün, alkol, uyuşturucu madde, kumar ve son yüzyılda kendini gösteren teknoloji bağımlılığı şeklinde sınıflandırılır.

2.2. Bağımlılık Türleri

2.2.1. Tütün bağımlılığı

Tütün, dünyada en çok suiistimal edilen maddelerden biri olarak geçmektedir. Nikotin, tütündeki temel bağımlılık yapan kimyasaldır. Sigara, nargile, pipo içme veya dumanının solunması zamanla kişide psikolojik ve fiziksel bağımlılık oluşturmaktadır. Tütün ürünlerinde 4000'den fazla kimyasal madde bulunmaktadır. Hastalık kontrol ve önleme merkezleri, tütünün yılda 6 milyon ölüme neden olduğunu tahmin etmektedir. Koklanarak burundan çekilen ya da çiğnenen dumansız tütünler de nikotin kadar yüksek düzeyde zehir içermektedir (Yedam, 2021).

2.2.2. Alkol bağımlılığı

Alkolizm olarak da bilinen alkol bağımlılığı, hayatın her kesiminden insanı etkileyen bir hastalıktır. Alkol bağımlılığının tek bir nedeni yoktur. Psikolojik, genetik ve davranışsal faktörlerin tümü hastalığa yakalanmaya neden olabilmektedir. Alkol bağımlılığı beyinde ve nörokimyasallarda değişikliklere neden olmaktadır. Bu nedenle alkol bağımlısı olan bir kişi eylemlerini kontrol edemeyebilir. Alkol bağımlılığı çeşitli şekillerde kendini gösterebilir. Hastalığın şiddeti, bir kişinin ne sıklıkla ne kadar süredir içtiği ve tükettiği alkol miktarına göre değişebilir. Bazı alkol bağımlıları gün boyu çok içerken, bazıları zaman zaman ayık kalabilmektedir (Yedam, 2021).

2.2.3. Madde bağımlılığı

Madde bağımlılığı, vücudun işlevlerini olumsuz yönde etkileyen maddelerin kullanılması, bundan dolayı zarar görüldüğü hâlde bu maddelerin kullanımının bırakılamamasıdır. Bağımlı, madde kullanımına ara verdiğinde yoksunluk belirtileri yaşamaktadır. Zamanla madde kullanım sıklığını ve dozunu artırmaktadır.

Uyuşturucu olarak kullanılan maddelerin kimyasal yapıları birbirinden farklıdır. Kullanıldıklarında merkezi sinir sisteminin farklı bölümlerini etkileyerek fiziksel ve psikolojik tahribata yol açmaktadırlar. Uyuşturucu maddelerin hiçbir güvenli kullanım şekli olmamakla birlikte kullanan herkes için bağımlı olma riski eşittir. Hücrelerimiz vücuda giren her maddeyi tanır ve bir daha unutmamak üzere hafızasına alır. Hücresel öğrenme süreci denen bu durum her birey için geçerlidir (Yedam, 2021).

2.2.4. Davranışsal bağımlılık

Son yüzyıla kadar bağımlılıktan bahsedildiğinde ilk akla gelen alkol, uyuşturucu, tütün, esrar, eroin gibi maddelerdir. Ancak teknoloji çağında yaşıyor olmamız sebebiyle madde bağımlılığına ilaveten davranışsal bağımlılıklar da ortaya çıkmış ve bunların tanımlamasına gidilmiştir. Davranışsal bağımlılık kapsamına bilgisayar, cep telefonları, kumar, seks, çevrimiçi oyunlar, sosyal medya ağları gibi uygulamalar da girmiştir. DSM-5'in ana bölümlerinde henüz internet ve sosyal medya bağımlılığına yer verilmese de bu uygulamaların özellikle oyun bağımlılığı konusunun gelecek dönemlerde bağımlılık ana başlıklarına girmesinin planlandığı belirtilmiştir (Yayman, 2019).

Madde bağımlılığında olduğu gibi davranışsal bağımlılıkta da 'kişi belli bir davranışı yaparak rahatlama ve huzur hisseder, başka bir deyişle 'ödül alır'.

Davranışsal bağımlılığın, madde bağımlılığından ayrıştığı en önemli nokta belki de kişiden kişiye değişkenlik göstermesidir. Yani nikotinin her insanda bağımlılık yapma durumu söz konusu iken bir davranışın bireyde bağımlılık yapması kişisel özelliklere göre gerçekleşmektedir. Diğer bir nokta ise, sorunlu davranışın gerçekleşmesinde çoğunlukla yardımcı bir nesneye ihtiyaç ya yoktur ya da oldukça kolay ulaşılabilir. Bu yönüyle bireyin günlük yaşamında daha fazla yer edindiğini söylemek doğru olacaktır. Bununla beraber tespit edilip kontrol altına alınması da madde bağımlılığına göre nispeten daha zor olmaktadır (Ateş, Koçak, 2018).

Ögel'e göre davranışsal bağımlılık; önce seyrek tekrar ile başlamaktadır, yoksunluk belirtileri göstermekte, bırakılmaya çalışılmasına karşın başarısızlıkla karşılaşmakta gerek yapmakla gerekse de bırakmaya çalışmakla günlük yaşamın önemli bir kısmını meşgul etmektedir ve bireyin özel ve profesyonel yaşamında başarısızlığına neden olmaktadır (Ateş, Koçak, 2018).

Örneğin alışveriş bağımlılığında; bütçenin elverdiği ölçüde giyim, eşya, yiyecek gibi ihtiyaçları karşılamak için yapılan alışveriş, "üzüntü, sıkıntı, yalnızlık" gibi duyguların giderilmesi için kullanılıyorsa bununla birlikte bu olumsuz duyguları gidermek için her seferinde alışverişe başvuruluyorsa bağımlılık söz konusu demektir. Başka birkaç belirti örnekleyecek olursak kişinin sık sık bütçeyi aşacak miktarda alışveriş yapıyor olması ve para harcama ile ilgili yoğun bir zihinsel meşguliyet duyması ya da satın alma davranışının kişide belirgin huzursuzluğa neden olması durumu gerçekleşiyorsa da kişide bu bağımlılığın belirtileri var diyebiliriz (Arıdur ve ark., 2019).

Tıpkı alışveriş bağımlılığı, egzersiz bağımlılığı, kumar bağımlılığı gibi internet bağımlılığı da benzer davranışsal tanımlamalarla, davranışsal bağımlılıklarda yerini almıştır. Günümüzde özellikle internet bağımlılığı denilince de oyun ve sosyal medya bağımlılığının ön planda olduğunu görmekteyiz. Böylece internetin faydalı ve düzeyli kullanımında insan hayatını kolaylaştıran bir unsurken fazla ve zararlı kullanımının bağımlılık oluşturduğu gerçeğiyle yüzleşmekteyiz.

2.3. Davranışsal Bağımlılık Türleri

Davranışın bireyde bağımlılık yapması kişisel birtakım şartlara göre gerçekleşmesi sebebiyle davranışsal bağımlılık türleri oldukça fazladır. Burada nadir

rastlanan bağımlılık türleri dışarıda bırakılarak; kumar, alışveriş, seks, egzersiz ve internet gibi bağımlılık türleri ele alınmıştır.

2.3.1.Kumar bağımlılığı

Kumar, bir bireyin daha da değerli bir şey elde etme umuduyla değerli bir başka şeyi riske atmasıdır. Kumar bağımlılığı, kişinin hayatını olumsuz etkilemesine rağmen kişi kumar oynamaya devam etme isteği duymaktadır. Kumar, beynin ödül sistemini uyandırıcı veya alkol gibi uyarmaktadır. Geçmişte, psikiyatri topluluğu genellikle kumar oynamayı bir bağımlılıktan ziyade bir zorlama, yani fiziksel zorunluluktan ziyade yoğun bir dürtü tarafından motive edilen bir davranış olarak görüyordu (Yedam, 2021).

Günümüzde kumar bağımlılığı kişisel, ailevi veya mesleki hedefleri bozan, sürekli ve yineleyen, “patolojik kumar oynama davranışı” olarak adlandırılmaktadır. Patolojik kumar oynayan kişilerin çevresi de (eş, aile, arkadaş vb.) olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Eşinde ve çocuklarında ruhsal sorunlar, ebeveynlik görevinin ihmali, ayrılma ya da boşanmalar görülebilmektedir. Belirtileri;

-Kişinin aklında sürekli kumar oynama davranışının olması.

-İstenilen heyecanı sağlayabilmek için giderek artan miktarlarda kumar oynamak.

-Sorunlarından kaçmak veya kendini rahatsız edici duygulardan uzaklaştırmak için kumar oynamak.

-Para kaybettikten sonra kaybettiklerini kazanmak için tekrar kumar oynamak.

-Kaybettiklerinin peşine düşme’ patolojik kumar bağımlılığının en önemli belirtilerinden biridir.

-Kumar alışkanlığının seviyesini gizlemek için aile üyelerine, danışmana ve diğer kişilere yalan söylemek.

-Kumar alışkanlığını finanse edebilmek için yasal olmayan işlere girişmek.

-Kumar yüzünden ilişkileri, mesleğini ve eğitimsel olanakları tehlikeye atmak veya kaybetmek.

-Kumar sonucunda yaşanan mali sıkıntılardan kurtulmak için çevredeki kişilere güvenmek.

-Kumar alışkanlığını kontrol edebilmek ya da kesebilmek için tekrar eden başarısız denemelerde bulunmak (DSM-5, 2013).

2.3.2. Alışveriş bağımlılığı

Bütçenin elverdiği ölçüde giyim, eşya, yiyecek gibi ihtiyaçları karşılamak için yapılan alışveriş, “üzüntü, sıkıntı, yalnızlık” gibi duyguların giderilmesi için kullanılıyorsa ve bu olumsuz duyguları gidermek için her seferinde alışverişe başvuruluyorsa bağımlılık söz konusu demektir.

Belirtileri;

-Sık sık bütçeyi aşacak miktarda alışveriş yapmak.

-İhtiyaç duyulmayan şeyler almak ya da niyet edilenden daha uzun süre alışveriş yapmak.

-Para harcama ile ilgili yoğun bir zihinsel meşguliyet, satın alma dürtüsü ya da satın alma davranışının kişide belirgin huzursuzluğa neden olması.

-Çoğu zaman arkadaşlarıyla vakit geçirmek ya da diğer sosyal aktiviteleriyle uğraşmak yerine alışveriş yapmayı tercih etmek.

-Alışveriş sırasında güçlü, yeterli, rahatlamış hissedilse de sonrasında yoğun suçluluk, pişmanlık, endişe, huzursuzluk yaşamak.

-Alışveriş sonrasında, kendine verdiği sözleri kısa sürede bozmak ve döngünün, kişiyi daha da borçlandırarak sürmesi.

-Genelde kişinin kendini depresyonda, yalnız ve problemleriyle başa çıkamaz hissettiğinde gittikçe artarak kontrolsüz alışveriş yapması (Arıdur ve ark., 2019).

2.3.3.Seks bağımlılığı

Seks bağımlılığı 6 aydan fazla bir süre tek eşliliği sürdürmemeye ve kişinin aklının sürekli sekste olması, seksi düşünmeden duramaması, partnerin kim olduğuna bakmadan rastgele cinsel ilişkiler kurması ve bu ilişkilerden alınan hazzın aslında gerçek değil yalancı haz olması durumudur. Amaç o eylemi yapmış olmaktır, kişi yaptıktan sonra geçici olarak bir rahatlama hissetmekte, fakat bir süre sonra eylemi tekrar yapmak istemektedir. Seks bağımlıları cinselliği bilinçsizce zevk almak amacıyla değil acıdan kaçmak, kendilerini doyurmak ya da stresten uzaklaşmak için kullanılmaktadırlar (Seks Bağımlılığı, 2021).

Belirtileri;

- Kişi, kendisine zarar verdiğini bildiği halde seks yapmaya devam etmesi.
- Kafasında sürekli seks yapma fikrinin olması.
- Sırf bu düşünceler yüzünden işe bile gitmiyor olması.
- Sık sık seks yapma girişiminde bulunup vazgeçiyor ya da tasarladığından fazla seks yapması (Ögel, 2021).

2.3.4. Egzersiz bağımlılığı

Spor yapmak hem fiziksel hem ruhsal sağlık için faydalı bir alışkanlıktır. Ancak, dozu kaçırılan spor, zarar veren bir bağımlılık haline dönüşebilir. Zamanının çoğunu fiziksel aktivite yaparak geçirmeye aşırı istekli olma, engellere rağmen kontrol edilemeyecek düzeyde aşırı spor yapma, spor bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır.

Belirtileri;

- Kendini katı bir egzersiz rutinine adanmak ve bu rutini değiştirmekten korkmak.
- Egzersiz dozunu giderek artırmak.
- Bir günü bile spor yapmadan geçiremez hale gelmek.
- Spor yapılmayan dönemlerde kendini suçlu, huzursuz ve gergin hissetmek ya da ne kadar spor yapılırsa yapılsın tatmin olmamak.
- Hekimin önerilerine karşı gelerek, sakatlanma sonrası dahi egzersiz yapmaya devam etmek ya da yapma arzusunda olmak
- Sporu, hayatındaki her şeyin önüne koymak (bir yakınının doğum günü kutlamasına katılmamak ya da işe gitmeyi aksatmak gibi).
- Bir süre sonra tek sosyal yaşantının spor haline gelmesi; günlük yaşam tamamen spor antrenmanlarına göre düzenlendiği için, sosyal açıdan izolasyona varacak düzeyde spor yapmak (DSM-5, 2013).

2.3.5. İnternet bağımlılığı

Teknoloji aygıtlarının internet ile bağlantısının günümüzde ayrı düşünülemez bir boyutta olduğunu görüyoruz. Tek bir cihazla ve internetin olduğu her yerde tüm dünya ile iletişim ve geri dönütler artık çok kolay. Tabi ki her şeyde olduğu gibi fazla kullanılan ürünün yararıyla beraber zararını yaşamaya başlıyoruz. Nitekim 21. yy da internet her evde, okulda ve iş yerinde aktif olarak kullanılan bir araç halini alıyor. Bu

da kaçınılmaz olan bağımlılık kavramının ortaya çıkmasına sebep oluyor. Tıpkı kimyasal bir ilaç gibi; doğru ve yeterli kullanım kişiyi tedavi ederken fazla doz bireye zarar veriyor.

İnternetin Türkiye’deki gelişimi 1986 yılında tesis edilen EARN 14 ile BITNET 15 bağlantılı TÜVEKA 16 aracılığıyla oluştuğu görülmektedir. Ancak bu ağın yetersiz kalması sonucunda ODTÜ ve TÜBİTAK 1991 yılında yeni bir proje başlatmışlardır. Bu yönde ilk deneme 1992 yılında Hollanda ile ortak gerçekleştirilmektedir (Taş ve Kestellioğlu, 2011).

İnternet kullanımının Türkiye’de yaygınlaşmasıyla geniş alt yapı özelliğine sahip Türk Telekom’un TURNET projesi 1996 yılında hayata geçirilmiştir (Kaypakoğlu, 2004). TURNET ikisi İstanbul’da birisi Ankara’da olmak üzere 3 hattından ticari olarak yararlanan servis sağlayıcı şirketler 1997 yılında 80’e ulaşmışlardır. Bu şirketler internet hizmetini şirketlere ve kişilere satmaktadırlar. İnternetin popülerliğinin artmasıyla birlikte bankacılıktan medyaya kadar birçok alanda kullanıldığı görülmektedir. (DDK Araştırma Raporu, 2014; akt. Köseliören, 2017).

İnternetin bağımlılığı ilk kez 1996 yılında Goldberg tarafından ortaya atılmıştır. Goldberg DSM-IV’te yer alan karmaşıklığı göstermek için madde bağımlılığında yer alan kriterleri internet için uyarlamış ve arkadaşlarına yollamıştır (Young, 2004). Böylelikle internet bağımlılığı bilimsel mecrada tartışılmaya başlanmıştır. Ancak DSM-IV’te internet bağımlılığı hastalık olarak kabul edilmemiştir (Nalwa ve Anand, 2003). Daha sonra patolojik kumar bağımlılığı ölçütleri internet bağımlılığına uyarlanarak internet bağımlılığı ölçütlerine yer verilmiştir. Böylelikle internet bağımlılığı bilimsel alanda kabul görmüştür (Block, 2008).

Bireylerdeki bu bozuklukta sadece internet üzerinden bağımlı olmak değil; ayrıca internet üzerinde bireylerin kullandıkları içeriklere de bağlı veya bağımlı olma durumu görülmektedir (Balcı ve Gölcü, 2013). Bu bağımlılık bireylerin kendilerine hâkim olmalarındaki yetersizliği, davranışlarını gizleme isteği, yalan söyleme, psikolojik yoksunluk gösterme gibi belirtilerle birlikte bireyler üzerinde patolojik etkiler bırakan bir davranış biçimi olarak da ifade edilmektedir (Young, 2007; akt. Köseliören, 2017).

İnternet kullanımının, bağımlılık olarak tanımlanmasında internet kullanarak geçirilen zaman önemli bir etkidir. Ayrıca bu zamanın hangi amaçlar için harcandığı da büyük önem taşımaktadır. Çünkü internet bağımlısı olan kullanıcılar, film-müzik siteleri, oyun siteleri, sohbet odaları, pornografik siteler, topluluk siteleri gibi sitelerde çok zaman harcarken, internet bağımlısı olmayan kullanıcılar ise haber, alışveriş ve eğitim sitelerinde zaman harcamaktadır (Kim ve Kim, 2002, Bayraktutan, 2005).

Bu alanda yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. İnternet bağımlılığını ve tanı ölçütlerini pek çok araştırmacı ele almış ve tanımlamalarda bulunmuşlardır. Örneğin Tao ve arkadaşları (2010) internet bağımlılığı tanısal kriterlerini semptom, işlevsellikte bozulma, süre ve dışlama kriterleri şeklinde ayırarak uyarlamışlardır. (Tablo1) (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016)

Tablo 2.1. Tao ve arkadaşlarının geliştirdiği internet bağımlılığı tanı ölçütleri

<p>(a) Semptom kriteri</p> <p>Aşağıdakilerden hepsi olmalıdır:</p> <ol style="list-style-type: none">1. İnternetle ilgili aşırı zihinsel uğraş (bir önceki çevrimiçi aktiviteyi düşünme veya bir sonraki aktiviteyi ipe çekme)2. Çekilme belirtileri, internetin kesilmesinden birkaç gün sonra disfori, anksiyete, irritabilite veya sıkılma hissinin olması Aşağıdakilerden en az biri (veya daha fazlasının) olması:<ol style="list-style-type: none">1. Tolerans, doyum sağlama amacıyla internet kullanımında belirgin artışın olması2. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek ya da başarısız çabaların olması3. İnternet kullanımının yol açtığı devamlı veya tekrarlayıcı fiziksel veya psikolojik bir probleme rağmen aşırı kullanıma devam edilmesi4. Kullanımın direk bir sonucu olarak internet dışındaki aktivitelere ilgi ve istek kaybı5. İnterneti disforik duygudurumdan (örneğin çaresizlik, suçluluk, kaygı gibi) kaçmak veya rahatlamak için kullanma <p>(b) Dışlama kriteri</p> <p>Aşırı internet kullanımı psikotik bozukluk veya bipolar I bozukluk ile daha iyi açıklanamaz.</p> <p>(c) Klinik olarak önemli derecede bozulma kriteri</p> <p>Önemli bir ilişki, iş, eğitimsel veya mesleki fırsatları kaybetmeyi de içerek şeklide işlevsel bozulmalar (azalmış sosyal, akademik, çalışma kapasitesi)</p> <p>(d) Süre kriteri</p> <p>İnternet bağımlılığı günlük en az 6 saat kullanım ile (iş/akademik amaçlı kullanım hariç) en az 3 ay sürmelidir.</p>
--

Kaynak: Bozkurt, H., Şahin, S. Zoroğlu, S. (2016) İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. Journal Of Contemporary Medicine, 6(3), 235-247. Doi: 10.16899/ctd.66303

Diğer taraftan Young, DSM-IV'ün patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini temel alarak internet bağımlılığını tanımlamıştır. Young'un tanımladığı 8 ölçütten 5 tanesinin karşılanması durumunda kişi "internet bağımlısı" olarak tanı almaktadır (Tablo2) (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016)

Tablo 2.2. Young'un internet bağımlılığı için önerdiği tanı ölçütleri

<ol style="list-style-type: none">1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb)2. İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma3. İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ya da kızgınlık his- sedilmesi5. Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme7. Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma
--

Kaynak: Bozkurt, H., Şahin, S. Zoroğlu, S. (2016) İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. Journal Of Contemporary Medicine, 6(3), 235-247. Doi: 10.16899/ctd.66303

2.4. Oyun Bağımlılığı

Tarihsel süreç içerisindeki oyun kavramının gelişimine bakıldığında yetişkin ve çocukların oyunları arasında benzerliklerin olduğu görülmektedir. Mesela; kumandalı arabalar küçük yaş gruplarına hitap ederken aynı zamanda yetişkin bireylere de hitap etmektedir. Oyunlar kültürlerin sosyal bileşenlerinin bir bölümünü oluşturmakla beraber, gündelik hayatın getirdiği baskı ve problemlerden kaçışı da sağlamaktadır (Doğu, 2009).

Günümüzde gençler arasında oyunun, yüz yüze olmaktan çıkıp internet ortamına taşınmış olduğunu görmekteyiz. Bu durum 20. yy. sanal oyun ve sosyal medya uygulamalarıyla beraber hızlı bir şekilde arttıkça, gençler üzerinde, internetin zararlı yönleri kendini göstermeye başlamış ve sonunda kaçınılmaz olan bağımlılık davranışları ortaya çıkmıştır.

1950'de "Bertie the Brain" adı verilen ilk video oyunun Kanada Ulusal Fuar'ında sergilenmesi yeni bir çağın habercisi olmuş, 1962 yılında "Spacewar" adlı

oyunun yaratılmasıyla video oyunu çağı başlamıştır (Greatz, 1981, Simmons, 1975; akt. Balıkçı, 2018)

Video oyunları, bir harici ekran kullanılarak kişilerin oyun ile etkileşimine şans tanımıştır. Bu oyunlar temel bir senaryo ya da amaç doğrultusunda kurgulanmış durumlardır. Teknolojinin gelişimini sürdürmesi ile video oyunlarında da değişimler görülmüştür. Zaman içerisinde bu oyunlar teknolojinin neredeyse tüm olanaklarının kullanıldığı birer eğlence platformu haline dönüşmüşlerdir (Büdük, 2018).

Davranışsal bağımlılıklar içerisinde İnternette Oyun Oynama Bozukluğu DSM-5'in III. Bölümünde yer almasıyla ve yeni bir tanı kategorisi olarak önerilmesiyle birlikte resmi bir tanım kazanmıştır (Irmak ve Erdoğan, 2016).

İnternette oyun oynama bozukluğunu tanımlayabilmek için DSM-5'te 9 ölçüt sunulmuştur:

- (1) Zihnin internet oyunları ile meşgul olması
- (2) İnternette oyun oynama eylemi gerçekleşmediğinde içe çekilme belirtileri gösterme
- (3) İnternette oyun oynanan zamanın arttırılmasına ihtiyaç duyma (tolerans geliştirme)
- (4) İnternet oyun oynamayı kontrol etmeye yönelik başarısız girişimlerde bulunma
- (5) İnternette oyun oynama dışındaki hobilere ve aktivitelere karşı ilgiyi kaybetme
- (6) Psikososyal problemlerin farkında olunmasına rağmen aşırı şekilde internette oyun oynamaya devam etme
- (7) Aile üyelerini, terapisti ve diğerlerini internette oyun oynama miktarı hakkında kandırma
- (8) Olumsuz ruh halinden kaçmak için internette oyun oynama
- (9) İnternette oyun oynama sebebiyle önemli bir ilişki, iş, eğitim ya da kariyer kaybı

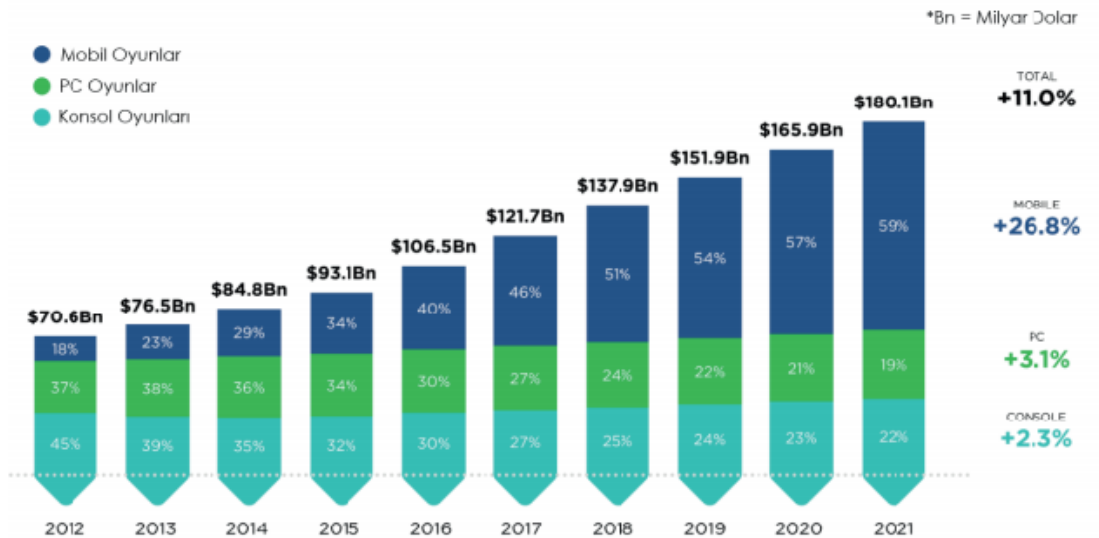
Bu ölçekte önerilen 9 kriterlerden 5 veya daha fazlasıyla 12 aylık süre içinde karşılaşılması durumunda bağımlı tanısı konulmaktadır (DSM-5, 2013).

Ancak bununla birlikte, internette oyun oynama bozukluğu etiyojisi ve gelişimi hakkındaki çalışmaların yeterli bulunmaması sebebiyle henüz resmi bir psikiyatrik bozukluk olarak kabul edilmemekle beraber bu alanda daha fazla çalışma yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (Nazlıgöl ve Yılmaz, 2019).

Yapılan uluslararası epidemiyolojik çalışmalarda, oyun bağımlılığının görülme sıklığının %0,6- %15 arasında değiştiği bulunmuştur. Türkiye’de oyun bağımlılığı ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmış olmakla birlikte, bu çalışmalardan 865 ergen katılımcıyla yürütülen bir doktora tez çalışmasında bağımlı oyuncu oranının %28,8 olduğu belirtilmiştir. (Irmak ve Erdoğan, 2016)

Günümüz itibariyle dijital oyunlar 3 farklı ana platform üzerinde sınıflandırılabilir. Bunlar, kişisel bilgisayar (PC), oyun konsolu (PS4, XBOX, Nintendo) ve mobil oyunlardır. Bu platformların kendi içerisinde, kullanıcı kitlesi, geliştirme maliyetleri ve pazarlama olanakları vardır. Son yıllarda tablet ve akıllı telefon pazarının giderek büyüyen önemli bir pay elde ettiği görülmektedir. Konsol ve PC platformu ise mobil pazarın karşısında küçülüyor gibi gözükse de toplam pazar büyüklüğünün artmasından dolayı aslında her iki kategori de büyümektedir (Tablo 3) (www.gim.org.tr, 2021).

Tablo 2.3 Oyun platformlarının pazar payları değişimi

Kaynak: Güvenli İnternet Merkezi, Dijital oyunlar raporu. (2019). Erişim adresi: www.gim.org.tr

Tıpkı günlük hayatta tüketilen ürünlerin üretiminin artması ve çeşitlenmesi gibi günümüzdeki oyunların tüketiminin artmasıyla çeşitleri de türetilmiş ve zaman içerisinde çevrimiçi oyunlar raflarda yerini almaya başlamıştır.

2.4.1. Çevrimiçi oyun

Çevrimiçi oyunların geçmişi, 1970'lerde paket tabanlı bilgisayar ağlarının ilk günlerine kadar uzanmaktadır. İnternet oyunlarının ilk örneklerinden biri 1978'de yaratılan MUD (“Multi User Dungeon”) ve MUD1'dir (Mulligan ve Patrovsky, 2003).

Globalleşen dünyada özellikle şehir hayatında yaşayan genç ve yetişkinlerde vakit geçirilmesi ve gündelik hayatın problemlerinden uzaklaştırması oyunu bir araç olarak kullanılmasını sağlamıştır. İnternetin evlere girip yaygınlaşmasıyla da dijital oyuna ulaşım kolaylaşmış bu da belli ki kullanım oranlarının artmasına zemin hazırlamıştır.

Dijital oyun sektörü küresel ölçekte en hızlı büyüyen sektörlerden biri olarak göze çarpmaktadır. Öyle ki büyüme hızında otomotiv ve enerji gibi temel sektörleri, eğlence alanının yer alan sinema sektörünü geride bırakmıştır. Bu denli hızlı büyümesinde birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları;

- Akıllı telefon ve tabletlerin yaygınlaşması
- Bilgisayar donanımı ve konsolların yaygınlaşması
- Donanım maliyetlerinin ucuzlaması
- İnternetin yayıncılığı kolaylaştırması
- Akıllı telefon kullanımıyla beraber mobil oyuncuların yaş aralığının genişlemesi
- E-spor'un bir spor dalı olarak kabul görmesi şeklinde sıralayabiliriz (Dijital Oyunlar Raporu, 2021)

İnternet ve video oyunlarının yaygınlaşmasıyla bu alandaki gelişim de hızlanmış ve çevrimiçi oyunlarla kişilerarası iletişim kıtalar arası gerçekleşmeye başlanmıştır. Dünyanın bir ucundan diğer ucuna çevrimiçi oyunlar aracılığı ile oyuncular oyunlarını oynarken aynı zamanda uygulama içerisinde tanıdıkları insanlarla sohbet etmeye ve sanal arkadaşlıklar kurmaya başlamışlardır. Nitekim bu durum zaman içerisinde hızla yaygınlaşmış ve günümüzdeki araştırmalara konu olmaya başlamıştır.

2.4.2. Çevrimiçi oyun türleri

Çevrimiçi oyun türlerini sıralayıp sınıflandırmak oldukça zordur. Farklı kategorilerde yer alan bu oyunların her geçen gün yeni çevrimiçi oyunların piyasaya çıkmasıyla çeşitleri giderek artmaktadır. Devasa çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunları, çok oyunculu çevrimiçi savaş oyunları, gerçek zamanlı savaş oyunları ve spor oyunları bunlara örnek olarak gösterilebilir. Bu türler arasında en popüler olanının oyuna aynı anda binlerce oyuncunun katılmasına ve limit olmaksızın çeşitli karakterlerin kullanılmasına izin veren devasa çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunları olduğu söylenebilir (Kuss ve ark., 2017). Bu geniş çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunları; oynayanların, oyundaki ortamın ve oynanan karakterlerin tanımlarını okuyabildikleri, gerçek zamanlı bir sanal dünyanın içine girmelerine olanak sağlamaktadır.

Oyuncular bu oyunlarda; zaman ve enerji açısından önemli miktarda yatırım yaptığından, bağımlılık oluşturma potansiyelinin diğer oyunlara göre daha fazla olduğu düşünülmektedir. Oyuncular oyunlarda kendilerini her geçen gün büyüyen bir sanal sosyal ağda bulmaktadırlar (Škařupová ve Blinka, 2015). Calado ve Alexandre (2014) geçtiğimiz birkaç yıl boyunca yapılan araştırmalarda, çevrimiçi oyunların gerçek hayattaki yetersizlik hissinin bir telafisi olabileceğini belirtmişlerdir.

Bu bağlamda, çevrimiçi oyunların oyuncuların başarı hissetmesini sağlayarak, kişileri daha fazla kazanmak ve kendileriyle gurur duymak motivasyonu ile oyun oynama davranışına ittiği söylenebilir. Ancak çevrimiçi oyunlar oldukça heterojen bir gruptur ve hangi faktörlerin oyun bağımlılığını yordadığı tam olarak bilinmemektedir (Nazlıgül ve Yılmaz, 2019)

Tüm bu oyunların ortak yönleri, neredeyse hepsinin oynanış tarzlarının aynı olması olduğunu görmekteyiz. Oyunlarda gösterilen hedef ve ödül türleri değişse de içerik olarak farklılaşsa da oyunlardaki yürütülen sistem aynı denebilir. Ve bu sistemin de bireyleri oyunu kazanmak için sanal bir çaba göstermeye ittiği görülebilir.

Çevrimiçi oyun platformu, en hızlı gelişme gösteren oyun sektörü durumundadır. Çevrimiçi oyunlar, farklı zaman aralıklarında, küçük ve büyük gruplarla oynanabilen oyunlardır. Örnek olarak küçük gruplarla oynanabilen çevrimiçi satranç oyunları gösterilebilir. Bu oyun, iki kişi ile oynanabilen, kısa süren bir oyun tarzıdır. Büyük gruplarla oynanabilen oyunlara ise binlerce kişi katılabilmektedir. Bu

oyun grubu, devasa çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunu (massively multi-player online role-playing game) olarak adlandırılmaktadır (Williams&Skoric, 2005).

Bununla birlikte yine pek çok çevrimiçi oyunun oyuncularını için oluşturulmuş forumları ve sohbet kanalı bulunmaktadır. Böylece oyun içerisindeki yarışmacıların aynı zamanda sohbet imkânını sağlamış olmaktadır. Oyuncular bu forumlar aracılığıyla haberleşmekte, düzenleyecekleri turnuvalar hakkında görüş alışverişi yapmakta, etkinlikler düzenlemekte, sanal ortamdaki arkadaşlıklarını gerçek hayata taşımaktadırlar. Böylece oyunlar sadece oyun olmamakta; beraberinde oyuncuların sosyalleştikleri, arkadaş edindikleri ortamlara dönüşmektedir. Günümüzün en popüler sosyal paylaşım sitelerinde de bu çevrimiçi oyunların sayfaları bulunmaktadır. Bu sayfaları binlerce kişi takip etmekte, beğenmektedir. Böylece oyuncular farklı bir kanalla da birbirleri ile iletişime geçmektedirler. Bu bağlamda çevrimiçi oyunların incelenmesi gerekliliği bir kat daha artmış olmaktadır (Balak, 2016).

2.4.3. Çevrimiçi oyun bağımlılığı

Bireylerin sürekli çevrimiçi oyunla meşgul olup, gündelik hayattaki görev ve sorumluluklarını ihmal ederek uzun süre oyun oynama durumu çevrimiçi oyun bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır (Ocak, 2013).

Bu bağımlılık türünde, oyuncuların çok az çaba göstererek içinde bulunulan süreçten haz duyarak başarı elde etmesinin yanı sıra oyuncuların birbirlerini rakip görmeleri ve oyunun gizemini çözme çabaları bu bağımlılık türünün diğer bağımlılıklardan ayıran temel farklılıklar içerisinde yer almaktadır (Brown, 1997; akt. Çakılcı & Demirtaş 2014). Gençlerin sadece oyun oynamaları değil oyun içinde sanal bir sosyalleşmeyle beraber oyun oynamaları da onların insanlarla olan iletişim gibi ihtiyaçlarını tetikleyip uygulamaya bağlanmalarını ve gün geçtikçe oyunda geçirilen zamanın artmasını sağlamıştır.

Bu farklılıklar oyuncuların online oyunun verdiği keyif ve heyecan nedeniyle aynı davranışı patolojik bir şekilde tekrarlamasına neden olmaktadır. Bu da bireylerin gündelik yaşam içerisindeki ödevlerini yerine getirememesine; ruhsal, fiziksel ve sosyal bozuklukların yaşanmasına neden olmaktadır (Ayhan ve Çavuş, 2015).

Birbirinden farklı birçok alanda rekor denemelerini bulunduran “Guinness rekorlar kitabı” çevrimiçi oyun ile ilgili rekorlara da yer vermiştir. Bu rekorlardan bir tanesi “Okan Kaya” isimli çevrimiçi oyuncusu 135 saat 15 dakika 10 saniye aralıksız

oyun oynayarak” en uzun süre video oyunu oynama” olarak nitelendirilebilecek rekoru kırmıştır. Diğer bir rekor ise çevrimiçi sohbet ve eğlence platformu olan “Club Penguin”, “Walt Disney” şirketinin dikkatini çekmiş ve şirket tarafından satın alınmıştır (Kaya, 2013).

2.5. Sosyal Medya

Sosyal medya diyebileceğimiz ilk ağlar 1997 yılında kurulmuştur. Bunlardan biri olan Sixdegrees isimli ağda, kullanıcılar profil oluşturup arkadaş edinerek onların profillerinde gezinebilme fırsatına sahiplerdi. Sixdegrees’den önceki bazı sosyal ağlarda da kullanıcılar profil oluşturma imkânına sahiptiler. Clasmates’de ise lise ve üniversite arkadaş gruplarına katılabilme imkânı varken kişisel bir profil oluşturma ve arkadaş listeleme imkânı sunulmamıştır. Böylece bütün bu imkânları bir arada sunan ilk sosyal ağ Sixdegrees ismiyle ortaya çıkmıştır (Body ve Allison, 2007).

İnsanların iletişim ve birlikte yaşama çabası sosyal ağ kavramının temelini oluşturmuştur. Bireylerin iletişim halinde olduğu sosyal çevresi aslında sosyal bir ağdır. Gelişen teknoloji ile internet bağlantılı sosyal zeminler oluşmuş, insanlar buralardan iletişim kurarak ve paylaşımında bulunarak yeni sosyal ağların ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Sosyal medya; kullanıcıları için kurallar konulmuş, belirli bir düzeni olan, kullanıcılara açık veya kapalı şekilde profil oluşturabilme imkânı sunan, istedikleri kullanıcılar ile bağlantı kurarken onların sayfalarını görüntüleyerek bağlantıları arasında gezinebilme imkânı sunan web sistemleridir. (Body ve Allison, 2007).

‘Sosyal Medya’nın açıklanmasına yönelik yaklaşımlardan bir diğeri ise, belirli bir uygulamanın işlevselliğini temel alan özellikler açısından tanımlanmasıdır.

Kietzmann ve ark. (2011), birkaç uygulamanın entegrasyonu ile ikame edilip geliştirilen sosyal medyanın, yedi işlevsel yapı taşı açıklamışlardır. Bunlar;

Şekil 1. Sosyal Medyanın Yapı Taşları 1

Kaynak: (Kietzmann ve diğ., 2011).

Kimlik; kullanıcının, sanal dünyadaki temsilini ifade eder. Örneğin, Facebook'ta kullanıcı, bir profille kendini açıklayabilir, doğum gününü, hobilerini, aile ilişkilerini vs. listeleyebilir ya da hayali bir ad ile kimliğini gizleyebilir.

Sohbet; kullanıcıların, birbirleriyle diyalog biçiminde veya ifadeler arasında gerçek zamanlı veya zaman atlamalı olarak senkronize olmalarını sağlar.

Paylaşma; mevcut içeriğin sosyal grafik üzerinden yayıldığı ve geliştirildiği etkinlikleri ifade eder. Bu nedenle sosyal bağlantıların açıkça yapılması gerekmektedir. Örneğin, Facebook'ta açık olarak paylaşma veya Twitter da yayınlama mevcut bağlantılara dayanmaz. Aksine, Twitter örneğindeki “paylaşım” genellikle bağlantılardan önce gelir ve “aşağıdaki” ile ifade edilir.

Hazır Bulunma; kullanıcılara, diğer üyelerin konumu hakkında bilgi verir. Örneğin, çevrimiçi ve çevrimdışı veya gerçek ve sanal gibi durumları belirtir.

İlişkiler; kullanıcıların “sevdiklerini” ve “takip ettiklerini” belirler ve gerçek yaşam ilişkilerinin sanal temsiline kadar birçok yönden profillerini görselleştirmelerine olanak tanır. Bu sosyal grafik soyutlamaları, tek ve çift yönlü olabileceği gibi, güçlü ve zayıf bağlara da izin verir. Örneğin, Twitter da “takip etmek” mutlaka karşılıklı olmak zorunda değildir; ancak LinkedIn'in de her iki tarafın da bağlantıyı kabul etmesi ve ilişkinin yapısını göstermeleri gerekir (iş arkadaşları).

Gruplar; kullanıcıların belirli bir konuyla ilgili, duygu ve düşüncelerini açıklayabildikleri ve paylaştıkları veya ilişkilerini sürdürmek için oluşturdukları grupları ifade eder.

İtibar; kullanıcıların başka bir kullanıcı tarafından sağlanan içeriği nitelendirmesine ve topluluk üyeleri arasında güven seviyesinin ölçülmesine olanak tanır. Bu güven seviyesi, bir puanlama veya sıralama sistemi ile; açık veya gizli takipçi sayısı ile yapılır.

Sosyal medya terimi, birçok anlam kazanmış ve değişik formlarda yorumlanmıştır. Genellikle “sosyal ağlar için kullanılan web siteleri ve uygulamalar” tanımı en yaygın kullanım şekli olarak yer almaktadır. Günlük iletişim alışkanlıklarımızın birçoğunda olduğu gibi, sosyal medya da önde gelen iletişim araçlarından biri olarak onaylanmakta ve sosyal medyanın iletişim amacıyla yoğun bir şekilde kullanıldığı kabul görmektedir. Yaşadığımız yüzyılda, özellikle de gençler, akranlarıyla iletişim kurmak amacıyla farklı sosyal medya uygulamalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir (Korenich ve ark., 2013).

Sosyal medya ağları sanal bir şekilde kurulmuş olsa da tıpkı gerçek yaşam ağlarına benzemektedir. Gerçek yaşamda bulunan topluluklar gibi bu sanal ortamlarda da ilgileri bakımından bir araya gelen insan toplulukları mevcuttur. Bu topluluklar insanlara yeni arkadaşlıklar edinilmesini ve bu arkadaşların daha yakından tanınmasını sağlamaktadır. Sosyal medyanın bu noktadaki en olumsuz olan yönlerinden biri ise insanlar arasındaki yüz yüze olan iletişim ve etkileşimi sanal ortama taşıması ve soyutlaştırmasıdır. Bu şekilde özgüveni düşük, günlük hayatta insanlarla yakın ilişkiler kuramayan bireyler sosyal medya vasıtasıyla yeni kişilerle tanışarak sanal arkadaşlıklar kurmaktadır. Bu da onların gerçek olmayan, sanal bir dünya yaratmalarına neden olmaktadır. Orada oluşan dünyayı hayatının odak noktası haline getiren kişi sayısı gün geçtikçe artmakta ve sosyal medya bu kişilerde zamanla yaşamın vazgeçilmezlerinden olmaya başlamaktadır (Çiftçi, 2018).

Sosyal medyanın yaşamımızda oynadığı rolü vurgulayan Nielsen’in Sosyal Medya Raporu (2011), bu açıdan önem taşımaktadır. Bu rapora göre;

- Sosyal ağlar ve bloglar, çevrimiçi süreye hâkim olmaya devam etmekte ve internette harcanan toplam sürenin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır;
- Neredeyse her 5 aktif internet kullanıcısının 4’ü sosyal ağları ve blogları ziyaret etmektedirler;
- Sosyal medya kullanıcılarının %52’sine yakını, sosyal medya içeriğine cep telefonundan erişmektedirler;
- Sosyal ağ uygulamaları, dünyadaki akıllı telefon sahipleri arasında en çok kullanılan ikinci adres olurken, ilk sırayı online oyunlar almaktadır.

Koçak’ın 2012 yılında gerçekleştirmiş olduğu araştırmada sosyal medyanın avantajları ve dezavantajları yedi ana başlık ve alt temalar olarak ele alınmıştır. Bu ana başlıklar;

Eğlence, ekonomik iletişim ve ticari avantajlar, gelişmeleri takip ve uyum, ifade özgürlüğü, iletişim sağlama ve bilgiye erişim, örgütlenme ve sosyalleşmedir. Dezavantajlarını ise altı başlık altında ele almıştır bunlar; alışkanlık yaratma, bilgi kirliliği, etik kaygılar, yalnızlık hissi, yüzeysellik ve zaman kaybı şeklinde ele alınmıştır.

Bununla birlikte her yıl ülke ve platform bazlı internet kullanım istatistikleri sunan “We Are Social” raporu Digital 2021 yayımlanmıştır. Yayımlanan verilere göre; geçtiğimiz 12 ayda sosyal medya kullanıcısı 490 milyon artarak 4,2 milyara çıkmış bulunmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının sayısı dünyanın toplam nüfusunun yüzde 53’ünden fazlasına denk gelmekle birlikte sosyal medya kullanımında 3 milyara yaklaşan kullanıcısıyla Facebook birinci sırada yer almaktadır. YouTube, WhatsApp, Facebook Messenger, Instagram sırasıyla Facebook’u takip etmektedir. (We are social raporu, 2021).

Yayımlanan rapora göre Türkiye; 16–64 yaş kullanıcılar için günlük ortalama sosyal medya kullanımında 2 saat 57 dakika ile dünya ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Dünya genelinde ise sosyal medyada toplamda 3,7 trilyon saat harcanmıştır. Bu insanların sosyal medyayı kullanma amacındaki en büyük motivasyonlarının ise haberlerden, etkinliklerden ve olaylardan haberdar olmak olduğu saptanmıştır (Sosyal Medya İstatistikleri, 2021).

2.5.1. Sosyal medya türleri

En çok kullanılan sosyal medya platformları listesinde dünyada ilk sırada Facebook, Türkiye’de ise Youtube yer alıyor. Bu platformların haricinde onlarca büyük küçük sosyal medya projesi listede yerini alıyor. Sosyal medya platformları listesine göz atacak olursak başlıcaları şu şekildedir;

- **Facebook:** Dünya genelinde yaklaşık 2 milyar kişinin Facebook kullandığı düşünülüyor. Türkiye’de 38 milyon kullanıcısı bulunan Facebook, bu sayı ile dünyada en çok Facebook kullanan 10’uncu ülke olarak kayıtlara geçiyor. Dünyada en çok Facebook kullanan ilk üç ülke sıralamasında ise Hindistan, ABD ve Endonezya yer alıyor.
- **Twitter:** Dünya genelinde 340 milyon kişinin Twitter kullandığı biliniyor. Türkiye, yaklaşık 12 milyon kullanıcı ile en fazla Twitter kullanılan ülkeler sıralamasında 6’ncı sırada yer alıyor. Listede ilk üç sırayı ABD, Japonya ve İngiltere oluşturuyor.
- **Youtube:** Dünya genelinde 2 milyar kişi her ay Youtube’da oturum açıyor. Verilere göre Youtube, Türkiye’de Google’ın ardından en çok ziyaret edilen ikinci site konumunda.

- **Instagram:** Yükselen değerini sürdüren Instagram, dünya genelinde aylık 1 milyar aktif kullanıcıya sahip. Türkiye’de yaklaşık 40 milyon Instagram kullanıcısı bulunuyor.

- **Whatsapp:** Diğer sosyal medya platformlarına göre farklı bir alanda yer alan Whatsapp, aylık 1,6 milyar aktif kullanıcıya sahip. 2014 yılında Facebook tarafından satın alınan şirket, hikaye ve durum ekleme gibi özellikleriyle iletişim haricinde sosyal medya yanını aktif tutuyor.

- **Tiktok:** Aylık 800 milyon aktif kullanıcıya sahip olan Tiktok, Türkiye’de de ilgi gören sosyal medya platformları arasında.

- **WeChat:** Whatsapp gibi bir mesajlaşma uygulaması olarak ortaya çıkan WeChat, aylık 1 milyardan fazla aktif kullanıcıya sahip.

- **Snapchat:** Aylık kullanıcı sayısı 382 milyon olan Snapchat, Türkiye’de bir dönem çok yaygın olarak kullanılsa da aktifliği azaldı.

- **Pinterest:** 322 milyon aktif kullanıcı bulunan Pinterest, diğer platformlardan ayrılan yapısıyla ve farklı kitleleriyle öne çıkıyor.

- **Tencent QQ:** Aylık 731 milyon aktif kullanıcısı bulunan Tencent, 1999 yılında Çin’de yayımlandıktan sonra yine bu ülkede yoğun olarak kullanılıyor.

- **QZone:** Çin’in Facebook’u olarak adlandırılan QZone, Çin’de yoğun olarak kullanılıyor. Platformun 517 milyon kullanıcısı bulunuyor.

- **Sina Weibo:** Aylık 500 milyona yakın kullanıcısı bulunan Weibo, Çin’in Twitter’ı olarak adlandırılıyor.

- **Kuaishou:** Google Play ve App Store üzerinden ulaşılabilen video paylaşım sitesi Kuaishou, Youtube benzeri bir platformdur.

Medium, LinkedIn, Tumblr, Reddit, Flickr, Swarm, Kik, Periscope, Vimeo, Dailymotion gibi sosyal medya platformları da dünya çağında bilinirliğe sahiptir (Sosyal Medya Platformları, 2021).

Bütün bunlara ek olarak, sosyal medyayı yedi farklı kategoride sınıflandırmak mümkündür. Bu kategorilerin ilki, sosyal medya uygulamaları olarak bilinen ve çevrimiçi olarak adlandırılan bloglardır. İkincisi, kullanıcıların mevcut bilgi içeriğine yenilerini ekleyebileceği veya düzenleyebileceği wiki’lerdir. Üçüncüsü, üyelerin müzik ve video dosyalarını indirebildiği podcast’lerdir. Bir sonraki kategori, forumlardan oluşmaktadır. Burada belirli konularda oluşturulan bir tartışma ortamı yer almaktadır. Forum sosyal medyanın en güçlü ve popüler kısmı olarak geçmektedir. Beşinci kategori, Flickr ve YouTube gibi “içerik toplulukları”dır. Bunlar ise belirli

içerikleri yönetir ve bunları bireylerle paylaşmayı sağlar. Altıncı sırada, kullanıcıların profil sayfalarını yapmak için kendi içeriklerini oluşturabildikleri ve oluşturdukları içerikleri diğer insanlarla paylaştıkları sosyal ağ siteleri yer almaktadır. Facebook ve Myspace bunların tipik örneklerindedir. Sonuncu olarak da bu içeriklerden daha küçük ve sık yayınlanan blog olan mikrobloglar gelmektedir. Twitter bugün bir mikroblog'un en popüler örneği olarak gösterilmektedir. (Kırık ve ark., 2015)

2.5.2. Sosyal medya bağımlılığı

Yapılan çalışmalara bakıldığında sosyal medya bağımlılığının, davranışsal, duyuşsal, bilişsel ve iletişimsel alanlarda beliren sorunlarla gelişerek bireyin yaşamındaki bütün alanları içine alacak şekilde meşguliyet, duygu durum bozukluğu, iletişim problemleri, davranış değişimi, yalnızlık hissi, antisosyal davranış sergileme vb. sorunlara neden olduğu görülmektedir (Ünlü, 2018). Bireyin sosyal platformlara gereğinden fazla vakit ayırması normal yaşam içerisinde yerine getirmesi gereken yükümlülükleri yapmasını engellemektedir. Yaşanan bu sıkıntıların birey tarafından fark edilmesine rağmen engellenememesi bağımlılığa benzer olan tarafı olarak görülmektedir. Bu durum bireyde ruhsal ve fiziksel sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007).

Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde bu araştırmayı yapan kişilerin büyük çoğunluğunun sosyal medya bağımlılığını internet bağımlılığı üzerinden inceledikleri görülmektedir. Bunun sebebi kişilerin sosyal medya bağımlılığı durumunu yaşadıkları zaman internet ortamında da aktif şekilde bulunmaları olarak görülmektedir. Bundan dolayı internet bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığının ortak noktadan hareketle değerlendirilebileceğini savunan araştırmaların da bulunduğu görülmektedir. Çalışmaların bu yönde olması internet bağımlılığının tanı ölçütlerinin sosyal medya bağımlılığı kapsamında yer alan çalışmalarda yer alabileceği görülmektedir (Ünlü, 2018).

Kuss ve Griffiths (2011) sosyal medya bağımlılığını diğer bağımlılık türlerinde ortaya çıkan benzer semptomlarla eşleştirilerek açıklamaya çalışmaktadır. Bu eşleştirmeler;

- Sosyal platformlara vakit ayırma (salience)
- Burada tanınan imkânları mutlu olmak için kullanma (duygu durumdeğişimi/modification)
- Kullanıma ilk başlanıldığı andaki hazzı yaşamak için kullanım süresinin artırılması (tolerans/tolerance)

- Kullanımın önünde engeller olduğu durumlarda ruhsal ve hormonal dengesizlikler yaşama (çekilme/withdrawal)

- Fırsat olduğunda tekrar kullanıma başlama (nüksetme/relapse)

-Yoğun kullanım sonucunda içsel ve sosyal sorunların ortaya çıkması (çatışma/conflict) şeklide oluşturulmuştur.

Günümüz koşullarında yeni haberlerin ve olayların hızla sosyal medya içerisinde akması, bireyleri sosyal medyayı yakından takip etme zorunluluğunda bırakmaktadır. Buradan hareketle, kullanıcısı olan bireylerin olaylardan uzak kalma korkusunun ön plana çıktığı ifade edilmektedir. Bireylerin olay veya durumlardan uzak kalmaya yönelik olan endişe ve korkularının sosyal medya bağımlılığına sebep olabilmesi üzerinde durulmaktadır (Yengin, 2014). Bunun dışında olağan yaşamlarından tatmin sağlayamayan ve toplumsal ilişkilerinde yalnız kalıp başarılı olamayan bireylerin sosyal medyayı gerçek dünyadan uzaklaşma ve bir kaçış aracı olarak kullanması, bu bireylerin sosyal medya bağımlısı olabilmesine sebep olabilmektedir (Arslan ve ark., 2015).

Her sosyal medya düşkünlüğünün de sosyal medya bağımlılığı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu bakımdan bireylerdeki sosyal medya düşkünlüğünün bağımlılık olarak nitelendirilmesi açısından şu bulguların olması gerektiğini ifade edebilmek mümkündür (Kuss, 2014):

1. Belirginlik: Bir faaliyetin kişinin hayatında ön planda olan edim haline dönüşerek duygularına, düşüncelerin ve fiillerine hâkim olması anlamına gelmektedir.

2. Duygu durum düzenleme: Kişinin sosyal medya uygulamalarını kullanması neticesinde kişisel tecrübelerini ifade etmektedir. Kişinin yaşadığı tecrübenin değişik zamanlarda değişik hisler ortaya çıkarması manasına gelmektedir.

3. Tolerans: Kişinin psikolojik hali kapsamında eskiden yaşamış olduğu pozitif etkileri sağlamak için sosyal medya kullanımını süreçle artırması demektir.

4. Çekilme Belirtileri: Kişinin sosyal medya uygulamaları kapsamında bir paylaş yapmaması neticesinde açığa çıkan negatif hisleri ifade etmektedir.

5. Çatışma: Kişinin sosyal medya uygulamalarında çok fazla efor sergilemesi neticesinde kendisi ile çevresi ile yaşamak durumunda kaldığı sorunları açıklamaktadır.

6. Tekrarlama: Kişinin sosyal medya uygulamaları kullanımını sonlandırmak adına çabalaması ancak sosyal medyadan uzak kalmak adına verdiği araların oldukça az olması ya da belli bir süre sonra kişinin yeniden kullanmaya başlamasıdır.

Sosyal medya bağımlılığının sonuçlarını inceleyen Ünlü ve Deniz (2016), sosyal medyanın özellikle sosyal işlevselliği bozduğunu tespit etmektedirler. Bunun dışında uyku düzeninde bozulmalar, dikkat dağınıklığı, kas ve kemik gelişiminde bozulmalar, ayrılan zamanı kısaltma çabalarının sonuçsuz kalması, amaçsızca bu platformlarda bulunmak istemek, iletişim bozukluklarının ortaya çıkması, akademik başarısızlıkların görülmesi şeklinde belirtilerin ortaya çıkmakta olduğunu saptamışlardır.

Bununla birlikte uzmanlar, sosyal medya araçlarının 'bağımlılık' derecesinde kullanımının anksiyeteye yani kaygı bozukluğuna neden olabileceğine dikkat çekmekte olup normal dozda kullanmayanlarda depresif bir yapı olabileceğini belirtmektedir. Bu noktadan hareketle, bazı psikologlara göre, gençler henüz iletişim becerileri gelişmiş olmadan sosyal medyayı kullandıklarında sağlıksız bir kullanım söz konusu olmaktadır. Gençlerdeki bu sağlıksız durum da etrafında bulunan arkadaşlarına bir mesaj gibi yayılmaktadır. Bu platformlarda bulunan bireyler, karşısındaki kişilere olduğundan daha abartılı bir şekilde yorumlar yapabilmekte veya yüz yüze söyleyemeyeceği şeyleri söyleyip yıpratabilmektedir. Bu tür durumlarda kişide yetersizlik ve güvensizlik duyguları oluşmaktadır (Baripoğlu, 2012, İşiten, 2012). Hazar (2011)'a göre, bireyler sosyal medya sayesinde tanımadıkları insanlarla, kendilerini farklı göstererek iletişim kurmakta, olduğu gibi değil de olması gerektiği gibi davranmaktadır. Bu durum ise kişideki psikolojik ve sosyal gelişimi zedelemektedir.

Chicago Üniversitesi'ndeki bazı araştırmacılar, birkaç hafta boyunca yüzlerce insanın isteklerinin kaydedildiği bir araştırmanın ardından, sosyal medya bağımlılığının, sigara ve içki bağımlılığından daha güçlü olabileceği sonucuna varmışlardır. Sosyal medyaya duyulan yoğun arzular, sigara ve alkole karşı duyulan hazdan daha ağır basmıştır. Ayrıca Harvard Üniversitesi'ndeki araştırmacılar da sosyal medyada, insanların kendileri hakkında konuştuklarında ne olacağını görmek için, denekleri fonksiyonel MR makinesine bağlamışlar ve bireyin kendi kendini ifşa etmesinin beynin seks ve yiyecek gibi zevk merkezlerini harekete geçirdiğini bulmuşlardır. Bu bağımlılığın ve tekrarlayan davranışların sebebine nitekim ışık tutmuş olmaktadır. Bunun dışında, çevrimiçi ortamda çok fazla zaman geçiren

kişilerde endişe, depresyon ve bazı psikolojik bozuklukların belirtileri de araştırmacılar tarafından ortaya çıkarılmıştır (Walker, 2019).

Sosyal medya gibi çevrimiçi iletişim kurulabilen platformların giderek gençler arasında da arttığı düşünülecek olursa gelecek nesillerin tehdit altında olduğunu söyleyebiliriz. Kullanımın kontrolsüzce artmasının önüne geçilmemesi halinde yeni platform türlerinin açığa çıkacağı ve belki de bunlarla beraber farklı hastalıkların da türeyeceğini öngörebilmekteyiz.

2.6. Risk

İnsan sürekli değişen ve gelişen bir varlıktır. Yaşamı boyunca birçok olumlu ve olumsuz durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumlardan bir tanesi de risktir. Riskli durum insanın gelişimini sekteye uğratabilir veya bütünlüğüne zarar verebilir (Yemen, 2018). Kişinin psikolojik ve fizyolojik bütünlüğüne zarar veren her türlü davranış risk olarak tanımlanabilir. Bu davranışlar fiziksel, psikolojik, bilişsel ve sosyal alanlar olarak sıralanabilir.

Fiziksel risk, kişinin bedensel ve çevresel olarak maruz kaldığı risk türüne fiziksel risk denir. Bu risk türü çoğunlukla şiddet, saldırganlık, fiziksel yaralama/yaralanma, cinsel taciz, intihar ve nörolojik bozukluklar olarak rastlanmaktadır.

Psikolojik risk, bireyin ruhsal olarak maruz kaldığı etmenlere denir. Bu risk türü çoğunlukla yıpratıcı olaylar, istismar, sözel olmayan davranışlar, travma, stres, uyum problemleri, sosyal beceri eksikliği, düşük özgüven, akademik başarısızlık ve akran zorbalığı olarak sıralanabilir.

Bilişsel risk, bireyin düşünce ve biliş süreçlerini etkileyen ve bu süreçlere zarar veren risk türüdür. Bu risk türleri şu şekilde sıralanabilir: öğrenme güçlükleri, algılama bozuklukları, hafıza problemleri, duygu regülasyonu.

Sosyal ve çevresel risk, bu risk türü sosyal çevrede bulunan diğer insanların ve varlıkların duygular, davranışlar, düşünce, süreçleri üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerdir. Bu risk türleri şöyle sıralanabilir: Olumsuz aile koşulları, sosyoekonomik imkanlar, eğitim düzeyleri, akran ilişkileri, medya, yaşanılan coğrafya, kültür, savaşlar, doğal afetler, toplumsal travmalar, şiddet, normal olmayan yaşam olayları (Danış, 2019).

2.6.1. Riskli davranış

Risk alma davranışı ve riskli davranışlar sıklıkla karıştırılabilmekte ve birbirleri yerine kullanılabilir. Fakat literatürde bu iki kavram anlam bakımından fark yaratmaktadır. Risk alma davranışında bulunan kişi eylemlerinin ve sebep olabileceği sorunların farkındadır. Riskli davranışlarda bulunan kişi ise eylemlerin sonucunda oluşabilecek problemleri göz ardı etmektedir (Obuz, 2019).

Riskli davranışlar gençlerin iyilik hallerini tehdit eden ve sorumlu bir yetişkin olma potansiyellerini sınırlayan istemli gerçekleştirilen davranışlardır. Örneğin; şiddet eğilimi gösterme, yoğun ve düzenli alkol ya da madde kullanımı, sık sık kavga etme ya da evden kaçma riskli davranışlardır (Danış, 2019).

Araştırmacılar yıllar boyunca çeşitli risk davranış tanımları ortaya koymuşlardır. Irwin'in (1993) tanımı, bilinmeyen sonuçları olan davranışları ve bu sonuçların olumsuz bir sağlık sorununu oluşturma potansiyelini içerir. Psikanalizin kurucusu Freud, ölüm içgüdüsünden kaynağını alan saldırganlık ve riskli davranışları, kendinden dış nesneye yönelen yıkıcı eğilimler olarak tanımlar. Jessor (1998), riskli davranışları "kişisel, sosyal veya gelişimsel olarak istenmeyen sonuçlar oluşturan risk faktörleri" olarak tanımlamıştır. Ayrıca Jessor riskli davranışları iç ve dışa yönelim bozuklukları olarak ele almıştır. İçe yönelim bozukluklarını; ergenin sıkıntılarını içselleştirerek korku, depresyon, kaygı ve psikosomatik bozukluklar olarak gösterebileceğinden söz etmiştir.

Alikaşifoğlu (2008), ise sigara, alkol, madde, kontrolsüz araç kullanma, okul terki, riskli cinsel davranışları ergenlerde sıklıkla görülebilen riskli davranışlar olarak nitelendirmiştir. Birçok ergen bu dönemde riskli davranışlar deneyimleyebilmekte ve bu deneyimler onların akademik, sosyal ve psikolojik gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bireylerin yetişkinlik döneminde meydana gelen sağlık problemleri ve ölümleri tetikleyen birçok riskli davranışın kaynağı kişinin ergenlik döneminde deneyimlemekte olduğu ve sürdürmeye devam ettiği alışkanlıklar kaynaklıdır. Bu davranışlar bazı ergenlerde sonrasında yaşam tarzı olarak devam edebilmektedir (Alikaşifoğlu, 2008).

2.6.2. Ergenlerde riskli davranış

Ergenlik dönemi, bireyin hayatında yeni tecrübelerin yer aldığı, değişimlerin yaşandığı ve bir takım riskli davranışlara girebileceği bir dönem olarak karşımıza çıkar.

Ergenler, biyolojik yapıları ile ilgili faktörlerden, toplum içerisinde kabul görmek ve onaylanmak arzularından, kendi değerini ortaya koyma çabasından, işlevsel olmayan baş etme mekanizmalarından dolayı riskli davranışlar sergilemeye yatkındırlar (Gençtanırım, 2010).

Ergenlik dönemi özellikle antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi ve okul terki gibi çeşitli riskli davranışların yaşanma olasılığı hayli yüksek olan bir dönemdir (Aras, Günay, Özan & Orçın, 2007). Haase ve Silbereisen'e (2011) göre ergenlerin risk algısı yetişkinlerden daha yüksektir. Bu dönemde kazanılan davranışların sonuçları, erişkin döneme kadar yansıyabilmektedir. Bu döneme ait riskli davranışların belirlenip değerlendirilmesi önemli bir çalışma alanını oluşturmaktadır.

Riskli davranışlar bilişsel düzlemde değerlendirildiğinde ketlenme (inhibisyon), dikkat yönetimi, planlama ve dürtü kontrolü gibi işlevleri yöneten yürütücü fonksiyonlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde kişinin bir problemle karşılaştığında durumu rasyonel bir şekilde değerlendirmeden tepkisel davranması kişinin riskli davranışlarda bulunmasına uygun ortam hazırlayabilmektedir (Magar, Phillips & Judith, 2008). Ergenlik döneminin beraberinde getirdiği dürtüsellik ve heyecan arayışıyla riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ve bu kavramların literatürde birbirlerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Ergenlerin tedbirsiz ve dürtüsel davranışları heyecan arayışlarını tetikleyebilmektedir. Ergenlerin heyecan arayışında oluşu yoğun hisler arama eğiliminde olmaya ve yeni deneyimler yaşamak için risk almaya itebilmektedir. Bu durum özellikle madde kullanımı, aşırı hız ve cinsellik gibi riskli davranışlara yönlendirebilmektedir (Arnett 1995; akt. İzgi, 2018).

Yapılan güncel araştırmalarda ergen bireylerde gözlenen ruh sağlığı hastalıkları ve obezite de riskli davranışlar arasında gösterilir. Riskli davranışlardan madde kullanımı, bireyin ailesi ve kanunlarla sıkıntı yaşamasına neden olurken erken yaşta girilen cinsel ilişki, istenmeyen gebeliklere ve bunun neticesinde okuldan ayrılmaya

ve uzun dönemde işsizliğe ve gelecekleri için tahribata yol açmaktadır. Ergenlerdeki bu riskli davranışlar sadece bireylerle değil toplumla ilgili sonuçlar da doğurur (Jesser, 1998; akt. Alkaşifoğlu ve Ercan, 2009).

Bunun yanında ergenler için risk alma davranışı ölçeği bulmak isteyen ve ergenlerin riskli davranışlarını tetikleyen faktörleri tespit etmek amacıyla araştırmalar yapan Gullone ve çalışma arkadaşları yaptıkları çalışmalar neticesinde riskli davranışları tetikleyen 4 etken ortaya koymuştur.

Bunlar (Gullone ve ark., 2000):

1) Heyecan arama davranışı: Bu davranış şekli topluma baktığımızda benimsenmiş olması nedeniyle olumlu bir risk alma davranışı olarak kabul görmektedir. (Tehlikeli spor faaliyetlerine ilgi duyma ve seks bağımlılığı). Bu grupta davranışların olumsuz sonuçları pek ağır olmayabilir. Başkasıyla rekabete giren bir ergenin karşılaşılabileceği olumsuz sonuç onurun zedelenmesi örnek verilebilir.

2) İsyan etme davranışı: Bu davranış şekli ergen bireylerin özgürlüğü elde etme girişimi özelliğindedir. Muhtemel neticeleri olumsuz olabilmekle birlikte, korkusuz davranışların neticeleri kadar olumsuz değildir. Bu davranış şeklinin neticeleri, hayatı tehlikeye atmadan ziyade sosyal alanda olumsuz olur. Sigara ve alkol tüketimi ve geç saatlere kadar eve dönmeme gibi yetişkinler için normal kabul edilirken ergenler için onaylanmayan davranış şekilleridir.

3) Korkusuz olma davranışları: Çok ciddi hayati, sosyal ve sağlıkla ilgili riskler içeren alkollü ve süratli otomobil sürme, korunmasız cinsel ilişkide bulunma, aynı iğneyi kullanma gibi genellikle heyecan arama isteği ile ilgili davranışlardır.

4) Antisosyal davranışlar: Muhtemel sonuçları yasal ve sosyal problemler çıkartabilen sahtekarlık, aşırı yeme, başka insanlara sataşma gibi gerek yetişkinler gerekse ergenler için onaylanmayan davranışlardır.

Risk alma davranışı tabiatı gereği ergenlikte, özellikle ergenlik çağının sonunda ve yetişkinliğe geçiş döneminde artmaya meyillidir. Ergen bireylerin riskli davranışlarda bulunma isteği bir yandan hayatlarını tehlikeye atmak veya uzun vadede zarar görmek gibi olumsuz sonuçlara sahipken diğer yandan kendilerini kanıtlama, kendilerini geliştirme ve bağımsızlıklarını elde etme gibi olumlu etkilere de sahiptir. Fakat okul, sağlık ve eğlence alanında görülen bu davranışlar ergen bireyin yaşamında güçlüklerle sebep olabilmektedir (Çok ve ark., 2006).

Riskli davranışlarda bulunma ve problemleri tetikleyen davranışların görülmesi genellikle beraber gelişmekte ya da birbirini tetikleyebilmektedir (Hawkins, Catalano & Miller 1992). Bunun yanı sıra araştırma sonuçları göstermektedir ki ergenlerin riskli

davranışları ve tercihleri sinerjistik etkiye sahiptir, yani riskli davranışlar çoğunlukla birbirini takip etmektedir veya sıklıkla bir arada görülebilmektedir (Reininger, 2003)

Çavuş, Görpelioğlu ve Çavuş (2017) Ankara ilinde 2756 lise öğrencisi ile yaptığı araştırmada riskli davranışların birbiri ile ilişkisi ve risk faktörleri araştırılmıştır. Aile ve yakın arkadaş çevresinde alkol- uyuşturucu kullanımının varlığı ergende maddenin kötüye kullanımının varlığına işaret edebilmektedir. Sigara kullanan ergenlerin madde ile ilgili diğer riskli davranışları gösterme olasılığı daha yüksek bulunurken, okul başarısı düşük ve sınıf tekrarı yapmış ergenlerin riskli davranış puanları diğerlerine nazaran daha yüksek bulunmuştur. Çalışmada bahsedilen riskli davranışlar risk faktörleri ile karşılıklı bir ilişki içinde incelenmiş ve bu davranışların başka riskli faktörleri doğuracağına önemle işaret edilmiştir.

Sosyal Öğrenme Teorisi'ni ortaya atan Bandura'ya (1986) göre insanlar sadece çevresindekileri gözlemleyerek, onları izleyip davranışlarının sonuçlarını değerlendirerek birçok davranışı öğrenebilirler ve bu davranışları kendilerine uyarırlar. Bu, bir öğrenme şekli olarak kabul edilmiştir. İnsan davranışlarının büyük bir kısmı “sosyal öğrenme” sayesinde kazanmaktadır. Bu bağlamda kişiler, çevrelerinde belirli riskli davranışı sergileyen insanlar olduğunda çoğunlukla onlar da benzer riskli davranışta bulunma eğilimindedirler (Varela & Pritchard 2011). Bu durum ergenler için de geçerlidir, sağlığa zarar verebilecek riskli alışkanlıklarda arkadaş çevresinin önemli etkisi yadsınamayacak kadar fazladır. Gençler akran grubu içerisinde riskli davranış sergilemeye daha yatkın olurlar. İlk kez alkol, madde kullanımı veya bu maddelerin kullanımının artması genellikle arkadaş grubu ortamında gerçekleşmektedir (Varela & Pritchard). Benzer şekilde riskli davranışlarda bulunma ve antisosyal kişilik özelliğinde arkadaşına sahip olma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Monahan, Steinberg, & Cauffman 2009). Sonuç olarak arkadaş çevresi ergenlerin hayatının önemli bir kısmını oluşturduğu için birbirlerinin yaptıklarından, olumlu ya da olumsuz davranışlardan etkilenmeleri olağan olarak değerlendirilebilir.

2.6.3. Riskli davranışların alt boyutları

Bu bölümde ergenlerde görülebilen riskli davranışların alt boyutları olarak; antisosyal davranışlar, sigara ve alkol kullanımı, beslenme alışkanlıkları, intihar eğilimi, okul terki ve uygun olmayan cinsel davranışlar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

2.6.3.1. Antisosyal davranışlar

DSM-5 tanı kriterlerine göre, antisosyal kişilik bozukluğu tanısının, başkasını incitme ve kırma, başkalarının haklarına el uzatma ile ilgili olan sinirlilik ve saldırganlık, sık sık kavga ve dövürlere katılma, dürtüsellik ve geleceği tasarlamama, dolandırıcılık, takma adlar kullanma, sık sık yalan söyleme, yasal hükümlere uymama ve bu davranışlarından ötürü pişmanlık duymama durumunda konulabileceği ifade edilmektedir (DSM-5, 2013).

Antisosyal davranış ise, etrafındakilerin ya da bir bütün olarak toplumun ihtiyaçlarına uymayan, nezaketsiz veya kaygısız davranış şeklinde tanımlanır (Smith, 2017). Her genç çocuğun toplumsallaşma süreci sırasında bir dereceye kadar anti-sosyal davranışlar ve düşünceler taşıması doğaldır, ancak her genç bunları eyleme geçirmez. Ev, okul ve toplum bu dürtülerin sosyal kabul gören aktivitelere dönüşümüne olanak sağlar. Eğer bu gelişim ergenliğe dek gerçekleşmemişse anti-sosyal eylemlere eğilim artmaya başlar (Danış, 2019).

Antisosyal davranış sergileyen bireyler kavgacılık, sahtecilik, hırsızlık, alkol, madde kullanımı, kumara düşkünlük gibi davranışlarla toplum içinde ve aile yaşamında olumsuz davranış örnekler gösterirler. Bu davranış örüntüleri nedeniyle de sık sık karakola düşerler. Gördükleri cezalardan olumsuz deneyimlerden ders almazlar. Sürekli ve tutarlı bir ilişki kuramazlar. Dürtülerini engelleyemezler ve saldırgan davranışlar gösterirler. Süper egoları gelişmediği için suçluluk duygusu hissetmezler. Pişmanlıkları ise geçici ve yüzeyseldir (Öztürk, 2015).

2.6.3.2. Sigara ve alkol kullanımı

Alkol ve sigara ergenlerin en kolay ulaşabildiği maddeler arasındadır. Ergenlik dönemindeki birey farklı sebeplerle alkol ya da sigara kullanabilmektedir. Ancak ergenlerin kimliklerini belirginleştirme sürecinde bağımsızlıklarını kazanma amacıyla bu tür davranışlara daha sık yöneldikleri belirtilmektedir (Alikashiöglu, 2008).

Sigara ergenlerin hayatlarına birçok amaçla girmektedir. Bireyler çoğunlukla karşılaştığı stres durumlarını azaltmak, yaşamındaki problemlerden kaçmak, ailede varsa sigara kullananları model almak, içinde yaşadıkları toplumun veya kültürün onayını alabilmek ve akran baskısına karşı yenik düşmesi sebebiyle sigara kullanımına yönelmektedirler. Ergenlik dönemindeki bireyler benliğini şekillendirmekte güçlük

çekmektedir. Bu nedenle akranları arasında aileden bağımsız, özgüvenli, yaşlılarından daha olgun görünmek için sigarayı prestij kaynağı olarak görmektedirler (Yarış, 2010).

Alkol bir diğer bağımlılık yapıcı riskli davranıştır. Belirli bir düzeyin üstünde alkol tüketimi kişiye sosyal ve bedensel zararlar vermektedir. Alkolün en büyük ruhsal etkisi bağımlılıktır. Bedensel etkilerinde ise; mide-barsak sorunları, yutak borusu hastalıkları, gastrit, ülser, karaciğerde yağlanma ve büyümeye, bağışıklık sisteminin baskılanması gibi önemli bedensel sorunlar başta gelmektedir (Ekinci, 2016, Güler ve ark., 2009). Literatüre göre akran grupları ve ebeveyn yetersizlikleri alkol kullanımına sebep olan etmenler arasında yer almaktadır. Kendilerine yetersiz bakım sağlayan, aile yönetim uygulamalarında zayıf olan, güvensiz kaldıkları ve alkol kullanımına izin veren ebeveynlere sahip ergenlerin daha sık alkol kullanma davranışları gösterdiği tespit edilmiştir (Ögel ve ark., 2007).

2.6.3.3. Beslenme alışkanlıkları

Hayatta kalabilmek için günlük yaşamımızın önemli bir parçası olan beslenme, özellikle ergenlik döneminde kendilik algısı ve akran etkisi ile ilişkili olarak tehlikeli bir risk faktörü olabilmektedir (Sever,2015; Kurtuncu ve ark. 2015). Son yıllarda fast-food yemek yemenin dünya genelinde yaygınlaşması beslenme alışkanlıklarındaki değişimleri de beraberinde getirmiştir. Ergenlik, gençliğin zihinsel ve fiziksel gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi açısından beslenmenin kritik öneme sahip olduğu bir dönem olarak ifade edilebilir. Ayrıca ergenlikte beden algısına verilen önemle birlikte, ergenler sadece güzel ya da yakışıklı görünmek amacıyla sağlıksız beslenme davranışları gösterebilmekte ya da katı diyetlere yönelebilmektedirler (Semerci, 2007).

Beslenme sorunlarına sebep olan birçok risk faktörü bulunmaktadır. Bunlar aile ve ergenin içinde yaşadığı toplumun sosyoekonomik düzeyi, ailenin eğitim seviyesi, evde yaşayan çocuk sayısı, beslenme hakkında bilgi düzeyi, toplumdaki sağlık koşulları, alışkanlıklar olarak sıralanabilir (Ünver, 2004). Teknolojideki değişikliklerin günlük yaşama dahil olması ve birçok işi kolaylaştırmasıyla birlikte artan hareketsizlik, sosyal ve çevresel faktörler ergenlerde yanlış beslenme alışkanlıklarını tetikleyebilmektedir (Ersoy, 2000). Bununla beraber internet ortamında bulunan Instagram gibi zayıflığı ön plana çıkaran görüntülü uygulamaların, ergenlere görsel bir karmaşa yaşattığını ve zararlı, katı diyetlere yönlendirdiğini söyleyebiliriz.

2.6.3.4. İntihar eğilimi

İntihar, kişinin öz benliğine karşı bir saldırganlık ve yok etme hareketi olup, kişinin yaşamını istemli biçimde sonlandırması olarak geçmektedir. Kurbanın kendisi tarafından gerçekleştirilen her türlü ölüme intihar denmektedir. Bu ölümlerin olumlu ya da olumsuz birtakım seçimler ve davranışlar sonucunda olması, direk ya da dolaylı olması gerçekleşen ölümün intihar olmasını değiştirmemektedir (Durkheim, 1992).

İntihar ve intihar girişimi gençlerin sağlık durumlarını olumsuz etkileyen önemli bir etkidir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde intihar hızlarının yükseldiği görülmektedir. Gerçekleştirilen intihar girişimleri tabu olarak, açıklanmadan, teşhis edilmeden ya da özellikle ölüm sebepleri bildirimlerinde yer almadan gizlilik içinde tutulmaktadır (Evren, 2008).

Ergenlik döneminde intihar davranışı için risk etkenlerini araştıran çalışmalar, önceki intihar girişimleri, hastalık, aile içi şiddet, sıkıntı verici yaşam olayları ve madde kötüye kullanımı gibi bir dizi etken üzerinde durmaktadırlar. Ek olarak boşanma, işsizlik, göç ve toplumsal etkenler de intihar girişimine zemin hazırlayabilmektedir. Farklı ortam ve toplumlarda yürütülen çalışmalar, aile bağlarının kopmasının genç insanlar arasında intihar yaygınlığını etkileyen önemli etkenler arasında olduğunu bildirmektedirler (Sayar, 2000; akt. Yemen, 2018).

Eskin (2001) tarafından, intihara sebep olan etkenlerin ele alındığı bir çalışma kapsamında ergen bireylerdeki yalnızlık hissi, baş etme yolları ve intihar düşüncesi, girişimi ile yalnızlığın ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, Eskin vd. (2007) yaptığı araştırmada, düşük benlik değeri ve depresyonun hem erkekler hem de kızlar için intihar girişimleri ve düşünceleri üzerinde etkisi olduğu, kız ve erkekler arasında intihar girişimi bakımından bir fark bulunmadığı ve intihar düşüncesinin kızlarda daha çok olduğu belirlenmiştir.

2.6.3.5. Okul terki

Ergen veya çocuğun ebeveynlerinin bilgisi haricinde, geçerli mazereti bulunmaksızın sık sık okula gitmemesi veya ders saatlerinde okuldan ayrılması, okul terki şeklinde ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009)

Bir öğrencinin öğrenim gördüğü okuldan öğrenim süresi dışında ve izin almadan ayrılması hem kendisi hem de toplumsal açıdan bir risk olarak belirtilmektedir. Okul terki riski altında bulunan öğrenciler eğitsel ve davranışsal

problemler yaşamaktadır. Risk altındaki bu öğrenciler genellikle akademik başarı olarak arkadaşlarından daha düşük seviyededir. Bunlara ek olarak, okuldaki eşyalara ve sınıfa zarar veren öğrencilerde okul terki daha fazla gözlemlenmektedir. Literatür incelendiğinde öğrencilerde okul terki davranışının ailevi nedenler, okulla ilişkili nedenler ve toplumsal nedenlerle ilişkili olduğu görülmektedir (Suh, 2001).

2.6.3.6. Uygun olmayan cinsel davranışlar

Ögel (2007) gençlik çağını yaşayan ergenin, cinselliği keşfetmeye başlarken bu dönemde konuyla ilgili kimi kaynaklardan eksik ve yanlış bilgi edindiğini belirtmiştir. Bu nedenle ergen birey bilinçsizce kendini çok fazla risk altına sokmaktadır. Bu alınan risk ergenin yetişkin hayatını da etkileyecek bir yaşantıya dönüşmektedir. Ergenlik dönemindeki birey ailesinden, arkadaşlarından, içinde yaşadığı ortamdan, eğitim gördüğü okuldan, internetten, sosyal medyadan ve daha birçok kaynaktan aldığı doğru veya yanlış bilgilerle yola çıkarak cinsellik konusundaki davranışlarını şekillendirebilmektedir.

Ergenlik döneminde görülebilecek riskli cinsel davranışlar arasında şunlar gösterilebilir: Zorlama ve şiddet yolu ile cinsel ilişkiye girmek, madde ve alkol etkisi altında cinsel ilişkiye girmek, cinsel gelişimini tamamlamamış (erken yaşta) bir kişiyle cinsel ilişkiye girmek, birden fazla seks partnerinin olması, aile ve yakın akrabalarla cinsel ilişkide bulunma, korunmadan cinsel ilişkide bulunma, para veya herhangi başka bir şey karşılığında cinsel ilişkiye girmek (Cansız, 2019).

2.7. Öz Yeterlik

Türkiye’de Bandura’nın “self-efficacy” kavramının, öz yeterlik inancı, yeterlik algısı, yetkinlik beklentisi ve öz yetkinlik gibi farklı kavramlarla ifade edildiği görülmektedir. Farklı kavramlar kullanılsa da bu çalışmaların hepsi Bandura’nın öz yeterlik (self-efficacy) kavramına atıfta bulunmaktadır (İnnalı ve Aydın, 2014).

Bandura, öz yeterlik kavramını, gelişim psikolojisinden, fen eğitimine, matematikten bilgisayara kadar farklı alanlarda, çok sayıda değişkenle ilişkilendirerek incelemiştir. Bandura’ya göre öz yeterlik, bireyin belli bir performansı göstermesi için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısıdır. Başka bir deyişle, öz yeterlik bireyin yapabildikleri hakkında sahip olduğu inançlardır. Zimmerman (1995) ise öz yeterlik algısını, bir işin,

davranışın ya da durumun sonucunu etkileyebilecek, bireylerin becerileri değil bu beceriler ile ilgili ne kadar yetkin olduklarıdır diye açıklamaktadır.

Öz yeterlik inançları kişinin yaşamsal olaylar ile ilgili davranış tercihleri, beklentileri, kararlılıkları ve performansları üzerinde doğrudan etkilidir. Kısacası öz yeterlik inançları kişinin sahip olduğu yetenekler ile ne yapabileceğine yönelik yargılarıdır. Öz yeterlik inançları kişinin yaşamsal olaylar ile ilgili davranış tercihleri, kararlılıkları üzerinde doğrudan etkilidir ve bireyin geçmiş performanslarından etkilenir. Bu durumda kişi başarılı oldukça öz yeterlik inancı yükselecektir. Başarısız performanslar ise bireyde düşük öz yeterlik inançlarına sebep olacaktır. Fakat güçlü bir öz yeterlik duygusu geliştirebilen kişiler başarısızlıklardan diğer bireyler kadar fazla etkilenmemektedirler (Bandura, 1986).

Bandura (1995) bireylerin öz-yeterlik inançlarının dört faktörden etkilendiğini belirtmiştir. Bunlar:

- Geçmiş deneyimler (başarı veya başarısızlıklar)
- Gözleme dayalı deneyimler (başkalarının başarı ve başarısızlıkları)
- İkna süreci (arkadaşlar, aileden gelen onay)
- Duyuşsal süreç (kaygı, heyecan, korku vb.)

Schunk'a (1991) göre ise bir işin başlangıçtaki yeterlik duyguları daha çok genel yetenek ve ön deneyimlerin etkisindedir. Daha sonra o işi yaparken aldıkları dönütler öz-yeterlik üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Açıkgöz, 2000). Birey herhangi bir işi yapabilecek beceriye sahip olsa da bunu yapabileceğine dair özgüveni yoksa o işi yapamayacağı pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Lee'e (2005) göre ise öz-yeterlik, bireyin kendine duyduğu güvendir ve zamanla, deneyimler aracılığıyla gelişen bir inançtır. Bunun yanında bireylerin, diğer bireyleri gözlemlemelerini ya da başkalarının yorumlarını dinleme sonucunda da öz-yeterlik inançlarının gelişmekte olduğu saptanmıştır.

Öz yeterlik dinamik bir yapıya sahiptir. Deneyim, bilgi ve zamana göre değişim göstermektedir. Birey bazı görevlerde öz yeterlik algısı yüksekken, bazı görevlerde öz yeterlik algısı düşük olabilir (Totan, İkiz ve Karaca, 2010). Bireyde öz yeterlik kendini iki şekilde göstermektedir. İlki birey yapacağı davranışın kendi becerisinin üstünde olduğuna inanırsa davranışı gerçekleştirmek istemez. İkincisi birey yapacağı

davranışın kendi becerisinin uygun olduğuna inanırsa davranışı gerçekleştirmek ister (Korkmaz, 2004).

Gecas (2004)'a göre, insanlar başlangıçtaki inançlarını doğrulayacak şekillerde davrandığında öz yeterlilik kendini doğrulayan bir kehanet işlevi görmektedir. Örneğin, çizim konusunda yüksek yetenekli ve deneyim sahibi bir A çalışanı vardır; ancak bu çalışan, önemli bir konferans için kaliteli çizim hazırlayabileceğine inanmamaktadır. B Çalışanı ise diğerinin aksine orta düzeyde bir yeteneğe ve az deneyime sahip olmasına rağmen çok çalışarak aynı konferans için kaliteli bir çizim hazırlayabileceğine inanmaktadır. A Çalışanının çizim hazırlama konusundaki öz yeterliliği düşük olduğu için konferansa çizim hazırlama konusunda yeterli motivasyonu yoktur. Bu sebeple, müdürüne işi yapamayacağını söyler. B çalışanın ise motivasyonu dolayısıyla öz yeterliliği her şeye rağmen yüksektir. Bu nedenle kaliteli bir çizim hazırlamak için fazla mesai yaparak, çizimini konferansta sunar ve sonucunda ikramiye alır (Akt., Arseven, 2016).

Tıpkı bu örnekte olduğu gibi öz-yeterlik algıları, bireylerin belirledikleri amaçlara ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalacaklarını ve başarısızlık karşısındaki tepkilerini etkiler. Öz-yeterlik algısı her bir dönem farklı yeterlikleri gerektirdiği için yaşamın değişik dönemlerinde gelişim gösterir. Bu süreçte kişinin kendi gelişiminin açık analizini yapması, onun öz-yeterlik algısını oluşturur. (Bıkmaz, 2004, Bandura, 1994)

Çevik (2010) ergenlerle sürdürdüğü araştırmasında olumlu arkadaşlık ilişkisi içinde olan ergenlerin öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğunu ve sağlıklı bir kişi olarak nitelendirilebildiğini ifade etmektedir. Telef ve Ergün (2013), 311 ergen ile öz yeterlik ve öznel iyi oluş üzerine çalışmalarını sürdürerek öz yeterlik algısı yüksek olan ergenlerin uyum sorunları ile daha az karşılaşacaklarını ve sorunlarla baş etme mekanizmalarının daha işlevsel olacağı sonuçlarını kaydetmektedirler.

Yakın zamanda ergenler için yeterlik algısı ölçeği geliştirilmiş olup öz yeterlilik düzeyini ölçmede bir kaynak oluştuğunu söyleyebiliriz. Bu ölçekte bireylerin akademik ve sosyal yeterlik algılarının etkililiği üzerinde durularak ölçme yapılmaktadır. Ayrıca öz yeterliliğin, ergenlerdeki riskli davranışlar karşısında da koruyucu faktör taşıdığı belirtilmektedir (Özer ve ark., 2016). Literatüre bakıldığında öz yeterlik ve risk faktörlerinin bağlantılı olduğu herhangi bir tez çalışmasına

rastlanmamıştır. Bu araştırmada bu konuyu incelemeyi ve gelecek araştırmalara ışık tutmasını hedeflemekteyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Ergenlerde çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile öz yeterlik ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyip bunların yaş, cinsiyet, bağımlılık düzeyleri gibi verilere göre değişip değişmediğine bakmayı amaçlayan ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İstanbul İli Avrupa Yakası Bahçelievler İlçesi Birey Anadolu Lisesi'nde eğitim gören 14-17 yaş aralığındaki öğrencileri kapsamaktadır. Öğrenciler Lise 1, 2, 3. Sınıf düzeylerinden seçilmiş olup araştırmaya toplamda 80 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Çevrim içi Oyun Bağımlılığı Ölçeği

Ergenlerin çevrimiçi oyun oynama bağımlılığı düzeyini ölçmek üzere Kaya (2013) tarafından geliştirilen 21 maddelik Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Geliştirilen ölçek Likert tipi, 5 dereceli bir ölçek olup, ölçek maddelerinin hepsi olumlu yüklemlidir (ters madde yoktur). Kaya tarafından 327 ortaöğretim öğrencisi üzerinde yapılan çalışma ile geliştirilen ölçeğin güvenirlik katsayısı (α) 0,910 olarak hesaplanmıştır.

Ölçek maddelerinin karşısında, ergenlerin görüşünü ifade etme derecesini belirtmek üzere beşli (Likert tipi), 'Tamamen katılmıyorum' (1) ile 'Tamamen katılıyorum' (5) arasında bir seçenek verilmiştir. Üç alt boyuttan oluşan ölçeğin birinci alt boyutu 'Aksaklıklar', 9 maddeden meydana gelmektedir, ikinci alt boyut 'Başarı' 8 maddeden ve üçüncü alt boyut 'Ekonomik Kazanç' 4 maddeden meydana gelmektedir. Ergen, birinci boyuttan 9-45, ikinci boyuttan 8-40 ve üçüncü boyuttan 4-20 arasında puan alabilmektedir. Ölçeğin genelinden ise 21-105 puan alınabilmektedir. Ergenin, alt boyut ve ölçeğin genelinden aldığı toplam puan çevrimiçi oyunların oyuncunun hayatındaki olumlu-olumsuz etki düzeyi olarak kabul edilmektedir (Kaya, 2013).

3.3.2. Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Özgenel, Canbolat ve Ekşi (2019) tarafından geliştirilmiştir. 27 maddelik taslak ölçeğe uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 9 maddelik ve tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. 5’li likert tipe sahip olunan ölçekten alınan yüksek puanlar ergenlerde yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığını göstermektedir. 9 madde ve tek faktörlük ölçeğin toplam varyansın %56,787’sini açıkladığı söylenmektedir. Güvenirlik analizleri için yapılan testlerde ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0.904 olduğu bulunmuştur. Bu haliyle ölçeğin ergenlerde sosyal medya bağımlılık düzeyini tespit edebilmek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Özgenel, M., Canpolat, Ö., Ekşi, H., 2019).

3.3.3. Riskli Davranışlar Ölçeği

Bu çalışmada, Gençtanırım (2014) tarafından geliştirilen antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, okul terki, beslenme alışkanlıkları olmak üzere altı boyutu olan Riskli Davranışlar Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 36 maddeden oluşan, beşli derecelendirmeli (5=kesinlikle uygun, 4=uygun, 3=kısmen uygun, 2=uygun değil, 1=kesinlikle uygun değil) kendini anlatma türünde bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddelerden biri tersine puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 180 iken en düşük puan ise 36’dır. Ölçekten yüksek puan almak riskli davranışların yoğunluğuna işaret ederken düşük puan almak ise riskli davranışların düşük düzeyde olduğuna işaret etmektedir (Gençtanırım ve Ergene 2014).

Riskli Davranışlar Ölçeği’nin geçerlik çalışmaları kapsamında uzman kanısına başvurularak kapsam geçerliği yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu ölçek için KMO değeri .85 ve Bartlett testinin sonucu .00 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda altı faktör bulunmuştur. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %55.43 ‘tür. “Antisosyal davranışlar (AS)” olarak adlandırılan boyut yedi maddeden (m3, m9, m10, m13, m16, m18, m21) oluşmakta ve faktör yükleri .49 - .69 arasında değişmektedir. “Alkol kullanımı (AK)” olarak adlandırılan ikinci faktör ise yine yedi maddeden (m24, m26, m27, m28, m29, m33, m40) oluşmakta ve faktör yükleri .54 – .79 arasında değişmektedir. Üçüncü faktör “sigara kullanımı (SK)” olarak adlandırılmıştır ve bu boyut altı maddeden (m43, m45, m49, m50, m51, m58) oluşmakta; bu maddelerin faktör yükleri .66 - .84 arasında değişmektedir. “İntihar eğilimi (İE)” olarak adlandırılan dördüncü faktör ise dört

maddeden (m61, m74, m77, m81) oluşmaktadır ve bu maddelerin faktör yükleri .66 - .79 arasında değişmektedir. Beşinci faktör “beslenme alışkanlıkları (BA)” olarak adlandırılmıştır ve beş maddeden (m83, m84, m85, m92, m95) oluşmaktadır; bu maddelerin faktör yükleri .54 - .76 arasında değişmektedir. Altıncı ve son faktör ise “okul terki (OT)” olarak adlandırılmıştır ve yedi maddeden (m99, m104, m110, m111, m114, m116, m123) oluşmaktadır; bu faktörde yer alan maddelerin faktör yükleri .57 - .76 arasında değişmektedir (Gençtanırım, 2010).

3.3.4. Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği, Muris (2001) tarafından 12–19 yaşları arasındaki ergenlerin sosyal, akademik ve duygusal öz-yeterliklerini ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Telef (2011) tarafından yapılmıştır. Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki korelasyonlar ölçeğin geneli için .95, alt faktörlerden akademik öz-yeterlik .93, sosyal öz-yeterlik .94 ve duygusal öz-yeterlik .91 ($p < .01$) olarak bulunmuştur (Telef, 2011).

Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin iç tutarlık katsayıları incelendiğinde ölçeğin geneli için .86, alt boyutlarından akademik öz-yeterlik için .84, sosyal öz-yeterlik için .64, duygusal öz-yeterlik için .78 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .75 ile .89 arasında değiştiği görülmüştür. Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği beşli Likert tipi (1= hiç ve 5= çok iyi) bir ölçektir. Toplam öz-yeterlik alt faktör puanları ilgili maddeler toplanarak hesaplanır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan ise 21’dir. Ölçekten alınan yüksek puan çocuklar ile ilgili öz-yeterlik düzeyinin yüksek olduğuna ve ölçekten alınan düşük puan ise çocukların öz-yeterlik düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir (Telef ve Karaca 2012).

3.4. Verilerin Toplanması

Aileleri tarafından çalışmaya katılması uygun görülen öğrencilere uygulama öncesinde çalışma ile ilgili araştırmanın amacı, önemi, gönüllülük ilkesi, ölçme araçları gibi konularda bilgi verilmiş ve ailelerden aydınlatılmış onam ile olurları alındıktan sonra öğrencilere anketler uygulanmıştır. Veri toplama araçları, araştırmacı tarafından öğrencilere yüz yüze görüşmelerde bizzat uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin tamamı anket uygulama sürecine katılımda bulunmuştur.

3.5. Verilerin İstatiksel Analizi

Veri toplama araçları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS 25) kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Küçük örneklerde ($n < 30$) Shapiro Wilk testinin normal dağılmayan durumları tespit etmesi yönünde daha güçlü sonuçlar ürettiği ve büyük örneklerde ($n \geq 30$) ise Tip I hatadan kaçınarak karar vermesi yönünde en iyi sonuçlar üretmesi nedeni ile Kolmogorov Smirnov testinin yapılmasını önermektedir (Öztuna vd., 2006). Araştırma değişkenlerinin örneklem grubunda normallik dağılımının analizi için yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.4 Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğinin Normallik Analizi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	Sd.	P
Riskli Davranışlar Ölçeği	0.168	80	0.000
Antisosyal Davranışlar	0.127	80	0.003
Alkol Kullanımı	0.406	80	0.000
Sigara Kullanımı	0.274	80	0.000
İntihar Eğilimi	0.120	80	0.006
Beslenme Alışkanlıkları	0.107	80	0.024
Okul Terki	0.285	80	0.000
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	0.144	80	0.000
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	0.105	80	0.030
Akademik Öz Yeterlik	0.111	80	0.017
Sosyal Öz Yeterlik	0.159	80	0.000
Duygusal Öz Yeterlik	0.120	80	0.006
Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	0.110	80	0.019
Aksaklık	0.176	80	0.000
Başarı	0.109	80	0.020
Ekonomik Kazanç	0.242	80	0.000

Örneklem sayısı 80 olduğu için ($n \geq 30$) Kolmogorov Smirnov testinin p değerine kontrol ediyoruz. Yukarıdaki tüm ölçek ve alt boyutlarda p değeri 0.05'den küçük olduğu için normal dağılmadığına karar verilmiştir.

Uygulanan veri analizinde %95 güvenilirlik düzeyi temel alınmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında parametrik olmayan iki grup arasındaki farkı analiz

etmek için iki bağımsız değişken testi olan Mann-Whitney-U testi kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında parametrik olmayan çoklu grup arasındaki farkı analiz etmek için Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki Spearman Korelasyon Analizi ile test edilmiştir

Tablo 3.5. Korelasyon Katsayısına İlişkin Sayısal Sınırlar

<i>Korelasyon Katsayısı</i>	<i>Değerlendirme</i>
0.00 – 0.30	Düşük düzeyde ilişki
0.31 – 0.70	Orta düzeyde ilişki
0.71 – 1.00	Yüksek düzeyde ilişki

Kaynak : Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

Yukarıdaki tabloda verilen sınırlara göre korelasyon bulguları mutlak değer olarak 0.00 ile 0.30 değerleri arasında ise düşük düzeyde ilişki, 0.31 ile 0.70 değerleri arasında ise orta düzeyde ilişki, 0.71 ile 1.00 değerleri arasında ise yüksek düzeyde ilişki olduğu söylenir

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 4. 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Yaş	14	7	8,8
	15	17	21,3
	16	30	37,5
	17	26	32,5
	Toplam	80	100,0
Sınıf	9.Sınıf	19	23,8
	10.Sınıf	25	31,3
	11.Sınıf	36	45,0
	Toplam	80	100,0
Cinsiyet	Kız	28	35,0
	Erkek	52	65,0
	Toplam	80	100,0
Psikiyatrik başvuru	Hayır	62	77,5
	Evet	18	22,5
	Toplam	80	100,0
Ruhsal psikolojik yakınması	Hayır	40	50,0
	Evet	40	50,0
	Toplam	80	100,0
Ailede ruhsal yakınma	Yok	74	92,5
	Var	6	7,5
	Toplam	80	100,0
Ailede adli öykü	Yok	65	81,3
	Var	15	18,8
	Toplam	80	100,0
Anne eğitim durumu	İlkokul mezunu	16	20,0
	Ortaokul mezunu	27	33,8
	Lise mezunu	24	30,0
	Üniversite mezunu	13	16,3
	Toplam	80	100,0
Baba eğitim durumu	İlkokul mezunu	18	22,5
	Ortaokul mezunu	23	28,8
	Lise mezunu	25	31,3
	Üniversite mezunu	14	17,5
	Toplam	80	100,0
Ekonomik durum	Orta ve Altı	29	36,3
	İyi	40	50,0
	Çok iyi	11	13,8
	Toplam	80	100,0
Kardeş sayısı	1	36	45,0
	2	15	18,8
	3 ve üstü	11	13,8
	Toplam	62	77,5
Kayıp		18	22,5
Toplam		80	100,0
Günlük ortalama internet kullanımı	0-2 saat	18	22,5
	2-4 saat	26	32,5
	4-6 saat	14	17,5
	6-8 saat	11	13,8
	8 saat ve üzeri	11	13,8
	Toplam	80	100,0
Hiç zorbalığa uğradığınız oldu mu?	Evet	17	21,3

	Hayır	63	78,8
	Toplam	80	100,0
Hiç disiplin cezası aldınız mı?	Evet	20	25,0
	Hayır	60	75,0
	Toplam	80	100,0

Öğrencilerin %8.8'i 14 yaşında, %21.3'ü 15 yaşında, %37.5'i 16 yaşında, %32.5'i 17 yaşında, %23.8'i 9.sınıfa, %31.3'ü 10.sınıfa, %45'i 11.sınıfa gidiyor, %35'i kız, %65'i erkek, %77.5'i daha önce psikiyatrik başvuruda bulunmamış, %22.5'i daha önce psikiyatrik başvuruda bulunmuş, %50'sinin ruhsal psikolojik yakınması yok, %50'sinin ruhsal psikolojik yakınması var, %92.5'inin ailesinde ruhsal yakınma yok, %7.5'inin ailesinde ruhsal yakınma var, %81.3'ünün ailesinde adli öykü yok, %18.8'inin var, %20'sinin annesi ilköğretim mezunu, %33.8'inin annesi ortaokul mezunu, %30'unun annesi lise mezunu, %16.3'ünün annesi üniversite mezunu, %22.5'inin babası ilköğretim mezunu, %28.8'inin babası ortaokul mezunu, %31.3'ünün babası lise mezunu, %17.5'inin babası üniversite mezunu, %36.3'ünün ekonomik durumu orta ve altı, %50'sinin ekonomik durumu iyi, %13.8'sinin ekonomik durumu çok iyi, %45'inin 1 kardeşi var, %18.8'inin 2 kardeşi var, %13.8'inin 3 ve üstü sayıda kardeşi var, %22.5'i 0-2 saat, %32.5'i 2-4 saat, %17.5'i 4-6 saat, %13.8'i 6-8 saat, %13.8'i 8 saat ve üzeri günlük ortalama internet kullanıyor, %21.3'ü zorbalığa uğramış, %78.8'i zorbalığa uğramamış, %25'i disiplin cezası almış, %75'i almamış.

Tablo 4. 2 Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

	n	Min	Maks	\bar{X}	Ss.
Riskli Davranışlar Ölçeği	80	40	140	65.89	18.84
Anti sosyal Davranışlar	80	7	35	13.95	5.81
Alkol Kullanımı	80	7	23	8.85	3.65
Sigara Kullanımı	80	6	30	9.54	5.58
İntihar Eğilimi	80	4	20	10.16	3.57
Beslenme Alışkanlıkları	80	5	25	13.75	4.81
Okul Terki	80	7	31	9.64	4.65
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	80	9	37	17.55	6.52
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	80	21	102	63.90	19.55
Akademik Öz Yeterlik	80	7	35	20.08	7.29
Sosyal Öz Yeterlik	80	7	35	23.66	7.58
Duygusal Öz Yeterlik	80	7	35	20.16	8.25
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	80	25	101	49.83	20.20
Aksaklık	80	13	42	20.79	8.05
Başarı	80	8	40	21.68	9.93
Ekonomik Kazanç	80	4	20	7.36	4.71

Katılımcıların, Riskli Davranışlar Ölçeği ortalaması ($\bar{X}=65.89$, $SS=18.84$), Antisosyal Davranışlar alt boyut ortalaması ($\bar{X}=13.95$, $SS=5.81$), Alkol Kullanımı alt boyut

ortalaması ($\bar{X}=8.85$, $SS=3.65$), Sigara Kullanımı alt boyut ortalaması ($\bar{X}=9.54$, $SS=5.58$), İntihar Eğilimi alt boyut ortalaması ($\bar{X}=10.16$, $SS=3.57$), Beslenme Alışkanlıkları alt boyut ortalaması ($\bar{X}=13.75$, $SS=4.81$), Okul Terki alt boyut ortalaması ($\bar{X}=9.64$, $SS=4.65$), Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ortalaması ($\bar{X}=17.55$, $SS=6.52$), Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ortalaması ($\bar{X}=63.90$, $SS=19.55$), Akademik Öz Yeterlik alt boyut ortalaması ($\bar{X}=20.08$, $SS=7.29$), Sosyal Öz Yeterlik alt boyut ortalaması ($\bar{X}=23.66$, $SS=7.58$), Duygusal Öz Yeterlik alt boyut ortalaması ($\bar{X}=20.16$, $SS=8.25$), Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ortalaması ($\bar{X}=49.83$, $SS=20.20$), Aksaklık alt boyut ortalaması ($\bar{X}=20.79$, $SS=8.05$), Başarı alt boyut ortalaması ($\bar{X}=21.68$, $SS=9.93$), Ekonomik Kazanç alt boyut ortalaması ($\bar{X}=7.36$, $SS=4.71$) olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 3 Katılımcıların En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamalara ve Oyunlara İlişkin Dağılım

		n	%
En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulaması ve Oyun	İnstagram	55	61.8
	Youtube	19	21.3
	Pubg	15	16.9
	Total	89	100.0

Katılımcıların en çok kullandığı sosyal medya uygulaması İnstagram (%61.8), Youtube (%21.3) olduğu görülmektedir. En çok oynanan oyunun ise Pubg (%16.9) olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 4 Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular

	Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	.291**
Aksaklık	.360**
Başarı	.256*
Ekonomik Kazanç	0.170

** $p<0.01$, * $p<0.05$ Kullanılan test: Spearman Korelasyon Testi

Bulguları kontrol ettiğimizde, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ($r=.291$, $p<0.01$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Aksaklık ($r=.360$, $p<0.01$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Başarı ($r=.256$, $p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. 5 Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular

	Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Sosyal Öz Yeterlik	Duygusal Öz Yeterlik
Riskli Davranışlar Ölçeği	-0.312**	-0.469**	-0.121	-0.200
Anti sosyal Davranışlar	-0.402**	-0.515**	-0.270*	-0.209
Alkol Kullanımı	-0.085	-0.248*	0.070	-0.061
Sigara Kullanımı	-0.242*	-0.392**	-0.045	-0.148
İntihar Eğilimi	-0.316**	-0.233*	-0.214	-0.370**
Beslenme Alışkanlıkları	0.046	-0.037	0.109	0.003
Okul Terki	-0.150	-0.294**	-0.025	-0.052

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ Kullanılan test: Spearman Korelasyon Testi

Bulguları kontrol ettiğimizde, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik ($r = -0.312$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.469$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Anti Sosyal Davranışlar ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik ($r = -0.402$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki, Anti Sosyal Davranışlar ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.515$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki, Anti Sosyal Davranışlar ile Sosyal Öz Yeterlik ($r = -0.270$, $p < 0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Alkol Kullanımı ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.248$, $p < 0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Sigara Kullanımı ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik ($r = -0.242$, $p < 0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki, Sigara Kullanımı ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.392$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

İntihar Eğilimi ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik ($r = -0.316$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki, İntihar Eğilimi ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.233$, $p < 0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki, İntihar Eğilimi ile Duygusal Öz Yeterlik ($r = -0.370$, $p < 0.01$) puanları arasında orta derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Okul Terki ile Akademik Öz Yeterlik ($r = -0.294$, $p < 0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. 6 Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular

	Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Sosyal Öz Yeterlik	Duygusal Öz Yeterlik
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	-.267*	-.221*	-0.070	-.291**
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	-0.062	-0.110	-0.140	0.041
Aksaklık	-0.180	-0.184	-.255*	-0.055
Başarı	-0.013	-0.068	-0.072	0.068
Ekonomik Kazanç	0.035	-0.054	-0.110	0.163

**p<0.01, *p<0.05 Kullanılan test: Spearman Korelasyon Testi

Bulguları kontrol ettiğimizde, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik ($r=-.267$, $p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ile Akademik Öz Yeterlik ($r=-.221$, $p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ile Duygusal Öz Yeterlik ($r=-.291$, $p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Aksaklık ile Sosyal Öz Yeterlik ($r=-.255$, $p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve negatif ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. 7 Riskli Davranışlar Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgular

	Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Aksaklık	Başarı	Ekonomik Kazanç
Riskli Davranışlar Ölçeği	,305**	,296**	,309**	,262*	,260*
Anti sosyal Davranışlar	,346**	,285*	,365**	,230*	0,218
Alkol Kullanımı	0,142	0,096	0,069	0,060	0,123
Sigara Kullanımı	0,069	0,050	0,036	0,027	0,060
İntihar Eğilimi	0,197	0,134	0,165	0,127	0,120
Beslenme Alışkanlıkları	0,156	0,129	0,131	0,154	0,012
Okul Terki	,259*	0,154	0,117	0,139	0,200

**p<0.01, *p<0.05 Kullanılan test: Spearman Korelasyon Testi

Bulguları kontrol ettiğimizde, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ($r=.305$, $p<0.01$) puanları arasında orta derecede ve pozitif ilişki, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ($r=.296$, $p<0.01$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Aksaklık ($r=.309$, $p<0.01$) puanları arasında orta derecede ve pozitif ilişki, Riskli

Davranışlar Ölçeği ile Başarı ($r=.262, p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Ekonomik Kazanç ($r=.260, p<0.05$) puanları arasında zayıf derecede ve pozitif ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. 8 Cinsiyet Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>S.T</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	Kız	28	36.52	1022.50	616.50	-1.13	0.260
	Erkek	52	42.64	2217.50			
	Toplam	80					
Anti sosyal Davranışlar	Kız	28	36.05	1009.50	603.50	-1.26	0.208
	Erkek	52	42.89	2230.50			
	Toplam	80					
Alkol Kullanımı	Kız	28	37.57	1052.00	646.00	-1.04	0.300
	Erkek	52	42.08	2188.00			
	Toplam	80					
Sigara Kullanımı	Kız	28	38.80	1086.50	680.50	-0.52	0.602
	Erkek	52	41.41	2153.50			
	Toplam	80					
İntihar Eğilimi	Kız	28	42.54	1191.00	671.00	-0.58	0.563
	Erkek	52	39.40	2049.00			
	Toplam	80					
Beslenme Alışkanlıkları	Kız	28	43.45	1216.50	645.50	-0.84	0.404
	Erkek	52	38.91	2023.50			
	Toplam	80					
Okul Terki	Kız	28	34.02	952.50	546.50	-1.97	0.049*
	Erkek	52	43.99	2287.50			
	Toplam	80					
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Kız	28	45.68	1279.00	583.00	-1.47	0.143
	Erkek	52	37.71	1961.00			
	Toplam	80					
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Kız	28	38.41	1075.50	669.50	-0.59	0.555
	Erkek	52	41.63	2164.50			
	Toplam	80					
Akademik Öz Yeterlik	Kız	28	46.09	1290.50	571.50	-1.58	0.113
	Erkek	52	37.49	1949.50			
	Toplam	80					
Sosyal Öz Yeterlik	Kız	28	39.55	1107.50	701.50	-0.27	0.789
	Erkek	52	41.01	2132.50			
	Toplam	80					
Duygusal Öz Yeterlik	Kız	28	33.07	926.00	520.00	-2.11	0.035*
	Erkek	52	44.50	2314.00			
	Toplam	80					
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Kız	28	30.61	857.00	451.00	-2.80	0.005*
	Erkek	52	45.83	2383.00			
	Toplam	80					
Aksaklık	Kız	28	33.32	933.00	527.00	-2.05	0.041*
	Erkek	52	44.37	2307.00			
	Toplam	80					
Başarı	Kız	28	32.95	922.50	516.50	-2.14	0.032*
	Erkek	52	44.57	2317.50			
	Toplam	80					
Ekonomik Kazanç	Kız	28	26.18	733.00	327.00	-4.28	0.000*
	Erkek	52	48.21	2507.00			

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Mann Whitney- U

Riskli Davranışlar Ölçeği, Anti Sosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz yeterlik alt boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Okul Terki, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Duygusal Öz Yeterlik, Aksaklık, Başarı, Ekonomik Kazanç alt boyutundan aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında erkeklerin kızlara göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4. 9 Yaş Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>X</i> ²	<i>Sd.</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	14	7	36.86	15.21	3	0.002*
	15	17	34.68			
	16	30	32.13			
	17	26	54.94			
	Toplam	80				
Antisosyal Davranışlar	14	7	39.64	2.40	3	0.494
	15	17	41.56			
	16	30	35.87			
	17	26	45.38			
	Toplam	80				
Alkol Kullanımı	14	7	34.00	18.04	3	0.000*
	15	17	33.41			
	16	30	35.05			
	17	26	53.17			
	Toplam	80				
Sigara Kullanımı	14	7	25.36	23.93	3	0.000*
	15	17	33.41			
	16	30	33.75			
	17	26	57.00			
	Toplam	80				
İntihar Eğilimi	14	7	38.86	2.02	3	0.569
	15	17	35.94			
	16	30	39.13			
	17	26	45.50			
	Toplam	80				
Beslenme Alışkanlıkları	14	7	49.79	5.01	3	0.171
	15	17	42.76			
	16	30	33.37			
	17	26	44.75			
	Toplam	80				
Okul Terki	14	7	37.64	10.83	3	0.013*
	15	17	27.62			
	16	30	40.55			

	17	26	49.63			
	Toplam	80				
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	14	7	60.86	6.83	3	0.078
	15	17	37.91			
	16	30	36.00			
	17	26	41.90			
	Toplam	80				
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	14	7	27.50	4.54	3	0.209
	15	17	47.41			
	16	30	42.63			
	17	26	37.02			
	Toplam	80				
Akademik Öz Yeterlik	14	7	38.36	5.91	3	0.116
	15	17	48.74			
	16	30	43.42			
	17	26	32.33			
	Toplam	80				
Sosyal Öz Yeterlik	14	7	35.50	0.40	3	0.941
	15	17	40.15			
	16	30	40.92			
	17	26	41.60			
	Toplam	80				
Duygusal Öz Yeterlik	14	7	27.86	3.82	3	0.282
	15	17	47.76			
	16	30	40.23			
	17	26	39.46			
	Toplam	80				
Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	14	7	40.86	0.17	3	0.982
	15	17	41.56			
	16	30	41.15			
	17	26	38.96			
	Toplam	80				
Aksaklık	14	7	47.07	0.77	3	0.857
	15	17	41.71			
	16	30	39.50			
	17	26	39.10			
	Toplam	80				
Başarı	14	7	42.57	1.17	3	0.760
	15	17	41.00			
	16	30	43.10			
	17	26	36.62			
	Toplam	80				
Ekonomik Kazanç	14	7	29.36	2.89	3	0.409
	15	17	46.00			
	16	30	40.03			
	17	26	40.44			
	Toplam	80				

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Kruskal Wallis-H

Antisosyal Davranışlar, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu ekonomik durum değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Riskli Davranışlar Ölçeği puanları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 17 yaşındaki öğrencilerden 15 ve 16 yaşındaki öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Alkol Kullanımı alt boyutu puanları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 17 yaşındaki öğrencilerden 15 ve 16 yaşındaki öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Sigara Kullanımı alt boyutu puanları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 17 yaşındaki öğrencilerden 14,15 ve 16 yaşındaki öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Okul Terki alt boyutu puanları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 17 yaşındaki öğrencilerden 15 yaşındaki öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Tablo 4. 10 Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	X^2	<i>Sd.</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	İlkokul mezunu	16	36.22	2.69	3	0.441
	Ortaokul mezunu	27	43.78			
	Lise mezunu	24	36.42			
	Üniversite mezunu	13	46.50			
	Toplam	80				
Antisosyal Davranışlar	İlkokul mezunu	16	38.94	3.42	3	0.331
	Ortaokul mezunu	27	39.26			
	Lise mezunu	24	37.15			
	Üniversite mezunu	13	51.19			
	Toplam	80				
Alkol Kullanımı	İlkokul mezunu	16	36.84	1.92	3	0.589
	Ortaokul mezunu	27	43.81			
	Lise mezunu	24	41.02			
	Üniversite mezunu	13	37.15			
	Toplam	80				
Sigara Kullanımı	İlkokul mezunu	16	40.22	1.79	3	0.617
	Ortaokul mezunu	27	44.59			
	Lise mezunu	24	36.71			
	Üniversite mezunu	13	39.35			
	Toplam	80				
İntihar Eğilimi	İlkokul mezunu	16	35.97	5.10	3	0.165
	Ortaokul mezunu	27	38.59			
	Lise mezunu	24	38.60			

	Üniversite mezunu	13	53.54			
	Toplam	80				
Beslenme Alışkanlıkları	İlkokul mezunu	16	35.19	3.63	3	0.304
	Ortaokul mezunu	27	47.26			
	Lise mezunu	24	38.17			
	Üniversite mezunu	13	37.31			
	Toplam	80				
Okul Terki	İlkokul mezunu	16	42.44	2.07	3	0.557
	Ortaokul mezunu	27	39.72			
	Lise mezunu	24	36.63			
	Üniversite mezunu	13	46.88			
	Toplam	80				
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	İlkokul mezunu	16	36.53	1.44	3	0.696
	Ortaokul mezunu	27	44.43			
	Lise mezunu	24	38.44			
	Üniversite mezunu	13	41.04			
	Toplam	80				
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	İlkokul mezunu	16	44.13	2.03	3	0.566
	Ortaokul mezunu	27	36.70			
	Lise mezunu	24	44.25			
	Üniversite mezunu	13	37.00			
	Toplam	80				
Akademik Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	16	42.94	2.47	3	0.481
	Ortaokul mezunu	27	35.26			
	Lise mezunu	24	45.00			
	Üniversite mezunu	13	40.08			
	Toplam	80				
Sosyal Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	16	41.28	0.93	3	0.817
	Ortaokul mezunu	27	38.22			
	Lise mezunu	24	43.88			
	Üniversite mezunu	13	38.04			
	Toplam	80				
Duygusal Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	16	44.19	0.92	3	0.819
	Ortaokul mezunu	27	39.19			
	Lise mezunu	24	41.67			
	Üniversite mezunu	13	36.54			
	Toplam	80				
Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	İlkokul mezunu	16	34.50	4.76	3	0.190
	Ortaokul mezunu	27	39.02			
	Lise mezunu	24	39.60			
	Üniversite mezunu	13	52.62			
	Toplam	80				
Aksaklık	İlkokul mezunu	16	34.00	3.54	3	0.316
	Ortaokul mezunu	27	40.00			
	Lise mezunu	24	40.21			
	Üniversite mezunu	13	50.08			
	Toplam	80				
Başarı	İlkokul mezunu	16	36.34	4.32	3	0.229
	Ortaokul mezunu	27	39.48			
	Lise mezunu	24	37.94			
	Üniversite mezunu	13	52.46			
	Toplam	80				
Ekonomik Kazanç	İlkokul mezunu	16	32.69	7.61	3	0.055
	Ortaokul mezunu	27	38.65			
	Lise mezunu	24	40.15			
	Üniversite mezunu	13	54.62			
	Toplam	80				

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Kruskal Wallis-H

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Tablo 4. 11 Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>X²</i>	<i>Sd.</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	İlkokul mezunu	18	40.94	0.62	3	0.892
	Ortaokul mezunu	23	38.04			
	Lise mezunu	25	43.12			
	Üniversite mezunu	14	39.29			
	Toplam	80				
Antisosyal Davranışlar	İlkokul mezunu	18	41.36	1.97	3	0.578
	Ortaokul mezunu	23	34.91			
	Lise mezunu	25	43.48			
	Üniversite mezunu	14	43.25			
	Toplam	80				
Alkol Kullanımı	İlkokul mezunu	18	41.28	0.88	3	0.831
	Ortaokul mezunu	23	40.11			
	Lise mezunu	25	42.40			
	Üniversite mezunu	14	36.75			
	Toplam	80				
Sigara Kullanımı	İlkokul mezunu	18	41.56	0.85	3	0.837
	Ortaokul mezunu	23	41.41			
	Lise mezunu	25	41.58			
	Üniversite mezunu	14	35.71			
	Toplam	80				
İntihar Eğilimi	İlkokul mezunu	18	29.33	9.61	3	0.022*
	Ortaokul mezunu	23	36.17			
	Lise mezunu	25	49.64			
	Üniversite mezunu	14	45.64			
	Toplam	80				
Beslenme Alışkanlıkları	İlkokul mezunu	18	40.33	1.01	3	0.800
	Ortaokul mezunu	23	44.09			
	Lise mezunu	25	39.54			
	Üniversite mezunu	14	36.54			
	Toplam	80				
Okul Terki	İlkokul mezunu	18	46.36	4.77	3	0.190
	Ortaokul mezunu	23	36.28			
	Lise mezunu	25	44.42			
	Üniversite mezunu	14	32.89			
	Toplam	80				
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	İlkokul mezunu	18	38.03	2.43	3	0.488
	Ortaokul mezunu	23	42.48			
	Lise mezunu	25	44.46			
	Üniversite mezunu	14	33.36			
	Toplam	80				

Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	İlkokul mezunu	18	45.72	2.93	3	0.402
	Ortaokul mezunu	23	37.04			
	Lise mezunu	25	36.72			
	Üniversite mezunu	14	46.21			
	Toplam	80				
Akademik Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	18	41.94	1.57	3	0.667
	Ortaokul mezunu	23	38.50			
	Lise mezunu	25	37.84			
	Üniversite mezunu	14	46.68			
	Toplam	80				
Sosyal Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	18	41.86	0.24	3	0.971
	Ortaokul mezunu	23	38.96			
	Lise mezunu	25	40.04			
	Üniversite mezunu	14	42.11			
	Toplam	80				
Duygusal Öz Yeterlik	İlkokul mezunu	18	49.36	4.56	3	0.207
	Ortaokul mezunu	23	36.30			
	Lise mezunu	25	36.14			
	Üniversite mezunu	14	43.79			
	Toplam	80				
Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	İlkokul mezunu	18	35.64	1.27	3	0.737
	Ortaokul mezunu	23	40.07			
	Lise mezunu	25	43.36			
	Üniversite mezunu	14	42.36			
	Toplam	80				
Aksaklık	İlkokul mezunu	18	37.69	1.70	3	0.636
	Ortaokul mezunu	23	37.76			
	Lise mezunu	25	45.34			
	Üniversite mezunu	14	39.96			
	Toplam	80				
Başarı	İlkokul mezunu	18	34.92	1.35	3	0.717
	Ortaokul mezunu	23	41.93			
	Lise mezunu	25	42.20			
	Üniversite mezunu	14	42.29			
	Toplam	80				
Ekonomik Kazanç	İlkokul mezunu	18	38.94	2.55	3	0.466
	Ortaokul mezunu	23	35.43			
	Lise mezunu	25	43.28			
	Üniversite mezunu	14	45.86			
	Toplam	80				

*p<0.05 Kullanılan Test: Kruskal Wallis-H

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

İntihar Eğilimi alt boyutu puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih

edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Babası lise mezunu olan grup ilkokul mezunu olan gruptan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Tablo 4. 12 Günlük İnternet Kullanımı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>X²</i>	<i>Sd.</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	0-2 saat	18	40.50	7.87	4	0.097
	2-4 saat	26	39.00			
	4-6 saat	14	33.21			
	6-8 saat	11	36.18			
	8 saat ve üzeri	11	57.64			
	Toplam	80				
Anti Sosyal Davranışlar	0-2 saat	18	40.83	15.39	4	0.004*
	2-4 saat	26	35.10			
	4-6 saat	14	36.61			
	6-8 saat	11	33.05			
	8 saat ve üzeri	11	65.14			
	Toplam	80				
Alkol Kullanımı	0-2 saat	18	45.92	8.08	4	0.089
	2-4 saat	26	42.50			
	4-6 saat	14	31.36			
	6-8 saat	11	32.91			
	8 saat ve üzeri	11	46.14			
	Toplam	80				
Sigara Kullanımı	0-2 saat	18	46.39	3.62	4	0.460
	2-4 saat	26	40.54			
	4-6 saat	14	32.93			
	6-8 saat	11	37.27			
	8 saat ve üzeri	11	43.64			
	Toplam	80				
İntihar Eğilimi	0-2 saat	18	33.53	3.14	4	0.534
	2-4 saat	26	41.17			
	4-6 saat	14	40.25			
	6-8 saat	11	48.77			
	8 saat ve üzeri	11	42.36			
	Toplam	80				
Beslenme Aşışkanlıkları	0-2 saat	18	36.81	6.46	4	0.167
	2-4 saat	26	37.12			
	4-6 saat	14	40.89			
	6-8 saat	11	37.95			
	8 saat ve üzeri	11	56.59			
	Toplam	80				
Okul Terki	0-2 saat	18	45.28	4.18	4	0.382
	2-4 saat	26	38.46			
	4-6 saat	14	32.93			
	6-8 saat	11	39.64			
	8 saat ve üzeri	11	48.00			
	Toplam	80				
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	0-2 saat	18	33.53	14.38	4	0.006*
	2-4 saat	26	35.54			
	4-6 saat	14	45.11			
	6-8 saat	11	35.18			
	8 saat ve üzeri	11	63.09			
	Toplam	80				
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	0-2 saat	18	44.69	6.54	4	0.162

	2-4 saat	26	46.87			
	4-6 saat	14	38.25			
	6-8 saat	11	33.00			
	8 saat ve üzeri	11	28.95			
	Toplam	80				
Akademik Öz Yeterlik	0-2 saat	18	39.64	8.54	4	0.074
	2-4 saat	26	46.50			
	4-6 saat	14	46.57			
	6-8 saat	11	36.32			
	8 saat ve üzeri	11	24.18			
	Toplam	80				
Sosyal Öz Yeterlik	0-2 saat	18	43.22	2.33	4	0.675
	2-4 saat	26	43.44			
	4-6 saat	14	36.82			
	6-8 saat	11	32.59			
	8 saat ve üzeri	11	41.68			
	Toplam	80				
Duygusal Öz Yeterlik	0-2 saat	18	49.64	8.16	4	0.086
	2-4 saat	26	45.12			
	4-6 saat	14	32.64			
	6-8 saat	11	30.82			
	8 saat ve üzeri	11	34.32			
	Toplam	80				
Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	0-2 saat	18	30.47	15.52	4	0.004*
	2-4 saat	26	36.77			
	4-6 saat	14	38.93			
	6-8 saat	11	44.41			
	8 saat ve üzeri	11	63.82			
	Toplam	80				
Aksaklık	0-2 saat	18	31.50	18.78	4	0.001*
	2-4 saat	26	34.06			
	4-6 saat	14	41.00			
	6-8 saat	11	44.09			
	8 saat ve üzeri	11	66.23			
	Toplam	80				
Başarı	0-2 saat	18	32.33	11.55	4	0.021*
	2-4 saat	26	36.98			
	4-6 saat	14	37.64			
	6-8 saat	11	46.27			
	8 saat ve üzeri	11	60.05			
	Toplam	80				
Ekonomik Kazanç	0-2 saat	18	29.08	9.14	4	0.058
	2-4 saat	26	43.04			
	4-6 saat	14	38.79			
	6-8 saat	11	42.59			
	8 saat ve üzeri	11	53.27			
	Toplam	80				

*p<0.05 Kullanılan Test: Kruskal Wallis-H

Riskli Davranışlar Ölçeği, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Ekonomik Kazanç alt boyutu günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Anti sosyal davranışlar alt boyutu puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Anti sosyal davranışlar puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Aksaklık alt boyutu puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Başarı alt boyutu puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. 8 saat ve üzeri internet kullananlar diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Tablo 4. 13 Disiplin Cezası Alma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>S.T</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	Evet	20	61.13	1222.50	187.50	-4.59	0.000*
	Hayır	60	33.63	2017.50			
	Toplam	80					
Anti sosyal Davranışlar	Evet	20	54.03	1080.50	329.50	-3.01	0.003*
	Hayır	60	35.99	2159.50			
	Toplam	80					
Alkol Kullanımı	Evet	20	55.65	1113.00	297.00	-4.21	0.000*
	Hayır	60	35.45	2127.00			

	Toplam	80					
Sigara Kullanımı	Evet	20	59.18	1183.50	226.50	-4.52	0.000*
	Hayır	60	34.28	2056.50			
	Toplam	80					
İntihar Eğilimi	Evet	20	49.93	998.50	411.50	-2.11	0.035*
	Hayır	60	37.36	2241.50			
	Toplam	80					
Beslenme Alışkanlıkları	Evet	20	40.85	817.00	593.00	-0.08	0.938
	Hayır	60	40.38	2423.00			
	Toplam	80					
Okul Terki	Evet	20	53.85	1077.00	333.00	-3.19	0.001*
	Hayır	60	36.05	2163.00			
	Toplam	80					
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Evet	20	46.53	930.50	479.50	-1.34	0.180
	Hayır	60	38.49	2309.50			
	Toplam	80					
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Evet	20	33.78	675.50	465.50	-1.50	0.135
	Hayır	60	42.74	2564.50			
	Toplam	80					
Akademik Öz Yeterlik	Evet	20	28.75	575.00	365.00	-2.62	0.009*
	Hayır	60	44.42	2665.00			
	Toplam	80					
Sosyal Öz Yeterlik	Evet	20	40.58	811.50	598.50	-0.02	0.987
	Hayır	60	40.48	2428.50			
	Toplam	80					
Duygusal Öz Yeterlik	Evet	20	37.28	745.50	535.50	-0.72	0.472
	Hayır	60	41.58	2494.50			
	Toplam	80					
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Evet	20	47.63	952.50	457.50	-1.59	0.113
	Hayır	60	38.13	2287.50			
	Toplam	80					
Aksaklık	Evet	20	47.90	958.00	452.00	-1.66	0.097
	Hayır	60	38.03	2282.00			
	Toplam	80					
Başarı	Evet	20	44.68	893.50	516.50	-0.93	0.352
	Hayır	60	39.11	2346.50			
	Toplam	80					
Ekonomik Kazanç	Evet	20	49.30	986.00	424.00	-2.07	0.038*
	Hayır	60	37.57	2254.00			
	Toplam	80					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Mann Whitney- U

Beslenme Alışkanlıkları, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı alt boyutu disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Okul Terki, alt boyutundan aldıkları puanlar disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında evet diyenlerin, hayır diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Akademik Öz Yeterlik alt boyutundan aldıkları puanlar disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir($p<0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında hayır diyenlerin, evet diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Ekonomik Kazanç alt boyutundan aldıkları puanlar disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir($p<0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında hayır diyenlerin, evet diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4. 14 Zorbalığa Uğrama Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>S.T</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	Evet	17.00	45.65	776.00	448.00	-1.03	0.303
	Hayır	63.00	39.11	2464.00			
	Toplam	80.00					
Anti sosyal Davranışlar	Evet	17.00	43.56	740.50	483.50	-0.61	0.540
	Hayır	63.00	39.67	2499.50			
	Toplam	80.00					
Alkol Kullanımı	Evet	17.00	35.53	604.00	451.00	-1.24	0.213
	Hayır	63.00	41.84	2636.00			
	Toplam	80.00					
Sigara Kullanımı	Evet	17.00	41.00	697.00	527.00	-0.11	0.913
	Hayır	63.00	40.37	2543.00			
	Toplam	80.00					
İntihar Eğilimi	Evet	17.00	52.00	884.00	340.00	-2.31	0.021*
	Hayır	63.00	37.40	2356.00			
	Toplam	80.00					
Beslenme Alışkanlıkları	Evet	17.00	42.74	726.50	497.50	-0.45	0.654
	Hayır	63.00	39.90	2513.50			
	Toplam	80.00					
Okul Terki	Evet	17.00	47.50	807.50	416.50	-1.51	0.132
	Hayır	63.00	38.61	2432.50			
	Toplam	80.00					
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Evet	17.00	51.26	871.50	352.50	-2.16	0.031*
	Hayır	63.00	37.60	2368.50			
	Toplam	80.00					
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Evet	17.00	37.91	644.50	491.50	-0.52	0.605
	Hayır	63.00	41.20	2595.50			
	Toplam	80.00					
Akademik Öz Yeterlik	Evet	17.00	43.35	737.00	487.00	-0.57	0.567
	Hayır	63.00	39.73	2503.00			
	Toplam	80.00					
Sosyal Öz Yeterlik	Evet	17.00	36.59	622.00	469.00	-0.78	0.433
	Hayır	63.00	41.56	2618.00			
	Toplam	80.00					
Duygusal Öz Yeterlik	Evet	17.00	37.12	631.00	478.00	-0.68	0.497
	Hayır	63.00	41.41	2609.00			
	Toplam	80.00					

	Toplam	80.00					
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Evet	17.00	48.15	818.50	405.50	-1.53	0.126
	Hayır	63.00	38.44	2421.50			
	Toplam	80.00					
Aksaklık	Evet	17.00	48.29	821.00	403.00	-1.57	0.116
	Hayır	63.00	38.40	2419.00			
	Toplam	80.00					
Başarı	Evet	17.00	49.88	848.00	376.00	-1.88	0.060
	Hayır	63.00	37.97	2392.00			
	Toplam	80.00					
Ekonomik Kazanç	Evet	17.00	41.76	710.00	514.00	-0.27	0.789
	Hayır	63.00	40.16	2530.00			
	Toplam	80.00					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Mann Whitney- U

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu zorbalığa uğrama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

İntihar Eğilimi, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği alt boyutundan aldıkları puanlar zorbalığa uğrama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında evet diyenlerin, hayır diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4. 15 Ailede Adli Öykü Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>S.T</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	Yok	65	37.02	2406.00	261.000	-2.795	0.005*
	Var	15	55.60	834.00			
	Toplam	80					
Anti sosyal Davranışlar	Yok	65	36.69	2385.00	240.000	-3.060	0.002*
	Var	15	57.00	855.00			
	Toplam	80					
Alkol Kullanımı	Yok	65	38.99	2534.50	389.500	-1.512	0.130
	Var	15	47.03	705.50			
	Toplam	80					
Sigara Kullanımı	Yok	65	38.11	2477.00	332.000	-2.087	0.037*
	Var	15	50.87	763.00			
	Toplam	80					
İntihar Eğilimi	Yok	65	39.08	2540.50	395.500	-1.140	0.254
	Var	15	46.63	699.50			
	Toplam	80					
Beslenme Alışkanlıkları	Yok	65	40.45	2629.50	484.500	-0.037	0.970
	Var	15	40.70	610.50			
	Toplam	80					
Okul Terki	Yok	65	36.40	2366.00	221.000	-3.537	0.000*
	Var	15	58.27	874.00			
	Toplam	80					

Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Yok	65	37.89	2463.00	318.000	-2.093	0.036*
	Var	15	51.80	777.00			
	Toplam	80					
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Yok	65	42.40	2756.00	364.000	-1.523	0.128
	Var	15	32.27	484.00			
	Toplam	80					
Akademik Öz Yeterlik	Yok	65	43.05	2798.50	321.500	-2.052	0.040*
	Var	15	29.43	441.50			
	Toplam	80					
Sosyal Öz Yeterlik	Yok	65	41.70	2710.50	409.500	-0.964	0.335
	Var	15	35.30	529.50			
	Toplam	80					
Duygusal Öz Yeterlik	Yok	65	41.64	2706.50	413.500	-0.916	0.360
	Var	15	35.57	533.50			
	Toplam	80					
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Yok	65	38.85	2525.00	380.000	-1.327	0.185
	Var	15	47.67	715.00			
	Toplam	80					
Aksaklık	Yok	65	38.62	2510.50	365.500	-1.517	0.129
	Var	15	48.63	729.50			
	Toplam	80					
Başarı	Yok	65	39.18	2547.00	402.000	-1.057	0.291
	Var	15	46.20	693.00			
	Toplam	80					
Ekonomik Kazanç	Yok	65	39.32	2556.00	411.000	-0.999	0.318
	Var	15	45.60	684.00			
	Toplam	80					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Mann Whitney- U

Alkol Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Sigara Kullanımı, Okul Terki, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği alt boyutundan aldıkları puanlar ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında var diyenlerin, yok diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Akademik Öz Yeterlik alt boyutundan aldıkları puanlar ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında yok diyenlerin, var diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4. 16 Psikolojik Yakınma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		<i>n</i>	<i>S.O</i>	<i>S.T</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Riskli Davranışlar Ölçeği	Hayır	40	36.18	1447.00	627.00	-1.68	0.096
	Evet	40	44.83	1793.00			
	Toplam	80					
Anti sosyal Davranışlar	Hayır	40	39.08	1563.00	743.00	-0.55	0.582
	Evet	40	41.93	1677.00			
	Toplam	80					
Alkol Kullanımı	Hayır	40	40.31	1612.50	792.50	-0.09	0.928
	Evet	40	40.69	1627.50			
	Toplam	80					
Sigara Kullanımı	Hayır	40	35.90	1436.00	616.00	-1.927	0.054
	Evet	40	45.10	1804.00			
	Toplam	80					
İntihar Eğilimi	Hayır	40	34.84	1393.50	573.50	-2.19	0.028*
	Evet	40	46.16	1846.50			
	Toplam	80					
Beslenme Alışkanlıkları	Hayır	40	40.79	1631.50	788.50	-0.11	0.912
	Evet	40	40.21	1608.50			
	Toplam	80					
Okul Terki	Hayır	40	37.06	1482.50	662.50	-1.42	0.154
	Evet	40	43.94	1757.50			
	Toplam	80					
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Hayır	40	36.85	1474.00	654.00	-1.41	0.159
	Evet	40	44.15	1766.00			
	Toplam	80					
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Hayır	40	43.75	1750.00	670.00	-1.25	0.211
	Evet	40	37.25	1490.00			
	Toplam	80					
Akademik Öz Yeterlik	Hayır	40	42.59	1703.50	716.50	-0.81	0.420
	Evet	40	38.41	1536.50			
	Toplam	80					
Sosyal Öz Yeterlik	Hayır	40	42.35	1694.00	726.00	-0.71	0.475
	Evet	40	38.65	1546.00			
	Toplam	80					
Duygusal Öz Yeterlik	Hayır	40	45.33	1813.00	607.00	-1.86	0.062
	Evet	40	35.68	1427.00			
	Toplam	80					
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Hayır	40	38.74	1549.50	729.50	-0.68	0.497
	Evet	40	42.26	1690.50			
	Toplam	80					
Aksaklık	Hayır	40	37.43	1497.00	677.00	-1.19	0.232
	Evet	40	43.58	1743.00			
	Toplam	80					
Başarı	Hayır	40	39.70	1588.00	768.00	-0.30	0.758
	Evet	40	41.30	1652.00			
	Toplam	80					
Ekonomik Kazanç	Hayır	40	39.74	1589.50	769.50	-0.31	0.756
	Evet	40	41.26	1650.50			
	Toplam	80					

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Mann Whitney- U

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik, Sosyal Öz Yeterlik, Duygusal Öz Yeterlik, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu psikolojik yakınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

İntihar Eğilimi alt boyutundan aldıkları puanlar psikolojik yakınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir($p<0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında evet diyenlerin, hayır diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4. 17 Katılımcıların Kendini Ne Kadar Başarılı Bulduğuna İlişkin Dağılımları

		n	%
Kendinizi Ne Kadar Başarılı Buluyorsunuz?	Az	7	8.8
	Orta	52	65.0
	Çok	21	26.3
	Toplam	80	100.0

Katılımcıların %8.8'i kendini az başarılı buluyor, %65.0'ı kendini orta derecede başarılı buluyor, %26.3'ü kendini çok başarılı buluyor.

Tablo 4. 18 Kendini Başarılı Bulma Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği, Çevrim İçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

		n	S.O	X ²	Sd.	p
Riskli Davranışlar Ölçeği	Az	7	60.21	5.79	2	0.055
	Orta	52	37.73			
	Çok	21	40.79			
	Toplam	80				
Anti sosyal Davranışlar	Az	7	58.43	4.85	2	0.089
	Orta	52	37.91			
	Çok	21	40.93			
	Toplam	80				
Alkol Kullanımı	Az	7	50.93	2.92	2	0.233
	Orta	52	38.53			
	Çok	21	41.90			
	Toplam	80				
Sigara Kullanımı	Az	7	56.07	5.50	2	0.064
	Orta	52	37.12			
	Çok	21	43.69			
	Toplam	80				
İntihar Eğilimi	Az	7	57.14	7.59	2	0.022*
	Orta	52	42.17			
	Çok	21	30.81			
	Toplam	80				
Beslenme Alışkanlıkları	Az	7	25.50	3.61	2	0.165
	Orta	52	40.87			
	Çok	21	44.60			
	Toplam	80				

Okul Terki	Az	7	65.50	10.48	2	0.005*
	Orta	52	37.40			
	Çok	21	39.83			
	Toplam	80				
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	Az	7	54.71	2.92	2	0.232
	Orta	52	38.78			
	Çok	21	40.02			
	Toplam	80				
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Az	7	20.86	16.20	2	0.000*
	Orta	52	36.73			
	Çok	21	56.38			
	Toplam	80				
Akademik Öz Yeterlik	Az	7	21.71	6.97	2	0.031*
	Orta	52	39.90			
	Çok	21	48.24			
	Toplam	80				
Sosyal Öz Yeterlik	Az	7	22.21	16.22	2	0.000*
	Orta	52	36.42			
	Çok	21	56.69			
	Toplam	80				
Duygusal Öz Yeterlik	Az	7	28.86	14.60	2	0.001*
	Orta	52	35.49			
	Çok	21	56.79			
	Toplam	80				
Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği	Az	7	46.14	0.99	2	0.609
	Orta	52	38.69			
	Çok	21	43.10			
	Toplam	80				
Aksaklık	Az	7	47.86	0.86	2	0.651
	Orta	52	39.33			
	Çok	21	40.95			
	Toplam	80				
Başarı	Az	7	44.07	1.05	2	0.590
	Orta	52	38.55			
	Çok	21	44.14			
	Toplam	80				
Ekonomik Kazanç	Az	7	49.93	2.21	2	0.332
	Orta	52	38.14			
	Çok	21	43.19			
	Toplam	80				

* $p < 0.05$ Kullanılan Test: Kruskal Wallis-H

Riskli Davranışlar Ölçeği, Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, Sigara Kullanımı, Beslenme Alışkanlıkları, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Aksaklık, Başarı Ekonomik Kazanç alt boyutu kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

İntihar Eğilimi alt boyutu puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini daha az başarılı hissedenlerin, kendini çok başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür. Kendini orta derecede

başarılı hissedenlerin, kendini çok başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Okul Terki alt boyutu puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini daha az başarılı hissedenlerin, kendini çok başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Çocukluk Öz Yeterlik Ölçeği puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini çok başarılı hissedenlerin, kendini az başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Akademik Öz Yeterlilik alt boyutu puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini çok başarılı hissedenlerin, kendini az başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür. Kendini çok başarılı hissedenlerin, kendini orta derece başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Sosyal Öz Yeterlilik alt boyutu puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini çok başarılı hissedenlerin, kendini az başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Duygusal Yeterlilik alt boyutu puanları kendini başarılı bulma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Bu işlemin ardından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Kendini çok başarılı hissedenlerin, kendini az başarılı hissedenlerden daha fazla puan aldığı görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmamızda çıkan bulguları kontrol ettiğimizde, Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği puanları arasında zayıf derecede ve pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre katılımcıların çevrimiçi oyun bağımlılığı düzeyleri arttıkça sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin de arttığını görmekteyiz.

Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği bulgularını kontrol ettiğimizde, ölçekler arasında orta derecede ve negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç katılımcıların öz yeterlik düzeyleri arttıkça riskli davranış oranlarının azaldığını göstermektedir. Başlangıç bulgularımız literatürle uyumluluk gösterdiği görülmektedir. Özer ve ark. (2016), öz yeterliğin riskli davranışlarla negatif ilişkili olduğunu ortaya koymuşlar ve öz yeterliğin ergenlerdeki riskli davranışlar karşısında koruyucu olduğunu ileri sürmüşlerdir (Özer ve ark., 2016).

Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği'nin; Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile arasındaki ilişkinin incelenmesine ait bulguları kontrol ettiğimizde; katılımcıların çevrimiçi oyun bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri arttıkça öz yeterlik düzeylerinin azaldığı ortaya çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde oyun bağımlılıklarında dijital oyun bağımlılığı ve öz yeterlik ilişkisini inceleyip aralarında negatif yönde ilişki saptanan birçok çalışmaya rastlanmıştır (Akçayır, 2013, Lieberman ve ark., 2009, Hazar, 2019). Bu çalışmalarda dijital oyun bağımlılık düzeyleri artan bireylerde öz yeterlik düzeylerinin düştüğü saptanmıştır. Fakat spesifik olarak; çevrimiçi oyun bağımlılığı ile öz yeterlik ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özetle alan yazın taraması sonucuna göre çevrimiçi oyun bağımlılığının yeni çalışılan bir kavram olduğu görülmektedir. Öz yeterlik ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisi üzerine ise liseli ergenlerde yapılan bir çalışmaya rastlanmıştır. Bilginer (2020)'nin yaptığı araştırmaya göre lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeyi ve öz yeterlik düzeyleri arasında negatif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Bilginer, 2020). Özşahin (2019) ise öğretmenler üzerine yaptığı araştırmada; öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz yeterlik puanları arasında negatif ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özşahin (2019). Ayrıca sosyal medya bağımlılığı ile akademik başarı arasında yapılan çalışmalara rastlanmıştır. Bunlardan biri olan Göksu

(2019)'nın çalışmasında; lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ile akademik başarıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu araştırmamızda yer alan öz yeterlik alt boyutu olan akademik başarı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonucunda çevrimiçi oyun bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile öz yeterlik arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Riskli Davranışlar Ölçeği'nin; Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği ile arasındaki ilişkinin incelenmesine ait bulguları kontrol ettiğimizde, Riskli Davranışlar Ölçeği ile Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği puanları arasında orta derecede ve pozitif ilişki bulunmuştur. Riskli Davranışlar Ölçeği ile Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği puanları arasında ise zayıf derecede ve pozitif ilişki bulunmuştur. Literatürde oyun bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, daha çok dijital oyunlar çerçevesinde yapıldığı görülmektedir. Kaya ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada liseli ergenlerin oyun bağımlılığı düzeyi arttıkça riskli davranışlar gösterme eğilimlerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Kaya ve ark., 2019). Sosyal medya bağımlılığı ile riskli davranışlar üzerine direk bir çalışma bulunmamakla beraber riskli davranışların alt boyutları olan beslenme alışkanlıkları ve madde kullanımı üzerine yapılan çalışmaların olduğu görülmektedir (Gürbüz, 2020, Cansız, 2019, Sunkur, 2019, Bircan, 2019). Özetle riskli davranışlar ve çevrimiçi oyun bağımlılığı üzerine ayrı ayrı çalışmaların olduğu görülmektedir. Ancak riskli davranışlar ile çevrimiçi oyun bağımlılığının birlikte ele alındığı araştırmalara rastlanılamamıştır. Bu açıdan bakıldığında bu yönde önemli bir ihtiyaca cevap vermesi beklenen bu çalışmada katılımcıların çevrimiçi oyun bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri arttıkça riskli davranış düzeylerinin de artmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın analizi sonucunda çevrimiçi oyun bağımlılığı, ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar, öz yeterlik ölçeği puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan testin sonucuna göre; çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği ve riskli davranışlar ölçeğinin okul terki alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ortalamalar karşılaştırıldığında erkeklerin kızlara göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Bununla beraber ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, çocuklar için öz yeterlik ölçeğinde cinsiyet değişkenine göre

anlamli düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo 4.8.). Literatür kapsamında çevrimiçi oyun bağımlılığı konusunda benzer yönde bulgular bulunurken sosyal medya bağımlılığı konusunda elde edilen çalışma sonuçları farklılık göstermektedir. Şöyle ki; Günüş'ün internet bağımlılığı ölçeğini geliştirmek amacıyla yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında da cinsiyet değişkenine göre erkekler kadınlardan yüksek puan almış ve anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Günüş, 2016). Balıkçı'nın çocuk ve ergenler üzerinde yaptığı çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışların incelenmesi üzerine olan çalışmasında erkeklerin çevrimiçi oyun bağımlılığı toplam puan ortalamasının kadınlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Balıkçı, 2018). Küçük ve Çakır'ın dijital oyun bağımlılıkları üzerine yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin ortalamalarının yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Küçük, Çakır, 2020). Cinsiyetin, çevrimiçi oyun bağımlılığında erkekler lehine toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuyla literatürdeki çalışmalar benzerlik göstermekte olduğu görülmektedir (Ayhan ve Çavuş, 2015, Bilgin, 2015, Hazar ve arkadaşları, 2017). Sosyal Medya bağımlılığı ile ilgili literatüre bakıldığında; Çiftçi'nin üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin araştırmasında erkeklerin kızlardan sosyal medyaya yönelik bağımlılıklarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Çiftçi, 2018). Karşıt bir bulgu olarak Yayman'ın ergenler ve aile ilişkileri üzerine yaptığı çalışmada ise kızların sosyal medya bağımlılığı, erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Yayman, 2019). Yine Gürültü'nün yaptığı lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmasında; kızların sosyal medya bağımlılık düzeyleri erkeklerden yüksek bulunmuştur (Gürültü, 2016). Tutgun'un sosyal medya bağımlılığı üzerine yaptığı çalışmada kadınların erkeklerden daha bağımlı olduğu saptanmıştır (Tutgun,2015). Bu bağlamda literatürde kadın ve erkeklerin sosyal medya bağımlılık düzeyini farklı bulan çalışmalar olmakla beraber, kadınların bağımlılık düzeyini yüksek bulan çalışmaların daha ağırlıklı olduğu söylenebilir. Riskli davranışlar faktörünü ele aldığımızda ise birçok araştırmada cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (Köklü, 2019, Aldemir ve Altıntoprak, 2017, Kaplan ve Aksel, 2013). Bu çalışmalardan Köklü' nün yaptığı araştırma ergenler üzerine iken, Aldemir ve Altıntoprak' ın çalışması üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Telef' in araştırmasın göre öz yeterlik ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır (Telef, 2011). Araştırmamızın

örneklem sayısının 80 kişi ile sınırlı olmasının riskli davranış ve öz yeterlik sonuçları üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak cinsiyet; çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği ve riskli davranışlar ölçeğinin okul terki alt boyutunu yordamaktadır. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ölçeği ve çocuklar için öz yeterlik ölçeğiyle ise ilişkisi bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırmada günlük internet kullanımı değişkenine göre çevrim içi oyun bağımlılığı, ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ve çocuklar için öz yeterlik ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan istatistik analizin sonuçlarına göre sonucuna göre; ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği ve çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yapılan ileri istatistik analizin sonuçlarına göre her iki ölçekte de 8 saat ve üzeri internet kullananların diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür. Bununla beraber riskli davranışlar alt boyutunda yer alan, antisosyal davranışlar, puanları günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu işlemin ardından yapılan ileri istatistik analizin sonuçlarına göre 8 saat ve üzeri internet kullananların diğer gruplardan daha fazla puan aldığı görülmüştür. Diğer ölçek ve alt boyutları olan; riskli davranışlar ölçeği, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik, ekonomik kazanç alt boyutu sonuçlarında günlük internet kullanımı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Çıkan sonuçlar literatürde yapılan çalışmalarla uyumluluk gösterdiği görülmektedir. Kemiksiz'in çalışmasında çevrimiçi oyun bağımlılığı konusunda günlük ortalama oyun süresi arttıkça oyun bağımlılığının da arttığı görülmektedir (Kemiksiz, 2019). Tutgun'un yaptığı çalışmada günde 7 saatten fazla sosyal medya kullanan öğrencilerin sosyal medya ile zihinsel olarak çok fazla meşgul oldukları, sosyal medyada bulunma isteklerinin çok yüksek olduğu yani bağımlılıklarıyla kullanım süreleri arasında bağlantı olduğu saptanmıştır (Tutgun, 2015). Yine Balak'ın yaptığı araştırmada çevrimiçi oyun bağımlılığının ergenlerin oyun oynamak amacıyla haftada internete girme süreleri ile pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmüştür (Balak, 2016). Yılmaz'ın yaptığı çalışmada bireylerin oyun oynarken geçirdikleri süre arttığında çevrim içi oyun bağımlılığı ölçek puanlarını da arttığı saptanmıştır (Yılmaz, 2019). Diğer taraftan riskli

davranış ve internet kullanımı üzerine yapılan bir çalışmada Karaca (2019), internet bağımlılığının, yenilik arama ve risk alma davranışı ile ilişkisinin incelemiştir. Elde ettiğimiz istatistik analizi sonuçlarımızın aksine, Karaca internet bağımlılığı ile riskli davranışlar ölçeğinin alt boyutları olan, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı alt ölçekleri ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulmuştur (Karaca, 2019). Erkişi ve Sağlam'ın ergenlerin öz yeterlikleri üzerine yaptığı araştırmada ise tıpkı bizim elde ettiğimiz sonuçlarda olduğu gibi internet bağımlılığı ve kullanımının, öz yeterlikle arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Erkişi, Sağlam, 2020). Elde ettiğimiz bulgulara göre günlük internet kullanımı ile çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki varken riskli davranışlar ve öz yeterlik ile bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada yaş değişkenine göre çevrim içi oyun bağımlılığı, ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ve çocuklar için öz yeterlik ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan istatistiksel analizin sonucuna göre; çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Riskli davranışlar ölçeği puanları ise yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 4.9.). Bunun üzerine yapılan ileri istatistiksel analizde; 17 yaşındaki öğrencilerin 15 ve 16 yaşındaki öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmüştür. Buna göre yaş arttıkça riskli davranışlarında arttığı sonucuna ulaşılmıştır ki Ekinci (2016)'nin de liseli ergenler ve riskli davranışları üzerine yaptığı çalışmasında bizimle aynı sonucu bulguladığı görülmüştür (Ekinci, 2016). Bununla birlikte literatürde çevrimiçi oyun bağımlılığın yaş değişkeniyle ilgili çelişkili ve farklı sonuçlara ulaşıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan Bağcı ve Özer'in ergenler üzerinde yaptığı araştırmada yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunmazken Balıkçı'nın yaptığı araştırmada anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Bağcı, Özer, 2021, Balıkçı, 2018). Küçük ve Çakır'ın yaptığı araştırma sonucunda ise yaşa göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Küçük, Çakır, 2020). Dönmez'in yaptığı çevrimiçi oyun bağımlılığı çalışmasında ise, yaş değişkenine göre, bazı alt boyutlarda anlamlı farklılık varken bazılarında farklılık görülmemiştir (Dönmez, 2018). Deniz ve Gürültü'nün lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları üzerine yaptığı çalışmada bizim çalışmamıza benzer bir sonuç

elde edilmiş ve sosyal medya bağımlılığıyla yaş arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (Deniz, Gürültü, 2018). Erdoğan ve Yüzbaş'ın lise öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada bizim çalışmamıza benzer şekilde genel öz yeterlik düzeyleriyle yaşları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Erdoğan, Yüzbaş, 2018). Sonuç olarak yaş değişkeni ile çevrimiçi oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve öz yeterlik düzeyleri ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Riskli davranışlar ile yaş arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmada annenin eğitim durumu değişkenine göre çevrim içi oyun bağımlılığı, ergenler için sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ölçeği ve çocuklar için öz yeterlik ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan istatistik analizin sonucuna göre; sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, riskli davranışlar ölçeği ve çocuklar için öz yeterlik ölçeği; anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir (Tablo 4.10.). Aynı şekilde babanın eğitim durumu değişkenine göre de sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, riskli davranışlar ölçeği ve çocuklar için öz yeterlik ölçeği; anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır. Yalnızca riskli davranışlar alt boyutu olan intihar eğilimi ile babanın eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 4.11.). Literatür incelendiğinde Balıkcı'nın ergenler ve çocuklarla yaptığı çalışmada annesinin eğitim durumu değişkeni için öğrencilerin çevrimiçi oyun bağımlılığı toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunurken babasının eğitim durumu değişkeni için öğrencilerin çevrimiçi oyun bağımlılığı toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir (Balıkcı,2018). Göldağ (2018)'ın lise öğrencileri üzerine gerçekleştirdiği araştırmaya göre ise bizim çalışmamızdan farklı olarak anne ve baba eğitim düzeyleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anne ve baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizde eğitim düzeyindeki artış aynı zamanda gelir düzeyinde de artışa sebep olduğu düşünülürse, öğrencilerin aile gelirinin yüksek olmasından dolayı oyun oynamak için gerekli olan aygıtlara ulaşmalarının kolay olması oyun bağımlılığının artmasına sebep olabileceği düşünülmektedir (Göldağ,2018). Yıldırım'ın yaptığı araştırmaya göre annelerinin eğitim seviyesi ile

genel öz yeterlik düzeyi arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Babalarının eğitim seviyesi ile öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Yıldırım, 2018). Güven'in yaptığı çalışmaya göre ise hem anne hem babanın eğitim durumunun ergenlerin öz yeterlik inançlarıyla ilişkisini incelemiş ancak anlamlı bir sonuç elde edememiştir (Güven, 2008). Öğrü' nün ergenler ve risk üzerine yaptığı araştırmaya göre ise annelerinin ve babalarının eğitim düzeyine göre öğrencilerin riskli davranışlarının farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır (Öğrü, 2019). Sonuç olarak anne ve babanın eğitim düzeyi ile çevrimiçi oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ve öz yeterlik düzeyleri arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırmada psikolojik yakınma değişkenine göre çevrim içi oyun bağımlılığı ölçeği, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, riskli davranışlar ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan istatistiksel analiz sonucuna göre; riskli davranışlar ölçeği, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, beslenme alışkanlıkları, okul terki, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, öz yeterlik ölçeği, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği ve alt boyutları psikolojik yakınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir (Tablo 4.16.). Bulunan sonuçlarda sadece intihar eğilimi alt boyutundan aldıkları puanlar psikolojik yakınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte olduğu saptanmıştır. Ortalamalar karşılaştırıldığında psikolojik yakınması olanların olmayanlara göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. İntihar davranışının etiolojisinde biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörler rol oynamaktadır (Hawton, 2012). İntihara eğilimli olmak özellikle, psikolojik yakınmayla beraber düşünülecek olan, psikiyatrik bozukluklarda rastlanan bir durumdur. Bu bireyler sıklıkla gelecek ile ilgili diğer seçenekleri kabullenme ve iyileşme konusunda ikna edilemeyip intihara yönlenmektedirler (Dilbaz, 1993). Yapılan araştırmalarda ergenlerin psikolojik bozukluk olarak en fazla depresif duygulanım gösterdikleri saptanmıştır (Özbay ve ark., 1991, İdiğ, 1990). Depresyon ise intihar riskinin en yüksek olduğu psikolojik rahatsızlıktır (Beaumont, 1992). Elde edilen sonuçlara göre psikolojik yakınma oranı yüksek bireyler ile intihar eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmada zorbalığa uğrama değişkenine göre çevrim içi oyun bağımlılığı ölçeği, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, riskli davranışlar ölçeği, çocuklar

için öz yeterlik ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan istatistiksel analizin sonucuna göre; ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği ve intihar eğilimi alt boyutundan aldıkları puanlar zorbalığa uğrama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ortalamalar karşılaştırıldığında evet diyenlerin, hayır diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Bununla beraber riskli davranışlar ölçeği, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, beslenme alışkanlıkları, okul terki, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği zorbalığa uğrama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.14.). Eroğlu ve arkadaşlarının yaptığı araştırma sonuçları bizim elde ettiğimiz verilerle oldukça benzerlik göstermektedir. Şöyle ki siber zorbalının kendilerine kurban seçmek için en çok kullandıkları ortamların başında sosyal paylaşım sitelerinin geldiğini belirtmişlerdir. İnterneti en çok çevrimiçi oyun oynamak amacıyla kullanma ile siber zorbalık ve mağduriyetin ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Aynı zamanda sosyal paylaşım sitelerinde geçirilen zaman arttıkça zorbalığında arttığını saptamışlardır (Eroğlu ve ark., 2015). Benzer bir çok çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir (Aktepe, Olgaç-Dündar, Soyöz ve Sönmez, 2013, Eroğlu, 2014). Çıkan sonuçlarda intihar alt boyutuyla zorbalığın ilişkili olduğuna dair benzer sonuçlar elde eden araştırmalara da rastlanmıştır. Bu araştırmalarda zorbalığın stres yaratıcı yaşam koşullarıyla birleştiğinde intihara yol açabileceği belirtilmektedir (Bauman, Toomey ve Walker, 2013). Sonuç olarak; sosyal medya bağımlılığı ve riskli davranışların intihar alt boyutu ile zorbalığa uğrama arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmada disiplin cezası alma değişkenine göre çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, riskli davranışlar ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan testin sonucuna göre; riskli davranışlar ölçeği, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, okul terki, ekonomik kazanç alt boyutundan aldıkları puanlar disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ortalamalar karşılaştırıldığında evet diyenlerin, hayır diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Ayrıca akademik öz yeterlik alt boyutundan aldıkları puanlar da disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

Ortalamalar karşılaştırıldığında hayır diyenlerin, evet diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Beslenme alışkanlıkları, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, aksaklık, başarı alt boyutu ise disiplin cezası alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır (Tablo 4.13.). Literatür incelendiğinde, 20. Ulusal Rehberlik Kongresi'nde lise öğrencileri ele alınarak yapılan çalışmalarda da görülmüştür ki bireylerin akademik öz yeterlilikleri ile disiplin cezası alma arasında anlamlı bir ilişki vardır (Soylu ve Kumcağız, 2018). Bireylerdeki akademik öz yeterlik arttıkça riskli davranışlardan uzaklaşma gerçekleşmektedir ve başarılı öğrencilerin disiplin cezası alma olasılığının düşük olduğu görülmektedir. Aksi yaşanıp düşük akademik başarı göstermesi ergenin okul yaşantısına olan ilgisini azaltmaktadır. Bu da riskli davranışlara yönelimi ve beraberinde disiplin cezası alma eğilimini arttırmaktadır. Sonuç olarak; riskli davranışlar ve akademik öz yeterlik ile disiplin cezası alma arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmada ailede adli öykü değişkenine göre çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, riskli davranışlar ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacı ile yapılan testin sonucuna göre; alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, çocuklar için öz yeterlik ölçeği, sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği, aksaklık, başarı ekonomik kazanç alt boyutu ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Diğer yandan; riskli davranışlar ölçeği, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, okul terki, ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği alt boyutundan aldıkları puanlar ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ortalamalar karşılaştırıldığında var diyenlerin, yok diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Benzer şekilde akademik öz yeterlik alt boyutundan aldıkları puanlar da ailede adli öykü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Ortalamalar karşılaştırıldığında yok diyenlerin, var diyenlere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir (Tablo 4.15.). Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmamız ile benzer sonuçlara rastlanmıştır. Ateş ve Akbaş'ın yaptığı çalışmada sağlıklı işlev gösteren aileye sahip ergenlerin kural dışı yani riskli davranış puanları, sağlıklı işlev gösteren aileye sahip olanlardan daha

yüksek bulunmuştur (Ateş, Akbaş, 2012). Arslan ve Balkıs' ın yaptığı ergenlerdeki riskli davranışlar ve aile sorunları üzerine olan araştırmaya göre ise ergenlerde görülen riskli davranışların aile sorunları ile pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır (Arslan, Balkıs, 2014). Literatürde ailede adli öykü değişkenini, sosyal medya bağımlılığıyla direk olarak inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat Bilgin ve arkadaşlarının ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve anne-baba-ergen ilişkisi üzerine yaptığı çalışmada ailede genel stres düzeyi arttıkça ve aile sorunları oluştuğunda ergenin sosyal medya bağımlılığı düzeyinin arttığı saptanmıştır (Bilgin ve ark., 2020). Literatürde akademik öz yeterlik ve ailede adli öyküyü inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sonuç olarak; riskli davranışlar, sosyal medya bağımlılığı ve akademik öz yeterlik ile ailede adli öykü değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Çevrimiçi oyun bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. Öz yeterliği fazla olan ergenlerde riskli davranışların daha seyrek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
3. Öz yeterliği az olan ergenlerin çevrimiçi oyunlara ve sosyal medyaya ilgilerinin daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.
4. Riskli davranış düzeyleri arttıkça, çevrimiçi oyun bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır.
5. Çevrimiçi oyun bağımlılığı ve riskli davranışların okul terki alt boyutunda erkek bireylerin kızlara göre daha yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. Yaşı daha büyük ergenlerin riskli davranışlara eğilimi daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
7. Anne ve babanın eğitim düzeyi ile çevrimiçi oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, riskli davranışlar ve öz yeterliğin ilişkili olmadığı sonucuna varılmıştır.
8. Günlük internet kullanımı ile çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki varken riskli davranışlar ve öz yeterlik ile bir ilişkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.
9. Herhangi bir psikolojik yakınma belirten ergenlerde intihar eğiliminin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
10. Sosyal medya bağımlılığı ve riskli davranışlardan intihar eğilim alt boyutu ile zorbalığa uğrama değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
11. Riskli davranışlar ve akademik öz yeterlik ile disiplin cezası alma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.
12. Ailede adli öyküsü olan ergenlerde riskli davranışların yüksek, sosyal medya bağımlılığının yüksek ve akademik öz yeterliğin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda görüldüğü üzere riskli davranış ve öz yeterlik birbirini etkilemekte bu iki unsuru da çevrimiçi oyun ve sosyal medya bağımlılıkları etkilemektedir. Bu sebeple ergenin yaşamında hepsini bir bütün olarak ele alınıp bu doğrultuda gelecek nesillerin risk altında olduğu göz önüne alınarak doğru yönlendirilmesi önerilmektedir. Bu çalışmada; yaş, cinsiyet, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi değişkenlerde bazı ölçekler üzerinde anlamlı ilişkiye rastlanmadığı görülmektedir. Bu değişkenlerin katılımcı sayısının artması ile anlamlı bir sonuç verebileceğini düşünülmektedir. Bu araştırmanın ışığında araştırma yapacak olan bireyler daha büyük bir örneklem grubuyla araştırmayı yürütmesi, daha genel sonuçların elde edilmesi adına yararlı olacaktır. Bununla birlikte örneklemin ergen bireylerden oluşması psikolojik yakınma değişkeni sonuçlarını da etkilediği düşünülmektedir. Benzer çalışmalarda bu ve benzeri değişkenlerin yetişkin bireylere uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K.Ü. (2000). Aktif Öğrenme Notları. Erşim adresi: <http://www.agr.ege.edu.tr/teeder/br2.html> , (Erişim Tarihi: 7 Aralık 2020)
- Akçayır, G. (2013). Dijital oyunların sağlığa etkisi. M.A. Ocak. Eğitsel Dijital Oyunlar.Ankara:Pegem Akademi.
- Aktepe, E., Olgaç-Dündar, N., Soyöz, Ö ve Sönmez, Y. (2013). Possible internet addiction in high school students in the city center of Isparta and associated factors: a cross-sectional study. *The Turkish Journal of Pediatrics*, 55(4), 417-425
- Aldemir E., Altıntoprak A.E (2017). Üniversite Öğrencilerinde Riskli Davranışların Yaygınlığı ve Madde Kullanımı İle İlişkisi, *Düşünen Adam. The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30, 287-298.
- Alikaşifoğlu, M. (2008, Mart). *Ergenlerde davranışsal sorunlar*. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adolesan Sağlığı II Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İstanbul.
- Alkaşifoğlu, M.,ve Ercan O. (2009). Ergenlerde Riskli Davranışlar, *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 44, 1-6.
- Aras, Ş., Günay, T., Özcan, S. & Orçın, E. (2007). İzmir ilinde lise öğrencilerinin riskli davranışları. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8, 186-196.
- Arnett, J. (1995). The young and the reckless: adolescent reckless behavior. *Current Directions In Psychological Science*, 4(3), 67-71.
- Arıdurdu Ayazoğlu, B., Aksu, M., Ünübol, H., Hızlı Sayar, G. (2019). Alışveriş Bağımlılığı. *Dergipark*, 4, 44-64.
- Arseven, A. (2016). Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi. DOI:10.7827/TurkishStudies.10001
- Arslan, G. Balkıs, M. (2014). Ergenlikte Görülen Problem Davranışlar ve Aile Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Pamukkale. 1(1), 11-23.
- Arslan, S. Taşkın, D. Bilgin, A. (2015). Adidaktik Öğrenme Ortamlarında Bireysel ve Grup Çalışması Uygulamalarının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Dergipark*, 6(1), 47-67.
- Ateş, B. Akbaş, T. (2012). Ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21(2), 337-352.
- Ateş, H., Koçak, A. (2018). *Bağımlılıkla mücadele*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

- Ayhan, B. Köseliören, M. (2019) İnternet, Online Oyun ve Bağımlılık. *Dergipark*, 6(1), 1-30.
- Ayhan, B., ve Çavuş, S. (2015). Online Game Addiction Among High School Students. C. Daba-Buzoianu & H. Arslan (Dü) içinde, *Contextual Approaches in Communication*, (85-93). Frankfurt: Peterlang Academic Research
- Balak, Z. İ. (2016). *Ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ile somatizasyon bozukluğu ve zihin kuramı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Balcı, Ş. Gölcü, A. (2013). Sosyal Hareketlerde Sosyal Medyanın Rolü ve Etkileri: örneğin Arap baharı. Erişim adresi: http://papers.iafor.org/wp-content/uploads/papers/acss2013/ACSS2013_0364.pdf , (Erişim Tarihi: 12 Ocak 2021)
- Balıkçı, R. (2018). *Çocuklarda ve ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Bandura, A. (1986). Öz Yeterlik Teorisinin Açıklayıcı ve Tahmin Edici Kapsamı. *Journal of Social and Clinical Psychology*. Cilt. 4(3), <https://doi.org/10.1521/jscp.1986.4.3.359>
- Bandura, A. (1994). *Kitle iletişiminin sosyal bilişsel teorisi*. J. Bryant & D. Zillmann (Eds.), *LEA'nın iletişim serisi. Medya etkileri: Teori ve araştırmadaki gelişmeler* (s. 61–90). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Bandura, A. (1995). *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Baripoğlu, S. (2012). Facebook ve twitter davranış bozukluğu yapıyor mu? Erişim adresi: <https://www.e-psikiyatri.com/facebook-ve-twitter-davranis-bozuklugu-yapiyor-mu> , (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2021)
- Bauman, S., Toomey, R. B. ve Walker, J. L. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence*, 36(2), 341-350.
- Bayrak, H. (2020). 2020 Türkiye İnternet Kullanımı ve Sosyal Medya İstatistikleri. Erişim adresi: <https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> , (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2020)
- Bayraktutan, F. (2005). *Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Beaumont, G., Hetzel, W. (1992). *Psychopharmacolog*. 106. 5123-5126.
- Bıkmaz, H., F. (2004). Öz Yeterlik İnançları, Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (Editörler). *Yayın Dağıtım*.

- Bigumigu, *Verilerle İnternet Kullanımı ve Sosyal Medya İstatistikleri*. (2021). Erişim adresi: <https://bigumigu.com/haber/verilerle-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> , (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2021)
- Bilgin, M. Şahin, İ. Togay, A. (2020). Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Anne-Baba Ergen İlişkisi. *Türk Eğitim Derneği*, 45(202), 263-281.
- Bilginer, A. (2020). *Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ile öz yeterlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi: Mardin ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Bircan, G. (2019). *Akdeniz bölgesinde yaşayan bireylerde sosyal medya bağımlılığı ve aleksitimi ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Block, J. (2008). DSM-V için sorunlar: internet bağımlılığı. *Amerikan Psikiyatri Dergisi*, 165 (3), 306. DOI: 10.1176 / appi.ajp.2007.07101556
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. *Journal Of Computer Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Bozkurt, H., Şahin, S. Zoroğlu, S. (2016) İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Journal Of Contemporary Medicine*, 6(3), 235-247. Doi: 10.16899/ctd.66303
- Brown RIF, (1997). A theoretical Model of Behavioral Addictions - Applied to Offending. J Hodge, M McMurrin, CR Hollin (Eds.), *Addicted to Crime?* West Sussex: John Wiley & Sons.
- Büyük, S. (2018). *Obez bireylerde obezite düzeyi ile akıllı telefon bağımlılığı ve çevrimiçi oyun bağımlılığı ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Calado F, Alexandre J, Griffiths MD. (2014). *Mom, Dad it's only a game! Perceived gambling and gaming behaviors among adolescents and young adults: An exploratory study*. *Int J Ment Health Addict*, 12(6), 772-794.
- Cansız, C. (2019). *Ergenlerde algılanan duygusal istismarın kendine zarar verme ve riskli davranışlar ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A.A. ve Gürcan, A. (2007). Problemlerli internet kullanımı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 387-416. Cilt: 26, s.207-231, <https://doi.org/10.1080/00461520.1991.9653133>
- Çavuş, F. Ö., Görpelioğlu, S. ve Çavuş, U. Y. (2017). Ankara ilindeki ergenlerde riskli davranışların sıklığı, dağılımı. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 21(1), 2-16

- Çevik, U., Çelikkaleli, Y. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve internet Bağımlılığının Cinsiyet Ebeveyn Tutumu Ve Anne baba Eğitim Düzeylerine Göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3),225-240.
- Çiftçi, H. (2018). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Çok, F., Atalan, D., Erten, C., Güney, N. (2006). Ergenlikte Risk Almanın Televizyon Üzerinden İncelenmesi, *Türk HIV/AIDS Dergisi*, 9(1), 17-22.
- Danış, Z. (2019). *Liseye Giden Öğrencilerin Riskli Davranışlarının Belirlenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Demirtaş, M. A., Çakılcı, F. E. (2014). Çok oyunculu çevrimiçi video oyunu oynayan bireylerde video oyunu bağımlılığı ve saldırganlık. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 99 – 107.
- Dilbaz, N., Seber G. (1993). Umutsuzluk kavramı: Depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*, 1(3), 134-138.
- Doğu, B. (2009). “Bilgisayar Oyunlarına Kültürel Bir Bakış: The Sims 2 Modeli.” *Folklor Edebiyat Dergisi*, 50(13), 71-89. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2930>
- Dönmez, Ş. (2018). *Çevrimiçi Oyun Bağımlılığının Bilinçli Farkındalık ve Yaşam Doyumu İle İlişkisi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- DSM-5 Tanı Ölçütleri, (2013). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Durkheim, E. (1992). İntihar. (Çev: Özer Özankaya). Ankara: İmge Kitabevi
- Ekinci Ö. (2016). *Mersin İlinde Ergenlerde Riskli Davranışlar* (Yayımlanan yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi, Mersin.
- Ekinci, Ö. (2016). *Mersin merkezdeki liseli ergenlerde riskli davranışlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Erdoğdu, M., Yüzbaş, D. (2018). Lise öğrencilerinin okula bağlılık ile genel öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:32, 205-227.
- Eroğlu, Y. (2014). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A., Özkorumak, E. (2015). Siber zorbalık ve mağduriyetin yaygınlığının ve risk faktörlerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Derneği*. 40(177), 93-107.

- Ersoy, İ. (2000). *Adölesan çağı Türkiye klinikleri Pediatri ders Notları (1. cilt)*. Ankara: Ortadoğu Reklam ve Tanıtım Yayıncılık.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(5), 5-11.
- Eskin, M., Ertekin, K., Dereboy, C., Demirkıran, F., (2007). Risk factors for and protective factors against adolescent suicidal behavior in turkey. *Crisis: The Journal Of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 28, 131-139.
- Evren, H. (2008). *Trakya Üniversitesi Öğrencilerinin Riskli Sağlık Davranışları ve Sağlık Hizmet Kullanımları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Gecas, V. (2004). Self-agency and the life course. In J. T. Mortimer & M. J. Shanahan (Eds.), *Handbook of the life course* (pp. 369-390). New York: Springer Science + Business Media, LLC.
- Gençtanırım, D. (2010). *Ergenlerde riskli davranışların yordanması* (Yayımlanmış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gençtanırım, D., Ergene, T. (2014). Riskli davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 25(1), 125-138, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2304>
- Gençtanırım, D., Özer, A., Kızıldağ, S., Demirtaş, S., Şahin, F. A., Acar, T., Ergene, T., (2016). Ergenler için Yeterlik Algısı Ölçeğinin (YAÖ) Geliştirilmesi, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1), 237-250.
- Göksu, H. (2019). *Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Göldağ, B. (2018). Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1287-1315.
- Griffiths, M. D., Kuss, D. J., & Demetrovics, Z. (2014). Social networking addiction: An overview of preliminary findings. In K. P. Rosenberg & L. C. Feder (Eds.), *Behavioral addictions: Criteria, evidence, and treatment* (pp. 119-141). San Diego, CA: Academic Press.
- Gullone, E. (2000). The Development Of Normal Fear: A Century Of Research, 20 (4), 429-51.
- Gullone, E., Moore, S., Moss, S. ve Boyd, C. (2000). The Adolescent Risktaking Questionnaire: Development and Psychometric Evaluation, *Journal Of Adolescent Research*, 15(2), 231-250.
- Güler N, Güler G, Ulusoy H, Bekar M. (2009). Lise Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol Kullanımı ve İntihar Düşüncesi Sıklığı Cumhuriyet Medical Journal; Sivas.

- Günüç, S. (2016). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Gürbüz, T. P. (2020). *Madde kullanımı olan ergen ve gençlerde sosyal medya bağımlılığı ve oyun bağımlılığının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Gürültü, E. Deniz, L. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Education Journal*. 26(2).
- Gürültü, E. (2016). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, E. (2008). *Bir hazır giyim işletmesinde çıraklık eğitimi kapsamında çalışan ergenlerin öz-yeterlik inançlarının kimlik, sosyal karşılaştırma eğilimi ve demografik değişkenler bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Güvenli İnternet Merkezi, *Dijital oyunlar raporu*. (2019). Erişim adresi: www.gim.org.tr , (Erişim Tarihi: 8 Kasım 2020)
- Haase, C. M. & Silbereisen, R. K. (2011). Effects of positive affect on risk perceptions in adolescence and young adulthood. *Journal of Adolescence*, 34, 29-37.
- Hawkins, J.D., Catalano, R.F. & Miller, J.Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early childhood: Implications for substance abuse prevention. *Psychology Bulletin*, 112, 64–105.
- Hazar, Z., Hazar, K., Gökyürek, B., Hazar, M. ve Çelikkbilek S. (2017). Ortaokul öğrencilerinin oyunsallık, dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4320-4332.
- Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 0(32), 151-175
- Hazar, Z. (2019). Spor yapan ve yapmayan çocukların dijital oyun bağımlılığı ile öz yeterlik inanç düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*. 16(1).
- Irmak, A. Y., Erdoğan S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: Güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 27(2), 128-137.
- Işık, U. Topbaş, H. (2015). Facebook ve bağımlılık: medya bağımlılığı araştırması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 38, 319-336.
- İdiğ, M. (1990). Adolescent's Evaluation of Families' Well Being And It's Relationship to Parent's Marital Satisfaction, Adolescent's Self Concept and

Depression (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

- İnnalı, H., Ö. ve Aydın, İ. S. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okur öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9 (9), 651-682.
- İşiten, N. (2012). Facebook ve twitter davranış bozukluğu yapıyor mu? Erişim adresi: <https://www.e-psikiyatri.com/facebook-ve-twitter-davranis-bozuklugu-yapiyor-mu> , (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2021)
- İzgi, İ. (2018). *Ergenlerde Riskli Davranışlar, Benlik Saygısı ve Ölüm Kaygısı Arasındaki İlişki* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Jessor, R., Turbin, MS ve Costa, FM (1998). Ergen sağlığı davranışında koruyucu faktörler. *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi*, 75 (3), 788–800. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.3.788>
- Kaplan, B. ve Aksel, E.Ş. (2013). Ergenlerde Bağlanma ve Saldırganlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(1), 20-50.
- Karaca, M. (2019). *İnternet bağımlılığının, yenilik arama ve risk alma davranışı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Kaya, A. (2013). *Çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Kaya, A. (2013). *Çevrimiçi oyun bağımlılığının geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Kaya, Z. Bedir, A. Kval, A. (2019). Lise öğrencilerinde riskli davranışlar ve oyun bağımlılığının incelenmesi. *EJERCongress 2019 Bildiri Kitabı*.
- Kırık, A.M., Arslan, A., Çetinkaya, A. ve Gül, M. (2015). A quantitative research on the level of social media addiction among young people in Turkey. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3). 108-122.
- Kietzman, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I., Sivestre, B. (2011) Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media, *Business Horizons*, 54, ss. 241-251.
- Kim, S. & Kim, R. (2002). A Study of Internet Addiction: Status, Causes, and Remedies- Focusing on the alienation factor - *International Journal of Human Ecology* , 3(1), 1-19.
- Koçak, N. G. (2012). *Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Bağlamında İncelenmesi:*

Eskişehir'de Bir Uygulama (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Korkmaz, H. (2004). Fen ve teknoloji eğitiminde alternatif değerlendirme yaklaşımı. Ankara: Yeryüzü Yayınları.
- Korenich, L., Lascu, D, Manrai, L., Manrai, A. (2013). Social media: Past, present and future. In L. Moutinho, E. Bigné, A. K. Manrai (Eds.), *The Routledge Companion to the Future of Marketing* (pp. 234-249). Oxon, UK: Routledge.
- Köklü, A. (2019). *Ergenlerde ahlaki uzaklaşma ile riskli davranışlar ve empati yeteneği arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Köseliören, M. (2017). *İnternet, online oyun ve bağımlılık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Köseliören, M. (2017). *İnternet, online oyun ve bağımlılık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kulaksızoğlu, A. (2009). *Ergenlik Psikolojisi*. (11. Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kurtuncu, M., Uzun, M., Ayoğlu, F. N. (2015). Ergen Eğitim Programının Riskli Sağlık Davranışları ve Sağlık Algısına Etkisi. *Yükseköğretim Bilim Dergisi*. 5(2), 187-195.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., Pontes, H. M. (2017). Chaos and confusion in DSM-5 diagnosis of Internet Gaming Disorder: Issues, concerns, and recommendations for clarity in the field. *J Behav Addict*, 6(2), 103-109.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D. (2011). Addiction to Social Networks on the Internet: A literature review of empirical researches. *International Journal of Mental Health and Addiction*, (9), 3528-3552.
- Küçük, Y., Çakır, R. (2020). Ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education (TUJPED)*, 5 (2), 133-154.
- Lee, W. S. (2005). *Encyclopedia of school psychology*. London: Sage Publication.
- Lieberman, D. A., Fisk, M., C., Biely, E. (2009). Digital games for young children ages three to six: from research to design. *Computers in the Schools*, 26(3), 299-313.
- Lumos, *Sosyal Medya Platformları 2021*. (2021). Erişim adresi: <https://lumosajans.com/sosyal-medya-platformlari-2021/> , (Erişim Tarihi: 9 Şubat 2021)
- Magar, E. C. E., Phillips, L. H., Judith A. H. (2008). Self-regulation and risk-taking. *Personality and Individual Differences*, 45(2), 153-159.

- Mete, K. (2019). *Marmara Bölgesindeki Bireylerin Oyun Bağımlılığı Özellikleriyle Psikolojik Semptomlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Monahan, K. C., Steinberg, L., Cauffman, E. (2009). Affiliation with antisocial peers, susceptibility to peer influence, and antisocial behavior during the transition to adulthood. *Developmental psychology*, 45(6), 1520-1530.
- Mulligan, J. ve Patrovsky, B. (2003). *Developing online games: an insider's guide*. Indiana, IN:New Riders Publ.
- Nalwa, K. ve Anand, A. (2003). Öğrencilerde İnternet bağımlılığı: Bir endişe nedeni. *Siberpsikoloji ve Davranış*, 6, 653-656. doi: 10.1089/109493103322725441
- Nazlıgül, D. M., Yılmaz, E. A. (2019). Oyun bağımlılığı ve egzersiz bağımlılığına davranışsal bağımlılık çerçevesinden bakış. *Bağımlılık Dergisi*, 20(2), 97-108.
- Nielsen (2011). *The State of the Media: The Social Media Report Q3 2011*. Erişim adresi: <http://www.nielsen.com/us/en/insights/reports-downloads/2011/social-mediareportq3> , (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2021)
- Obuz, M. (2019). *Ergenlerde korku düzeyi ile riskli davranışlar ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Ocak, A. M. (2013). *Eğitsel Dijital Oyunlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Odabaşı, Ş. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Online Oyun Bağımlılığı Düzeylerinin Öznel Mutluluk Düzeyleriyle İlişkisi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ögel K, Dönmez E, Eke C, Erol B. ve Taner S. (2007). *Genel Bilgiler. Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler: Alanda Çalışanlar İçin Bilgiler*. İstanbul: Ajans Plaza Yayınları, 11-27.
- Ögel, K. (2010, 24 Ocak) Seks bağımlılığı. Erişim adresi: <http://www.ogelk.net/makale/144-herkes-icin-ruh-sagligi-roportaj-gazete-haberleri-seks-bagimlilik.html> , (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2020)
- Ögel, K. (2007). *Riskli davranışlar gösteren çocuk ve ergenler: Alanda çalışanlar için bilgiler*. İstanbul: Yeniden Yayınları
- Ögel, K., Tamar, D. (1996). *Uyuşturucu maddeler ve bağımlılık okul eğitim paketi, öğrenci anketi bulguları*, Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM)/ Özel Okullar Derneği.
- Öğrü, E. (2019). *Lise öğrencilerinde riskli davranışların temel ihtiyaçlar ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Özbay, H., Şahin, N., Hınçal, G., Güngör, S., Öztürk, E., Mavili-Aktaş, A., Aybaş, M., Göka, E. (1991). Ergenlikte Benlik İmajı: Çalışan ve Öğrenci Ergenler Arasında Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2 (2), 82-95.
- Özgenel, M., Canpolat, Ö., Ekşi, H. (2019). Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (ESMBÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türkiye Yeşilay Cemiyeti*. 6(3), 629–662, DOI 10.15805/addicta.2019.6.3.0086
- Özkorumak, E. (2015). Siber zorbalık ve mağduriyetin yaygınlığının ve risk faktörlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 93-107.
- Özşahin, C. (2019). *Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öğretmenlik öz-yeterlilikleri ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Öztuna, D. Elhan, A. H., Tüccar, E. (2006)'' Investigation of four different normality tests in terms of type 1 error rate and power under different distributions'', Turk J Med Sci, 2006; 36(3), 171-176.
- Öztürk, O., Uluşahin, A. (2015) *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Nobel Tıp Yayınevi.
- Polatkan, G. (2007). *Hacettepe Üniversitesi Keçiören Yerleşkesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulunda Okuyan Öğrencilerin Riskli Davranışlarının Saptanması ve Bunlarla İlişkili Faktörlerin Araştırılması* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Reininger, B., Evans, A. E., Griffin, S. F., Valios, R. F., Vincent, M. L., Para-Medina, D., Taylor, D. J., & Zullig, K. J. (2003). Development of a youth survey to measure risk behaviors, attitudes and assets: examining multiple influence. *Health Education Research*, 18(4), 461-476.
- S, D., Skoric, M. (2005). "Internet Fantasy Violence: A Test Of Aggression İn An Online Game". *Communication Monographs*, 72, 217-223
- Schunk, D. H. (1991). Self-Efficacy and Academic Motivation. *Educational Psychologist*.
- Semerci B. (2007). *Ergen Ruh Sağlığı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sever, G. (2015). Lise öğrencilerinin madde kullanma eğilimlerinin algılanan sosyal destek ve riskli davranışlarla ilişkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Škarupová K, Blinka L. (2015). Interpersonal dependency and online gaming addiction. *J Behav Addict*, 5(1), 108-114.
- Smith, P. K. (2017). Ergenlik (Adolescence: A Very Short Introduction). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Birinci Basım. s. 91-109.

- Soylu, G. Kumcağız, H. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Özyeterliklerinin Yordayıcıları Olarak Sosyal Destek Algıları ve Akademik Başarıları. 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 25-27 Ekim.
- Sunkur, B. (2019). *İç anadolu bölgesinde sosyal medya bağımlılığı ile aleksitimi ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Suh, S. P. (2001). Korean American adolescents perceptions of contributors to school drop out (Yayımlanmamış Doktora Tezi). The University of Alabama, Alabama.
- Şahin, M. (2007). *Madde bağımlılığı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezler üzerine bir değerlendirme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tarhan, N. Nurmedov, S. (2011). *Bağımlılık*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Taş, İ., Kestellioğlu, G. (2011) Halkla ilişkilerde internetin yeri ve önemi. *Dergipark*, 1(1), 73 – 92.
- Telef, B. B. (2011). *Öz-yeterlikleri farklı ergenlerin psikolojik semptomlarının incelenmesi* (Yayımlanmış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604.
- Telef, B. B., Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeği; geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Telef, B., Ergün, E. (2013). Self-Efficacy as a Predictor of High School Students’ Subjective Well-Being. *Journal of Theoretical Educational Science, Dergipark*. 6 (3), 423-433.
- Totan, T., İkiz E., ve Karaca, R. (2010). Duygusal öz-yeterlik ölçeğinin türkçeye uyarlanarak tek ve dört faktörlü yapısının psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28, 71-95.
- Tutgun, A. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ünlü, Ş. (2018). Eleştirel düşünmeyi destekleyen öğretmen eğitimi programı ihtiyaç analizi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 51(3), 169-192. DOI: 10.30964/auebfd.389603
- Ünver, Y. (2004). *Beş-altı yaş okul öncesi dönemi çocukları için geliştirilecek, besin gruplarına yönelik beslenme eğitimi programlarının, çocukların beslenme bilgisi ve davranışlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Varela, A., Pritchard, M. E. (2011). Peer influence: use of alcohol, tobacco, and prescription medications. *Journal of American College Health*, 59(8), 751-756.
- Walker, L. (2019, 11 January). What is social networking addiction? How to tell if you're hooked [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.lifewire.com/what-is-social-networking-addiction-2655246> , (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2020)
- “We are social” raporu. (2021). Erişim adresi: <https://medium.com/e-ticaret-101/we-are-social-2021-digital-raporu-yay%C4%B1nland%C4%B1-2020-2021-kar%C5%9F%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1rma133945> , (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2020)
- Yarış, S. (2010). *Depresyon, kaygı, yaşam deneyimlerinin olumsuz etkisi ile sigara bağımlılığı arasındaki ilişkide üst bilişlerin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Yayman, E. (2019). *Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Oyun Bağımlılığı ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Sabaattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Yayman, E. (2019). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- YEDAM. (2021). Bağımlılık Türleri. Erişim adresi: <https://www.yedam.org.tr/teknoloji-bagimliligi> , (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2020)
- Yemen, K. (2018). *Üniversite öğrencilerinin riskli davranışları ile problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Yemen, N. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Riskli Davranışları İle Problemleri İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Yengin, D. (2014). *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum*. İstanbul: Derin Yayınları
- Yıldırım, D., D. (2018). *10-14 yaş ergenlerin öz yeterlik düzeyinin anksiyete duyarlılığı ve ebeveyn tutumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, M. (2019). *Çevrimiçi oyun bağımlılığı ile beden kitle indeksleri, benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Gazintep.
- Zimmerman, B. J., (2010). Öz düzenleme, üst bilişten daha fazlasını içerir: Sosyal bir bilişsel perspektif. *Eğitim Psikoloğu*. Cilt:30(4), (s. 217-221). https://doi.org/10.1207/s15326985ep3004_8

EKLER

EK A

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Katılımcı Protokol No:

Görüşme tarihi:

Adı soyadı:

Telefon/e-posta:

Cinsiyeti: 1-kız 2-erkek

Doğum tarihi (yaşı):

Doğduğu yer:

Oturduğu yer (il/ilçe/mahalle/köy):

Okulu:

Sınıfı:

Daha önce psikiyatrik başvuru var mı? 0-Hayır 1-Evet

Daha önce psikiyatrik tanı aldı mı? 0-Hayır 1-Evet(se
açıklayınız).....

Ruhsal/ Psikolojik bir yakınması var mı? 0-Hayır 1-Evet Varsa;

1-Dikkat eksikliği

2-Aşırı hareketlilik

3-Dürtüsellik

4-Motor veya Vokal tikler

5-Mutsuzluk

6-Takıntılar

7-Karşı gelme

8-Davranım Problemleri

9-Algılama güçlüğü

10-Öğrenme güçlüğü

11-Diğer.Açıklayınız...

Anne:

Yaş:

İş:

Eğitim:

1-okur yazar değil

2- ilkokul mezunu

3- ortaokul mezunu

4- lise mezunu

5-üniversite mezunu

Çalışma durumu: 1- çalışmıyor 2-çalışıyor 3-emekli

Ruhsal yakınma;

0-yok 1-var-geçmişte(açıklayınız.....)

2-var-güncel (açıklayınız.....)

Psikiyatrik tanı;

0-yok 1-var-geçmişte(açıklayınız.....) 2-var-güncel (açıklayınız.....)

Tedavi: 0-hiç almamış 1-eskiden almış 2-halen almakta(açıklayınız)

Baba: Yaş: İş: Eğitim:

1-okur yazar değil 2- ilkokul mezunu 3- ortaokul mezunu 4- lise mezunu

5-üniversite mezunu

Çalışma durumu: 1- çalışmıyor 2-çalışıyor 3-emekli

Ruhsal yakınma; 0-yok 1-var-

Ailede adli öykü geçmişi var mı ? () Yok () Anne tarafında var () Baba tarafında var

Anne-Baba 1-Birlikte 2-Boşanmış 3-Anne-baba ölümü 4-Ayrı yaşıyorlar

Anne-baba arasında akrabalık: 0-Yok 1-Var(sa açıklayınız):.....

Oturduğunuz ev kira mı? 0-hayır 1- evet

Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz? 1-düşük 2-orta 3-iyi 4-çok iyi

Evde anne- baba- çocuk dışında yaşayan(lar): 0-yok 1-var(sa belirtiniz).....

Aile apartmanı: 0-yok 1-var(sakinler).....

Aşağıdaki sorular kardeşleri için geçerlidir;

Kardeş sayısı: Yaş ve Cinsiyetleri:

Ruhsal yakınma; 0-yok 1-var-geçmişte(açıklayınız.....)

2-var-güncel (açıklayınız.....)

Psikiyatrik tanı; 0-yok 1-var-geçmişte(açıklayınız.....)

2-var-güncel (açıklayınız.....)

Tedavi 0-hiç almamış 1-eskiden almış 2-halen almakta

(açıklayınız)

***Birden fazla kardeşte ruhsal yakınma varsa belirtiniz.

Okul öncesi eğitim aldı mı? (aldıysa süre belirtiniz) 0-hayır 1-evet (.....)

Okuma yazmayı ne zaman öğrendi?

0-)okuma-yazma bilmiyor 1-)1.sınıf ilk dönem 2-)1. sınıf ikinci dönem

3-)2. Sınıf 4-)3. sınıf

Genel olarak kendinizi ne kadar başarılı buluyorsunuz? () Az () Orta () Çok

Genel olarak kendinizden hoşnut musunuz? () Evet () Hayır () Kısmen

Hangi çevrimiçi oyunu veya sosyal medya bağlantısını kullanıyorsunuz?

.....

Günde ortalama kaç saat internet kullanıyorsunuz ? () 0-1 saat () 1-2 saat () 2-4 saat

() 4-6 saat () 6-8 saat () 8- 10 saat ()10 saatten fazla

Temel ihtiyaçlarınızı gidereceğiniz vakitler hariç (tuvalet, yemek gibi) hiç ara vermeden oyun

oyunadığınız en uzun süre kaç saattir?

Hiç zorbalığa uğradığınız oldu mu ? () Evet () Hayır

Hiç disiplin cezası aldınız mı ? () Evet () Hayır

ÇEVİRİMİÇİ OYUN BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ

Sevgili katılımcı

Bir araştırma kapsamında size yöneltilen sorular bilimsel amaçlarla sorulmuş olup verdiğiniz bilgiler kesinlikle kimse ile paylaşılmayacaktır. Size yöneltilen soruların doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Sizin durumunuza hangi seçenek en yakınsa lütfen o seçeneği işaretleyiniz. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Soru No	Soru	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Çevrimiçi oyun oynadığım için uyku düzenim bozuldu.	()	()	()	()	()
2.	Çevrimiçi oyunlarda level(seviye) atladığımda mutlu hissederim.	()	()	()	()	()
3.	Çevrimiçi oyunda hedefime ulaşmak için (puan, level, item vs.) işlerimi ertelediğim olmuştur.	()	()	()	()	()
4.	Çevrimiçi oyunda en üst seviyeye ulaşmak için elimden geleni yaparım.	()	()	()	()	()
5.	Çevrimiçi oyun oynadığım için geç yatıp geç kalkarım.	()	()	()	()	()
6.	Çevrimiçi oyunlarda geliştirdiğim karakteri satarak para kazandım.	()	()	()	()	()
7.	Gece geç saatlere kadar çevrimiçi oyun oynadığım için kaçırdığım dersler oldu.	()	()	()	()	()
8.	Çevrimiçi oyunlarda rakibimi alt ettiğimde mutlu hissederim.	()	()	()	()	()
9.	Çevrimiçi oyun oynarken yemeğimi genelde bilgisayar başında yerim.	()	()	()	()	()
10.	Çevrimiçi oyunlarda rakibim beni yendiğinde öfkelenirim.	()	()	()	()	()
11.	Çevrimiçi oyunlarda kazandığım itemleri satarak para kazandım.	()	()	()	()	()
12.	Çevrimiçi oyun oynadığım için arkadaşlık ilişkilerim sekteye uğradı.	()	()	()	()	()
13.	Çevrimiçi oyunlarda yeni bir item aldığımda mutlu hissederim	()	()	()	()	()
14.	Çevrimiçi oyuna ara vermemek için yemeği ertelediğim olmuştur.	()	()	()	()	()
15.	Çevrimiçi oyun benim için kazanç kapısıdır.	()	()	()	()	()
16.	Level atladığımda emeklerimin karşılığını aldığımı hissederim.	()	()	()	()	()
17.	Çevrimiçi oyun grubumuzun oyun içi bir faaliyeti için gece uykumdan feragat ederim.	()	()	()	()	()
18.	Çevrimiçi oyundaki başarılarımdan dolayı kendimle gurur duyarım.	()	()	()	()	()

19.	Çevrimiçi oyunda seviyesi benden yüksek oyuncuları yendiğimde gururlanırım.	()	()	()	()	()
20.	Takasa girerek oyun karakterimi geliştirdim.	()	()	()	()	()
21.	Çevrimiçi oyunda hedefime ulaşmak için (puan, level, item vs.) uyku saatimi ertelemişimdir.	()	()	()	()	()

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (ESMBÖ)

Açıklama; Saygıdeğer katılımcı, aşağıda verilen ifadeleri son 1 yıldaki sosyal medya kullanımınızı düşünerek işaretleyiniz.

	1 Hiçbir zaman	2 Nadiren	3 Bazen/ Ara sıra	4 Çoğunlukla	5 Her zaman
1. Sosyal medyayı kullanmadığımda sinirli, endişeli veya üzgün olurum.					
2 Aklımda sürekli sosyal medyada yaptığım veya yapacağım etkinlikler vardır.					
3 Sosyal medyayı çok kullandığım için sinema, tiyatro, müzik, spor gibi diğer etkinliklere veya hobilerime zamanım kalmıyor.					
4 Sosyal medyada gezinirken "biraz daha" diyerek süreyi uzatırım.					
5 Sosyal medya iş, okul veya aile hayatımı olumsuz etkilemesine rağmen sosyal medyayı kullanmaya devam ediyorum.					
6 Sosyal medya kullanımımı kontrol etmeye, azaltmaya veya durdurmaya çalışırken zorlanıyorum.					
7 Kendimi mutlu hissetmek için sosyal medyayı daha fazla kullanırım.					
8 Sosyal medyada harcadığım zaman miktarını ailemden veya çevremdeki insanlardan gizlerim.					
9 Sosyal medyada harcadığım süre yüzünden insanlarla (aile, arkadaş ve sosyal çevre) ilişkilerimde ciddi çatışmalar yaşarım.					

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği

Sevgili öğrenciler, aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup, sizin duygu ve düşüncelerinizi yansıtan her soru için sadece bir cevabı işaretleyiniz. Aşağıdaki sorulara cevabınız “Hiç” ise 1’i, “Biraz” ise 2’yi “Oldukça iyi” ise 3’ü, “İyi” ise 4’ü “Çok iyi” ise 5’i işaretleyiniz. Teşekkürler.

		Hiç	Biraz	Oldukça iyi	İyi	Çok iyi
1.	Sınıf arkadaşlarınız sizinle aynı görüşte olmadığı zaman kendi görüşlerinizi ne kadar iyi ifade edebilirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Olumsuz bir olay karşısında kendi kendinize moralinizi yükseltmeyi ne kadar iyi başarabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Yapılacak başka ilgi çekici şeyler olduğunda dersinizi ne kadar iyi çalışabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Çok korktuğunuzda yeniden sakinleşebilmeyi ne kadar iyi başarabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Çevrenizdeki diğer çocuklarla arkadaşlık kurmada ne kadar iyisiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Sınav için hazırlanmanız gereken bir üniteye ne kadar iyi çalışabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Tanımadığınız bir kişi ile sohbet etme konusunda ne kadar iyisiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Sinirlerinize ne kadar iyi hâkim olabilirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Her gün ev ödevlerinizi tamamlama konusunda ne kadar başarılısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Sınıf arkadaşlarınız ile ne kadar uyumlu çalışabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Duygularınızı ne kadar iyi kontrol edebiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Her dersinizde ders boyunca dikkatinizi ne kadar iyi toparlayabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Çevrenizdeki diğer çocuklara sizin hoşlanmadığınız bir şeyi yaptıklarını ne kadar iyi anlatabilirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Kendinizi iyi hissetmediğinizde kendi kendinize moral vermede ne kadar iyisiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Okuldaki derslerin tümünü anlamayı başarıma konusunda ne kadar iyisiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Komik bir olayı bir öğrenci grubuna ne kadar iyi anlatabilirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐

17.	Okuldaki çalışmalarınızla ailenizi memnun etmeyi ne kadar başarabiliyorsunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Diğer çocuklarla arkadaşlığınızı sürdürebilme konusunda ne kadar başarılısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Sizi rahatsız eden düşüncelerinizi bastırma konusunda ne kadar başarılısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Herhangi bir sınavı geçme konusunda ne kadar başarılısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Olması muhtemel şeyler için endişe etmeme konusunda ne kadar başarılısınız?	☐	☐	☐	☐	☐

RİSKLİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ					
Açıklama; Sevgili öğrenciler, aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup, sizin duygu ve düşüncelerinizi yansıtan her soru için sadece bir cevabı işaretleyiniz.					
	1 Kesinlikle uygun	2 Uygun değil	3 Kısmen uygun	4 Uygun	5 Kesinlikle uygun
1. Arkadaşlarımla ağız kavgası yaptığım olur.					
2. Arkadaşlarımla küfürlü konuşurum.					
3. Çevremdekilerin eşyalarının izinsiz olarak alırım.					
4. Eğlence olsun diye arkadaşlarımla canını acıtmaktan hoşlanırım.					
5. Hakkımı kavga ederek savunurum.					
6. Arkadaşlarımla tartıştığımda ağzıma geleni söylerim.					
7. Arkadaşlarıma kantinden zorla bir şey ısmarlatırım.					
8. Alkol kullandığımda sıkıntılarımla hafiflediğini hissediyorum.					
9. Cesaretimi toparlamak için alkol aldığım olur.					
10. Okula alkollü olarak geldiğim olur.					
11. Eğlence mekanlarına gidip alkol alırım.					
12. Kendimi daha iyi hissetmek için alkol kullanırım.					
13. Ailemden gizli arkadaşlarımla alkol içmek için dışarı çıkarım.					
14. Kontrolümü kaybedecek kadar alkol kullandığım olur.					

15. Sigara kullanıyorum					
16. Okulda sigara içebilirim.					
17. Nargile içerim.					
18. Evde sigara içebilirim.					
19. İsteddiğimde kolaylıkla sigara alabilirim.					
20. Canım sıkıldığında sigara içerek rahatlarım.					
21. Kendime olan güvenim tamdır.					
22. Sabahları mutsuz bir şekilde uyanıyorum.					
23. Sorunlarım karşısında kendimi çaresiz hissediyorum.					
24. Karamsar biriyim.					
25. Ders aralarında kantinden aldıklarımı yerim.					
26. Her gün meşrubat içerim.					
27. Çoğunlukla fast-food yiyecekler tüketirim.					
28. Abur cubur yemekten hoşlanırım.					
29. Çoğunlukla ev dışında yemek yerim.					
30. Okulu bırakmayı düşünüyorum.					
31. Bir an önce okulu bırakıp evlenmek istiyorum.					
32. Evde yapmam gereken işlerden dolayı okula gidemiyorum.					
33. Birkaç yıl okula ara vermek istiyorum.					
34. Arkadaşlarımın birçoğu okula gitmiyor.					
35. Okuldan ayrılıp bir an önce bir işte çalışmaya başlamak istiyorum.					
36. Okulda başarılı olmam bana bir fayda sağlamayacaktır.					

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 04.11.2020

TOPLANTI SAYISI: 2020-27

KARARNO:2020-26-07: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 190603027 numaralı öğrencisi Hasna Nur AŞÇI'nın "Ergenlerde Çevrimiçi Oyun ve Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeylerinin Öz Yeterlik ve Riskli Davranışlar Bakımından İncelenmesi" konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 17.07.2020 tarih ve 2020-19 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verildi.

Cihangir Mah. Şehit Jandarma Komando Er Hakan Öner Sok.
No:1 Avcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 422 74 01 -
422 70 00 Faks: (0212) 422 74 01
www.gelisim.edu.tr bilgi@gelisim.edu.tr

